1999 - يىلى 10 - ئاي

28 - 29 - سان

گېرمانىيىدە نەشر قىلىندى

Eastern Turkistan
Information Center

ئۇچقۇن

« شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللىي قۇرۇلتىيى » نىڭ ئورگان گېزىتى

ھەپتىلىك سىياسىي - ئىلمىي
گېزىت

گېزىتىمىز 1999 - يىلى
3 - ئاينىڭ 15 - كۈنىدىن
ئېتىبارەن نەشر قىلىنماقتا

2 - نۆۋەتلىك شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللىي قۇرۇلتىيى گېرمانىيىدە غەلىبىلىك ئۆتكۈزۈلدى

مىللىي قۇرۇلتاينىڭ مەركىزى - گېرمانىيەنىڭ ميۇنخېن شەھىرى قىلىپ قارارلاشتۇرۇلدى

مىللىي قۇرۇلتاي - ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى بارلىق شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) خەلقىنىڭ خەلقئارادىكى بىردىن - بىر تولۇق ھوقۇقلۇق ئالىي ئورگىنى بولۇپ، ئۇ ۋەتەن سىرتىدىكى بارلىق شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) تەشكىلاتلىرىغا سىياسىي جەھەتتىن رەھبەرلىك ۋە يېتەكچىلىك قىلىدۇ

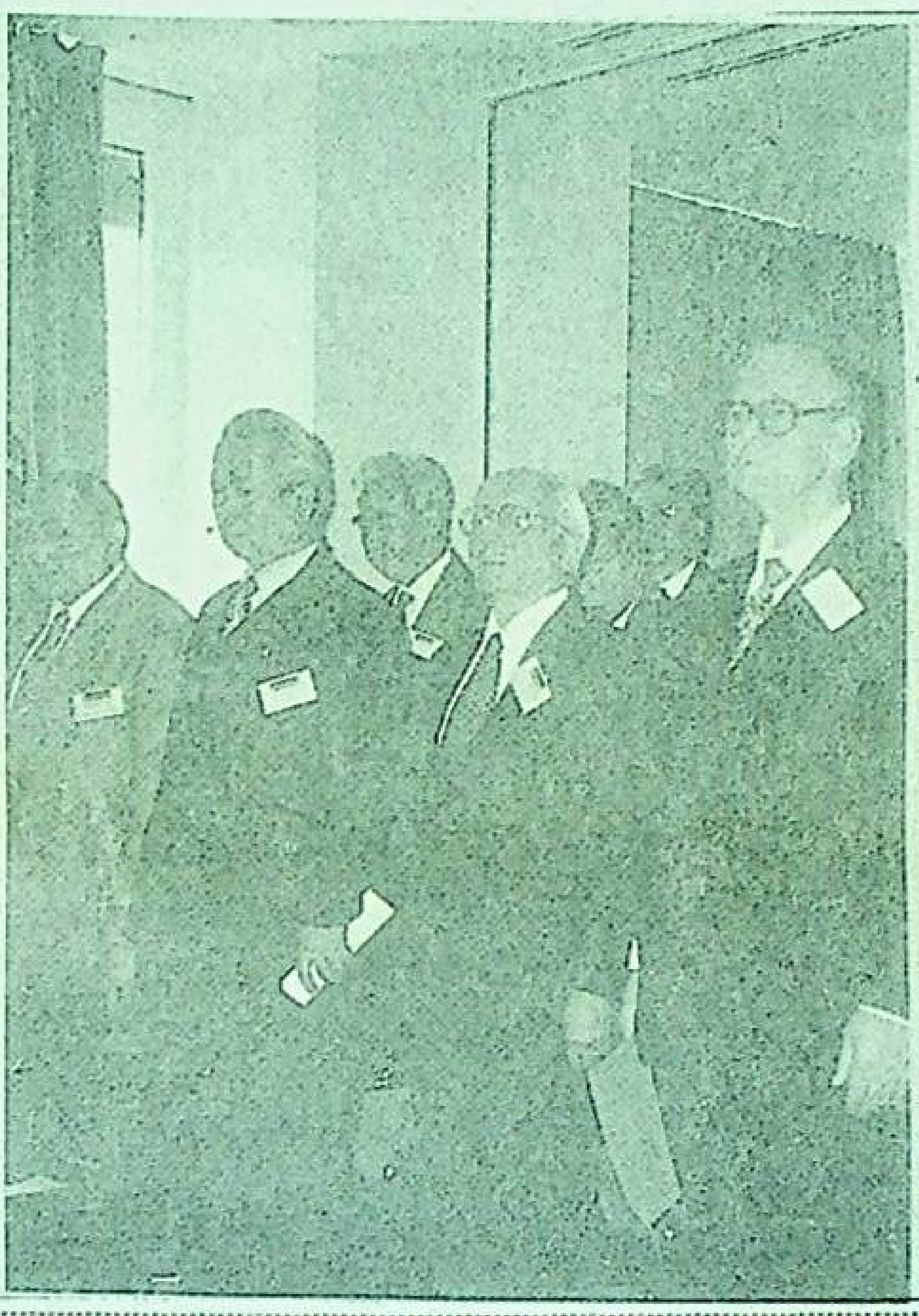

مىللىي قۇرۇلتاي ۋەكىللىرى خىتايغا قارشى بىرلەشمە نامايىش ئۆتكۈزدى

نامايىشقا 10 دۆلەتتىن 16 تەشكىلاتنىڭ ۋەكىلى قاتناشتى

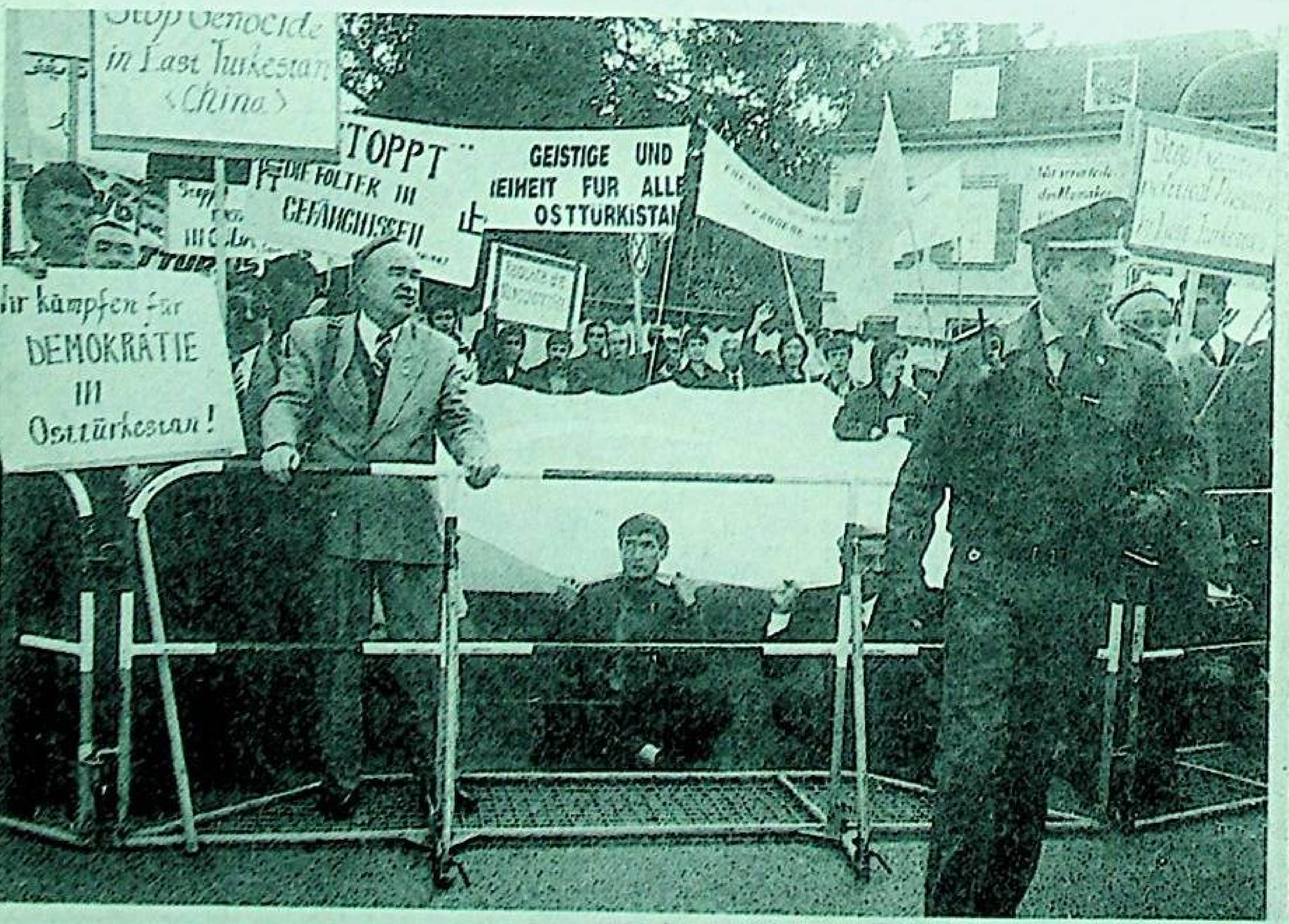

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

2 - نۆۋەتلىك شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللىي قۇرۇلتىيى گېرمانىيەدە غەلىبىلىك ئۆتكۈزۈلدى

مىللىي قۇرۇلتاينىڭ مەركىزى - گېرمانىيەنىڭ مىيونخىن شەھىرى قىلىپ قارارلاشتۇرۇلدى

باش كاتىپلىق - مىللىي قۇرۇلتاينىڭ تولۇق ھوقوقلۇق دائىمى ئىش بېجىرىش ئاپاراتىدۇر

ئۆزمۇخبىرىمىز خەۋىرى: بۇيىل 10 - ئاينىڭ 12 - كۈنى گېرمانىيەنىڭ مىيونخىن شەھىرىدە رەسمى ئېچىلىشقا باشلانغان 2 - نۆۋەتلىك شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللىي قۇرۇلتىيى ئۆزىنىڭ كۈنتەرتىپىدە بېكىتىلگەن بارلىق پىروگراممىلىرىنى تولۇق ئورۇنداپ، 10 - ئاينىڭ 16 - كۈنى مۇۋاپىقىيەتلىك ھالدا ئاخىرلاشتى. توپ - توغرا 5 كۈن داۋام قىلغان بۇقېتىمقى تارىخىي قۇرۇلتاي، باشتىن - ئاخىر دوستلۇق، ئىتتىپاقلىق، بىرلىك ۋە ئىناقلىق ئىچىدە ئۆتتى.

قۇرۇلتاي رەسمى باشلىنىشتىن بىركۈن بۇرۇن، « شەرقىي تۈركىستان مىللىي مەركىزى » ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ ئەزالىرى تەييارلىق يىغىنى چاقىردى، بۇيىغىندا، « شەرقىي تۈركىستان مىللىي مەركىزى » نى ئەمەلدىن قالدۇرۇپ، ئۇنى، « شەرقىي تۈركىستان مىللىي قۇرۇلتىيى » دەپ ئاتاش ۋە 1992 - يىلى تۈركىيەدە چاقىرىلغان 1 - نۆۋەتلىك « خەلقئارا شەرقىي تۈركىستان مىللىي قۇرۇلتىيى » نىڭ روھىنى ياشنىتىش ۋە ئۇنىڭغا ۋارىسلىق قىلىش ئۈچۈن، بۇقېتىم چاقىرىلىدىغان مىللىي قۇرۇلتاينى 2 - نۆۋەتلىك مىللىي قۇرۇلتاي قىلىپ چاقىرىش ھەققىدە ئورتاق قارار ئالدى ۋە شۇكۈنى « شەرقىي تۈركىستان مىللىي مەركىزى » نىڭ پۈتۈن رەھبەرلىك ھەيئىتى ئورتاق ھالدا ئىستىپا قىلدى.

بۇقېتىمقى مىللىي قۇرۇلتاي جەريانىدا دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كەلگەن قۇرۇلتاي ۋەكىللىرى ۋەتەن - مىللەتكە بولغان يۈكسەك مەسئۇلىيەتچانلىق تۇيغۇسى بىلەن، ئۆزلىرىنىڭ تاشقى دۇنيادا ئېلىپ بېرىلىۋاتقان ۋەتەن داۋاسىغا ئائىت ئورلۇك قاراشلىرىنى، پىلان - پىروگراممىلىرىنى دېموكراتىك ۋە ئەركىن - ئازادە ھالدا ئەتراپلىق ئوتتۇرىغا قويۇپ، مىللىي داۋايىمىزنىڭ كەلگۈسى ستراتېگىيەلىرىنى كوللىكتىپ ھالدا ئەستايىدىللىق بىلەن مۇزاكىرە قىلىشتى.

بۇقېتىمقى قۇرۇلتايغا، ئامېرىكا، ئاۋۇستىرالىيە، تۈركىيە، سەئۇدى ئەرەبىستان، گېرمانىيە، شۋېتسىيە، شۋېتسارىيە، قازاقىستان، قىرغىزىستان، ئۆزبېكىستان قاتارلىق 10 دۆلەتتىن 15 تەشكىلاتقا ۋاكالىتەن 28 نەپەر رەسمى ۋەكىل ۋە 50 كە يېقىن مېھمان كېلىپ قاتناشتى.

مىللىي قۇرۇلتاينىڭ ئېچىلىش مۇراسىمى 10 - ئاينىڭ 12 - كۈنى ئەتىگەن سائەت 9 دا گېرمانىيەنىڭ مىيونخىن شەھىرىدىكى ئاستىرون مېھمانخانىسىنىڭ يىغىن زالىدا باشلاندى. شۇكۈنى مىيونخىن شەھىرىنىڭ مەركىزىدىكى ئاستىرون مېھمانخانىسىنىڭ ئالدى شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئاي - يۇلتۇزلۇق كۆك بايرىقى بىلەن بېزەلدى ۋە مېھمانخانىنىڭ ئىشكىنىڭ ئۈستىگە گېرمان « شەرقىي تۈركىستان مىللىي قۇرۇلتىيى »

دىگەن خەت چۈشۈرۈلگەن كۆركەملىك چوڭ لوزۇنكا ئېسىلدى.

بۇقېتىمقى قۇرۇلتاينىڭ ئېچىلىش مۇراسىمغا، « ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى » نىڭ رەئىسى ئەسقەرجان بىلەن « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ رەئىسى دولقۇن ئەيسا بىرلىكتە رىياسەتچىلىك قىلدى.

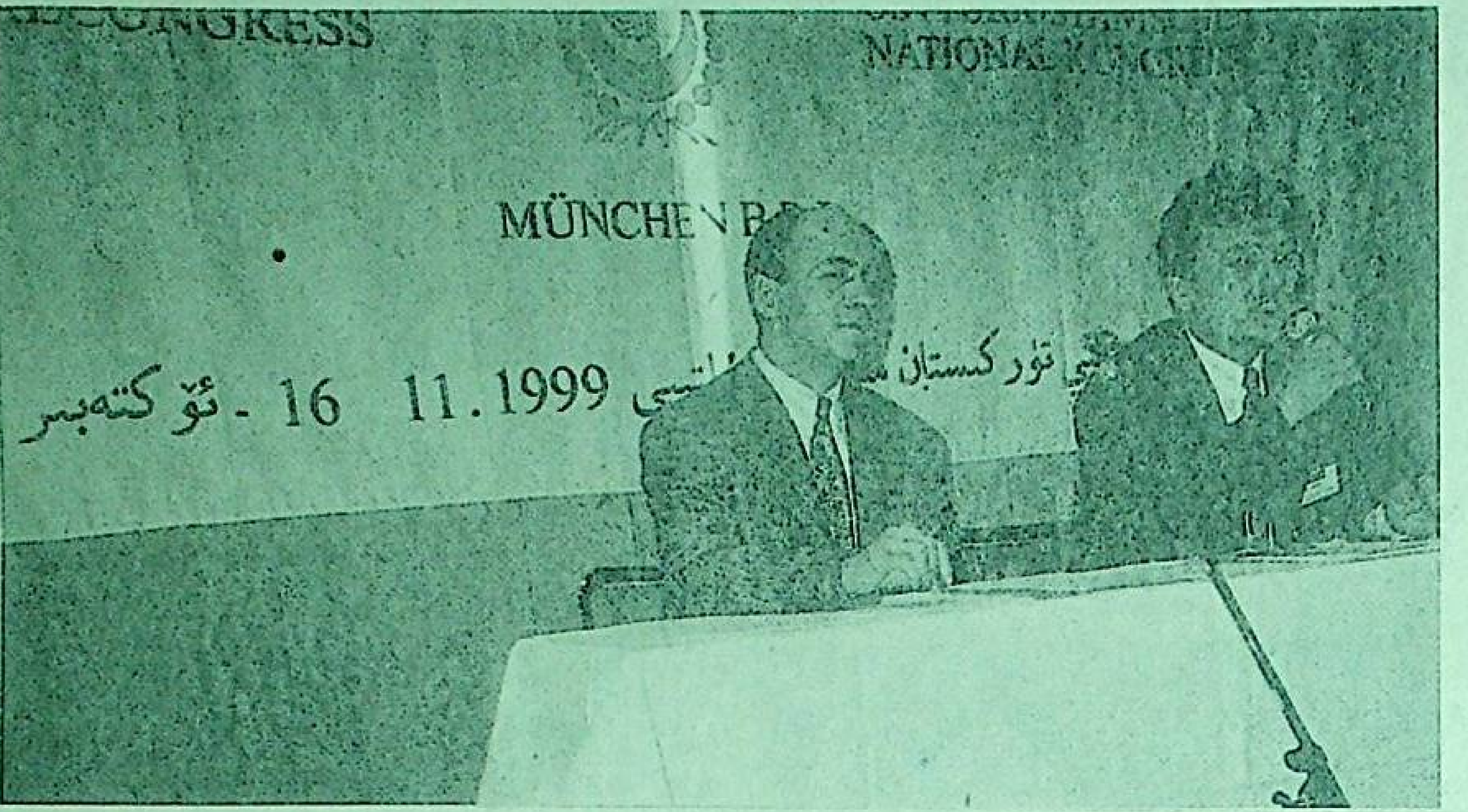

يىغىننىڭ كۈنتەرتىپىگە ئاساسەن، يىغىندا ئالدى بىلەن، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتى شەرقىي تۈركىستاننى ئىشغال قىلغان 50 يىلدىن بۇيان، ۋەتىنىمىزنىڭ ئازاتلىقىنى، خەلقىمىزنىڭ ھۆرلۈكىنى قولغا كەلتۈرۈش ۋە مۇقەددەس ئىسلام دىنىمىزنىڭ شان - شەرىپىنى قوغداش ئۈچۈن باتۇرلارچە كۈرەش قىلىپ قىممەتلىك ھاياتىنى تەقدىم قىلغان ۋە كوممۇنىست خىتاينىڭ دەھشەتلىك زۇلمى تۈپەيلىدىن ھاياتىدىن ئايرىلغان ۋەتەندىكى مىليونلىغان شېھىتلىرىمىزنىڭ روھىغا ئاتاپ مەخسۇس قۇرئانى كەرىم ئوقۇلدى، ئارقىدىن بارلىق ۋەكىللەر شېھىتلىرىمىزغا ھۆرمەت بىلدۈرۈش يۈزىسىدىن بىرمىنوت سۈكۈتتە تۇردى. قۇرئانى كەرىم ئوقۇش ۋە سۈكۈتتە تۇرۇش جەريانىدا كۆپلىگەن ۋەكىللىرىمىزنىڭ كۆزلىرى ئىسسىق ياشقا تولدى.

سۈكۈتتە تۇرۇش ئاخىرلاشقاندىن كېيىن، يىغىن رىياسەتچىسى دولقۇن ئەيسا، بۇقېتىمقى قۇرۇلتايغا قاتنىشىش ئۈچۈن دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كەلگەن شەرقىي تۈركىستان تەشكىلاتلىرىنىڭ ۋەكىللىرىنى، مەشھۇر جامائەت ئەرباپلىرىمىزنى ۋە چەتئەللىك مېھمانلارنى بىر - بىرلەپ تەپسىلى تونۇشتۇرۇپ ئۆتتى. (داۋامى 3 - بەتتە)

سۈرەتتە:
« دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ رەئىسى ۋە بۇقېتىم چاقىرىلغان مىللىي قۇرۇلتاي تەييارلىق كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى دولقۇن ئەيسا قۇرۇلتاينىڭ ئېچىلىش مۇراسىمغا رىياسەتچىلىك قىلماقتا

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

يىغىننىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىغا كۆزەتكۈچى سۈپىتىدە قاتناشقان بىرقىسىم ئاساسلىق مېھمانلار تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:
« خەلقئارا كەچۈرۈم تەشكىلاتى » گېرمانىيە بۆلۈمىنىڭ باشلىقى دېرىك پىلايتەر، « دۇنيا خەتەر ئاستىدىكى مىللەتلەرنى قوغداش تەشكىلاتى » نىڭ مۇئاۋىن رەئىسى دوكتۇر ئاندېرياس سېلمېچى، « دۇنيا خەتەر ئاستىدىكى مىللەتلەرنى قوغداش تەشكىلاتى » ئاسىيا بۆلۈمىنىڭ باشلىقى ئولرىخ دېلىيۇس، دالاي لامانىڭ ياۋروپادا تۇرۇشلۇق سابىق ۋەكىلى گىيالسېن گىيالتاگ، « ئىچكى موڭغۇلىستان خەلق پارتىيىسى » نىڭ رەئىسى تەمسىلتۇ، « خىتاي دېموكراتىك مىللى بىرلىك سېپى گېرمانىيە شۆبىسى » نىڭ مەسئۇلى شۇخەيتاۋ، « ياۋروپا - تۈرك ئىسلام بىرلىگى » نىڭ رەئىسى موسا سەردار چەلەبى »، تۈركىيەلىك مەشھۇر ئالىم پىرافېسسور ئابدۇقادىر دۈنۈك، مەشھۇر ئۆزبېك مۇتەپەككۇرى ۋە پايلاسوپى بايمىرزا ئەپەندى، تۈرك مۇتەپەككۇرى، سىياسىيونى ۋە قانۇنشۇناس مۇزەپپەر ئۆزداغ ئەپەندى، « ئامېرىكا ئەركىن ئاسىيا رادىيوسى » ئۇيغۇر بۆلۈمىنىڭ مەسئۇلى دولقۇنجان قەمبىرى، مەشھۇر ئوت يۈرەك شائىر لۇتپۇللا مۇتەللىپنىڭ بىرتۇققان ئىنىسى كەشپۇللا ئەپەندى، ئامېرىكىدىكى « بېيجىڭ باھارى » ژورنىلىنىڭ مەسئۇلى شۇۋبى ئەپەندى، گېرمانىيەلىك قانۇنچى ۋە ئادۋوكات ئالبېرت گۆرۈك: بۇلاردىن باشقا يەنە، « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى ئىجرائىيە كومىتېتى » نىڭ رەئىسى دولقۇن ئەيسا، ياشلار قۇرۇلتىي فوندا رەئىسى ئابلىكىم خوتەنلەرمۇ بۇقېتىمقى قۇرۇلتايغا ئالاھىدە كۆزەتكۈچى سۈپىتىدە قاتناشتى.
يىغىنغا رەسمى ۋەكىل سۈپىتىدە قاتناشقانلار تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:
سابىق « شەرقىي تۈركىستان مىللى مەركىزى » نىڭ ۋە تۈركىيەدىكى « شەرقىي تۈركىستان ۋەخپى » نىڭ رەئىسى گېنىرال مۇھەممەت رىزا بېكىن، نوۋەتتە تۈركىيەدە ئىستىقامەت قىلىۋاتقان مەشھۇر ئۇيغۇر جامائەت ئەربابىمىز ۋە تارىخچىمىز ھاجى ياقۇپ ئانات، « ئامېرىكا ئۇيغۇرلىرى بىرلىكى » نىڭ رەئىسى غۇلامىدىن ئەخمەت پاختا، « ئاۋۇستىرالىيە شەرقىي تۈركىستان جەمىيىتى » نىڭ رەئىسى ئەخمەت ئىگەمبەردى، سەئۇدى ئەرەبىستاندىكى مەشھۇر جامائەت ئەربابى ھۈسەيىن قارى ئىسلامى تۈركىستانى، تۈركىيەدىكى دوسىبىنت. دوكتۇر سۇلتان ماخمۇت قەشقەرى، « قازاقىستان ئوزۇگۇم فوندا جەمىيىتى » نىڭ رەئىسى دىلبىرىم ساماقوۋا، قازاقىستاندىكى ئۇيغۇر قانۇنشۇناس ۋە ئادۋوكات گۈلنۇر جالالوۋا، « قازاقىستان ئۇيغۇر ئىتتىپاقى » نىڭ رەئىسى قەھرىمان غوجامبەردى، قازاقىستاندىكى « ئۇيغۇرىستان ئازاتلىق تەشكىلاتى » نىڭ رەئىسى سابىت ئابدۇراخمان، « بىشكەك شەھەرلىك ئىنسان ھەقلىرى كومىتېتى » نىڭ رەئىسى تۇرسۇن ئىسلام، « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نىڭ رەئىسى ئابدۇجېلىل قاراقاش، « ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى » نىڭ رەئىسى ئەسقەرجان، مەزكۇر تەشكىلاتنىڭ قۇرغۇچى ئەزاسى ئەنۋەرجان، باش كاتىۋى پەرھات مۇھەممىدى، تۈركىيەدىكى « شەرقىي تۈركىستان ھەمكارلىق جەمىيىتى » نىڭ مۇئاۋىن رەئىسى دوسىبىنت ئابلىكىم باقى ئىلتەبىر، « شۋېتسىيە شەرقىي تۈركىستان جەمىيىتى » نىڭ رەئىسى فارۇق سادىق، تۈركىيەدىكى « ئوقۇغۇچى ياشلار بىرلىكى » نىڭ رەئىسى ئەركىن ئەكرەم قاتارلىقلار. ئۇلاردىن باشقا يەنە تۈركىيەدىن ھامۇتخان كۆكتۈرۈك، مۇرات ئاخۇنباي، ئەركىن ئەمەت، قادىر ئاھان، ئابدۇرىشىتلار، شۋېتسارىيەدىن ئەنۋەر راخمان، كېرەم شېرىپ، شۋېتسىيەدىن رەھىمجان، ئۆزبېكىستاندىن سىيىتجان سېتىشوپ، گېرمانىيەدىن مەرھابا ئىسمايىلوۋا قاتارلىقلارمۇ يىغىنغا رەسمى ۋەكىل سۈپىتىدە قاتناشتى.

ئېچىلىش مۇراسىمىدا، قۇرۇلتايغا كەلگەن مېھمانلارنى تەقدىم قىلىش ئاياغلاشقاندىن كېيىن، سابىق « شەرقىي تۈركىستان مىللى مەركىزى » نىڭ ۋە « شەرقىي تۈركىستان ۋەخپى » نىڭ رەئىسى گېنىرال مۇھەممەت رىزابېكىن ئەپەندى تۇنجى بولۇپ مۇنبەرگە چىقىپ، 2 - نۆۋەتلىك شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىينىڭ ئېچىلىش نۇتقىنى قىلدى. ئۇ ئالدى بىلەن، بۇقېتىمقى مىللى قۇرۇلتاينىڭ تەييارلىق ئىشلىرىنى ۋە ساھىپخانلىقىنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان « ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى »، « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » ۋە « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » قاتارلىق 3 تەشكىلاتقا، شۇنداقلا بۇقېتىمقى يىغىننىڭ ئوڭۇشلۇق چاقىرىلىشى ئۈچۈن يېقىندىن ياردەم بەرگەن « دۇنيا خەتەر ئاستىدىكى مىللەتلەرنى قوغداش تەشكىلاتىغا ئالاھىدە رەخمەت ئېيتىدىغانلىقىنى بايان قىلىپ ئۆتكەندىن كېيىن، بۇقېتىمقى قۇرۇلتاينىڭ ئېچىلىش سەۋەبى، مەقسىدى ۋە غايىسى ھەققىدە تەپسىلى چۈشەنچە بەردى (مۇھەممەت رىزابېكىننىڭ ئېچىلىش نۇتقىنىڭ تولۇق تېكىستى ئايرىم دىققىتىڭلارغا سۇنۇلدى).
گېنىرال مۇھەممەت رىزابېكىندىن كېيىن، « شەرقىي تۈركىستان مىللى قۇرۇلتىيى تەييارلىق كومىتېتى » نىڭ رەئىسى ۋە « ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى » نىڭ رەئىسى ئەسقەرجانمۇ مەخسۇس ئېچىلىش نۇتقى قىلىپ، بۇقېتىمقى مىللى قۇرۇلتاينىڭ تەييارلىق خىزمەتلىرى، ئاساسى مەقسىدى، غايىسى ۋە ۋەزىپىلىرى ھەققىدە ئومۇمى يۈزلۈك ئىزاھات بەردى (ئەسقەرجاننىڭ ئېچىلىش نۇتقىنىڭ تولۇق تېكىستىنى ئايرىم دىققىتىڭلارغا سۇندۇق).

ئەسقەرجاننىڭ ئېچىلىش نۇتقىدىن كېيىن، بارلىق ۋەكىللەر، يېقىندا تۈركىيەدىكى يەر تەۋرەش ئاپىتىدە ھاياتىدىن ئايرىلغان تۈرك قېرىنداشلىرىمىز ئۈچۈن بىرمىنوت سۈكۈتتە تۇردى. ئارقىدىنلا ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى تەشكىلاتلىرىمىزنىڭ، شەخسلىرىمىزنىڭ ۋە بەزى چەتئەللىك دوستلارنىڭ مىللى قۇرۇلتىيىمىزنى مۇبارەكلەپ يازغان 20 پارچىدىن ئارتۇق تەبرىك خېتى ئوقۇپ ئۆتۈلدى. بۇ تەبرىك خەتلىرىنىڭ ھەممىسىدە دېگۈدەك، بۇقېتىم چاقىرىلغان 2 - نۆۋەتلىك شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىينىڭ مۇۋاپىقىيەتلىك ئۆتۈشكە تىلەكداشلىق بىلدۈرۈلۈش بىلەن بىرگە، مىللى داۋايىمىزنىڭ نۆۋەتتىكى ۋەزىيىتى ۋە كەلگۈسى ئىستىقبالى ھەققىدە ئىنتايىن قىممەتلىك ۋە ستراتېگىيىلىك پىكىرلەر ئوتتۇرىغا قويۇلغان.
تەبرىك خەتلىرى ئوقۇپ ئۆتۈلگەندىن كېيىن، يىغىنغا قاتناشقان چەتئەللىك دوستلار ۋە دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كەلگەن شەرقىي تۈركىستانلىق ۋەكىللەر ئارقا - ئارقىدىن سەھنىگە چىقىپ مەخسۇس سۆزقىلدى. يىغىننىڭ توپ - توغرا بىرگۈن داۋام قىلغان ئېچىلىش مۇراسىمى جەريانىدا، چەتئەللىك دوستلار ۋە شەرقىي تۈركىستانلىق ۋەكىللەردىن بولۇپ جەمئى 25 نەپەر كىشى مۇنبەرگە چىقىپ تەبرىك سۆزى قىلدى. ئۇلارنىڭ ھەممىسىلا ئۆز ئۇتۇقلىرىدا بۇقېتىمقى يىغىننىڭ مۇۋاپىقىيەتلىك ۋە نەتىجىلىك ئېچىلىشىغا تىلەكداشلىق بىلدۈرۈش بىلەن بىرگە، خىتاينىڭ ۋە شەرقىي تۈركىستاننىڭ نۆۋەتتىكى سىياسى ۋەزىيىتى، شەرقىي تۈركىستاندىكى مىللى كۈرەشلەرنىڭ تەرەققىيات ئەھۋالى، نۆۋەتتە تاشقى دۇنيادا ئېلىپ بېرىلىۋاتقان مىللى داۋايىمىزدا ساقلىنىۋاتقان مەسىلىلەر ۋە ئۇنى ھەل قىلىشنىڭ چارە - تەدبىرلىرى ... قاتارلىق كۆپلىگەن ئەملى مەسىلەر ھەققىدە ئىنتايىن قىممەتلىك تەكلىپ - پىكىر ۋە قاراشلىرىنى ئوتتۇرىغا قويۇشتى.
يىغىن ئارىلىقىدا، « دۇنيا خەتەر ئاستىدىكى مىللەتلەرنى قوغداش تەشكىلاتى » ئاسىيا بۆلۈمىنىڭ باشلىقى ئۇلرىخ دېلىيۇس، « ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى » نىڭ ۋەكىلى ئەنۋەرجان ۋە 31 يىللىق ھاياتىنى خىتاينىڭ قاراڭغۇ زىندانلىرىدا ئۆتكۈزگەن مەشھۇر جامائەت ئەربابىمىز ھەم تارىخچىمىز ھاجى ياقۇپ قاتارلىقلار قۇرۇلتايغا ۋاكالىتەن مەخسۇس چەتئەل مۇخبىرلىرىنى كۈتۈۋېلىش يىغىنى چاقىردى. مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنىغا، « گېرمانىيە ئاگېنتلىقى » نىڭ مۇخبىرلىرى، گېرمانىيەنىڭ ئەڭ نوپوزلۇق سىياسى گېزىتلىرىنىڭ بىرى بولغان « جەنۇبى گېرمانىيە گېزىتى » نىڭ مۇخبىرلىرى، گېرمانىيەنىڭ بىرقىسىم رادىيو ۋە تېلېۋىزىيە ئىستانسىلىرىنىڭ مۇخبىرلىرى، فىرانسىيە ۋە تۈركىيە گېزىتلىرىنىڭ مۇخبىرلىرى قاتناشتى. مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنىدا قۇرۇلتاي ۋەكىلى ئەنۋەرجان ۋە « دۇنيا خەتەر ئاستىدىكى مىللەتلەرنى قوغداش تەشكىلاتى » ئاسىيا بۆلۈمىنىڭ باشلىقى

(داۋامى 4 - بەتتە)

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

ئۆلۈپ ئەپەندىلەر سۆز قىلىپ، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتى شەرقىي تۈركىستاننى ئىشغال قىلغان 50 يىلدىن بۇيان، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ تارىختا ھېچبىر مىللەت كۆرۈپ باقمىغان دەرىجىدە قاتتىق خورلۇق ۋە پۈتمەس - تۈگىمەس بالايى - ئاپەتلەرگە دۇچار بولغانلىقىنى، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئىنسانى ھەق - ھوقۇقلاردىن تامامەن مەھرۇم قالغانلىقىنى، گەرچە ھازىر شەرقىي تۈركىستاندا بىگۇناھ مىڭلارچە ئىنسان كوللىكتىپ ھالدا قىرىلىۋاتقان، تۈرمىلەرگە تاشلىنىپ، ئىنسان قېلىپىدىن چىققان قىين - قىستاقلارغا دۇچار بولۇۋاتقان بولسىمۇ، ئەمما دۇنيا جامائەتچىلىكىنىڭ بۇ پاجىئەلەردىن تامامەن خەۋەرسىز قېلىۋاتقانلىقىنى، شۇڭا، فاشىست كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە سېلىۋاتقان بۇخىل زۇلۇم ۋە كۈلپەتلىرىنى دۇنيا جامائەتچىلىكىگە تېخىمۇ لايىقىدا ئاڭلىتىش ۋە ئۇلارنىڭ شەرقىي تۈركىستانغا بولغان دىققەت - ئېتىۋارىنى قوزغاش مەقسىدىدە، بۈگۈن دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا خىتايغا قارشى پائالىيەت ئېلىپ بېرىۋاتقان شەرقىي تۈركىستان تەشكىلاتلىرى ۋەكىللىرىنىڭ بىرئارىغا كېلىپ بۈگۈنكى قۇرۇلتاينى چاقىرغانلىقىنى بايان قىلىشتى. ئۇندىن باشقا ئۇلار يەنە گېرمانىيەنىڭ نۆۋەتتىكى باش مىنىستىرى شىرۆدېر ۋە تاشقى ئىشلار مىنىستىرى فىشېرلارغا خىتابەن سۆز قىلىپ، ئۇلاردىن، بۇنىڭدىن كېيىن خىتاي ھۆكۈمىتى بىلەن بولغان ئۇچرىشىشلاردا، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئىنسان ھەقلىرىنىڭ ئېغىر ھالدا دەپسەندە قىلىنىۋاتقانلىقىنى تىلغا ئېلىشنى نەزەردىن ساقىت قىلماسلىقنى، نوقۇل ھالدا خىتاي بىلەن بولغان سودا مەنپەئەتىنىلا كۆزدە تۇتماي، ئىنسان ھەقلىرى مەسىلىسىگىمۇ ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىشنى تەلەپ قىلدى. مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنىدا يەنە، 31 يىللىق ھاياتى خىتاينىڭ قاراڭغۇ زىندانلىرىدا ئۆتكەن مەشھۇر جامائەت ئەربابىمىز ۋە تارىخچىمىز ھاجى ياقۇپمۇ سۆز قىلىپ، چەتئەل مۇخبىرلىرىغا ئۆزىنىڭ 31 يىللىق تۈرمە ھاياتىنى جانلىق ۋە تەسىرلىك ھالدا تونۇشتۇرۇپ ئۆتۈش بىلەن بىرگە، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ 50 يىلدىن بۇيان شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە سېلىۋاتقان تۈرلۈك زۇلۇملىرىنى جانلىق شاھىد سۈپىتىدە ئەمىلى مىساللار ئارقىلىق قاتتىق پاش قىلدى. ھاجى ياقۇپنىڭ بايانلىرى بارلىق چەتئەل مۇخبىرلىرىنىڭ ئالاھىدە قىزىقىشىنى قوزغىدى. ئۇندىن باشقا ۋەكىللىرىمىز يەنە چەتئەل مۇخبىرلىرىنىڭ ئۇيغۇرلار ۋە شەرقىي تۈركىستان ھەققىدە سورىغان تۈرلۈك سوئاللىرىغا دەلىل - ئىسپاتلىق ۋە پاكىتلىق ھالدا جاۋاپ بەردى.

يىغىننىڭ ئېچىلىش مۇراسىمى باشتىن - ئاخىر جانلىق ۋە دوستانە كەيپىياتتا ئۆتتى. قۇرۇلتاينىڭ رەسمى ۋەكىللىرى ميونخېندىكى ئاسترون مېھمانخانىسىغا ئورۇنلاشتۇرۇلدى.

بۈگۈنكى مىللى قۇرۇلتاي چاقىرىلغان گېرمانىيەنىڭ ميونخېن شەھرىدىكى ئاسترون مېھمانخانىسىنىڭ سىرتقى كۆرۈنۈشى

قۇرۇلتاينىڭ نىزامنامە لايىھەسى قاراپ چىقىلىپ ماقۇللاندى

مىللى قۇرۇلتاينىڭ 2 - كۈنى، يەنى 10 - ئاينىڭ 13 - كۈنى گېرمانىيە ۋاقتى ئەتىگەن سائەت 8.30 دىن ئېتىبارەن قۇرۇلتاينىڭ رەسمى ۋەكىللىرى (جەمئى 28 نەپەر ۋەكىلى) « ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى » نىڭ ئىشخانىسىغا جەم بولۇپ، قۇرۇلتاينىڭ رەسمى كۈنتەرتىبى بويىچە قۇرۇلتاينىڭ نىزامنامە لايىھەسىنى مۇزاكىرە قىلىشقا باشلىدى. بۈگۈنكى قۇرۇلتايغا سۇنۇلغان نىزامنامە لايىھەسى، « ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى »، « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » ۋە « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » قاتارلىق 3 تەشكىلات تەرىپىدىن ھازىرلاپ چىقىلغان ئورتاق لايىھە بولۇپ، يۇقارقى 3 تەشكىلات مەزكۇر لايىھىنى تەييارلاشتا، « شەرقىي تۈركىستان مىللى مەركىزى »، « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى »، تۇنجى نۆۋەتلىك « خەلقئارا شەرقىي تۈركىستان مىللى قۇرۇلتىيى » ... قاتارلىق كۆپلىگەن تەشكىلات ۋە ئورگانلارنىڭ نىزامنامىسىدىن ۋە ئەركىن ئالىپتېكىن قاتارلىق مەشھۇر شەخسلىرىمىز تەرىپىدىن تۈزۈپ چىقىلغان بەزى لايىھەلەردىن مۇۋاپىق شەكىلدە پايدىلانغان ئىدى. شۇڭا بۇ نىزامنامە لايىھەسى قۇرۇلتاي ۋەكىللىرىنىڭ ئالقىشىغا سازاۋەر بولدى ۋە بۈگۈنكى مىللى قۇرۇلتاينىڭ بىردىن - بىر نىزامنامە لايىھەسى سۈپىتىدە مۇزاكىرىگە قويۇلدى. بۇنىزامنامە جەمئى 23 چوڭ ماددىدىن ۋە 100 دىن ئارتۇق پىراگراپتىن تەركىپ تاپقان.

يېپىق ئۆتكەن بۈگۈنكى مۇزاكىرە جەريانىدا، ئالدى بىلەن نىزامنامە لايىھەسىنىڭ 1 - ماددىسى، يەنى بۈگۈن قۇرۇلىدىغان ئورگاننىڭ نامى تالاش - تارتىش قىلىندى. نىزامنامە لاھىيىسىدە ئورگاننىڭ نامى - « شەرقىي تۈركىستان مىللى قۇرۇلتىيى » دەپ ئوتتۇرىغا قويۇلغان ئىدى، ئەمما قۇرۇلتاي ۋەكىللىرى يەنە ئوخشىمىغان تەكلىپلەرنى ئوتتۇرىغا قويۇشتى. ئاساسەن تۆۋەندىكىدەك 3 خىل تەكلىپ ئوتتۇرىغا قويۇلدى:

(1) « دۇنيا ئۇيغۇرلىرىنىڭ ۋەتەن قۇتقۇزۇش كومىتېتى »؛ بۇتەكلىپ، قازاقىستاندىكى « ئۇيغۇرىستان ئازاتلىق تەشكىلاتى » نىڭ رەئىسى سابىت ئابدۇراخمان تەرىپىدىن ئوتتۇرىغا قويۇلدى.

(2) « شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيى »؛ بۇتەكلىپ، « ئاۋستىرالىيە شەرقىي تۈركىستان جەمىيىتى » نىڭ رەئىسى ئەخمەت ئىگەمبەردى ۋە مەشھۇر جامائەت ئەربابىمىز ھاجى ياقۇپ ئانات تەرىپىدىن ئوتتۇرىغا قويۇلدى، يەنى ئۇلار، « شەرقىي تۈركىستان » دىگەن نامنىڭ ئارقىغا تىرناق ئىچىدە (ئۇيغۇرىستان) دىگەن سۆزنى ئىلاۋە قىلىپ قويۇش پىكرىنى ئوتتۇرىغا قويدى.

(3) « شەرقىي تۈركىستان مىللى قۇرۇلتىيى »؛ بۇتەكلىپ، « ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى »، « دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى » ۋە « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » قاتارلىق 3 تەشكىلات تەرىپىدىن ھازىرلانغان ئورتاق لايىھەدە ئوتتۇرىغا قويۇلغان نام ئىدى.

مۇزاكىرىدە ۋەكىللەرنىڭ تەكلىۋىگە ئاساسەن، قول كۆتۈرۈپ ئوچۇق ئاۋاز بېرىش ئۇسۇلى ئارقىلىق قارار ئېلىش يولغا قويۇلدى، نەتىجىدە ئومومى ۋەكىللەرنىڭ يېرىمىدىن كۆپىرەكىنىڭ قوشۇلۇشى بىلەن، يۇقارقى 2 - لاھىيە، يەنى « شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيى » دەپ ئاتاش رەسمى قارارلاشتۇرۇلدى.

نىزامنامە لايىھەسىنىڭ 1 - ماددىسى ماقۇللۇنۇپ بولغاندىن كېيىن، 2 - ماددە مۇزاكىرىگە ئېچىلدى. لاھىيەنىڭ 2 - ماددىسىدا، « مىللى قۇرۇلتاينىڭ مەركىزى - گېرمانىيەنىڭ ميونخېن شەھرىدە » دەپ كۆرسىتىلگەن ئىدى. مەزكۇر تەكلىپ پۈتۈن ۋەكىللەرنىڭ بىردەك ئاۋاز قوشۇشى بىلەن تولۇق ماقۇللاندى.

بۇيەردە شۇنى ئالاھىدە ئەسكەرتىپ ئۆتۈش زۆرۈركى، مىللى قۇرۇلتىيىمىزنىڭ مەركىزىنىڭ گېرمانىيەدە قىلىپ قارارلاشتۇرۇلغانلىقى، ۋەتەن سىرتىدا ئېلىپ بېرىلىۋاتقان 50 يىللىق مىللى مۇجادىلە تارىخىمىزدىكى زور بىر سىياسى ۋەقەدىن ئىبارەت بولۇپ، بۇ، مىللى داۋايىمىزنى خەلقئارالاشتۇرۇش قەدىمىنى تېزلىتىشتە پەۋقۇلاددە تارىخىي ئەھمىيەتكە ئىگە. چۈنكى مىللى داۋايىمىزنى خىتايغا سىياسى، ئىقتىسادى جەھەتتىن بېقىنمايدىغان، خىتايغا ھېچبىر جەھەتتىن مۇھتاجلىقى بولمىغان ۋە خىتاينىڭ تەھدىدىدىن قورقمايدىغان غەربىي باشچىلىقىدىكى كۈچلۈك دۆلەتلەردە ئېلىپ بېرىش - ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى خەلقىمىزنىڭ ئورتاق تەلىۋى ۋە ئارزۇسى بولۇپلا قالماستىن،

(داۋامى 5 - بەتتە)

بەلكى يىللاردىن بۇيان بىزنىڭ داۋايىمىزغا ياردەم بېرىۋاتقان، قوللاۋاتقان ۋە ھېسداشلىق قىلىۋاتقان چەتئەللىك دوستلىرىمىزنىڭمۇ ئورتاق قارىشى ئىدى.

بۇنىڭ جانلىق مىساللىرىنىڭ بىرى شۇكى، دالاي لاما باشچىلىقىدىكى تىبەت خەلقى 50 - يىللاردا چەتئەلگە قېچىپ چىققاندىن كېيىن، ئىزچىل تۈردە ھىندىستاننى مەركەز قىلىپ، ئۆزلىرىنىڭ داۋاسىنى دۇنيا جامائەتچىلىكىگە ئاڭلىتىشقا تىرىشىپ كەلگەن بولسىمۇ، ئەمما دىگەندەك مۇۋاپىقىيەتكە ئېرىشەلمىگەن ئىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار 80 - يىللاردىن ئېتىبارەن ستراتىگىيىسىنى ئۆزگەرتىپ، مۇجادىلە مەركىزىنى ھىندىستاندىن شۋېتسارىيەگە يۆتكەپ كەلدى ۋە دالاي لاما ئۆزى شەخسەن غەرپ دۆلەتلىرىگە يەرلىشىپ، نەچچە مىڭلىغان تىبەتلىكنى ھىندىستاندىن شۋېتسارىيەگە يۆتكەپ كېلىپ ئورۇنلاشتۇرۇپ، مىللى مۇجادىلىسىنى ئۇختۇلۇق ھالدا غەرپ ئەللىرىدە قانات يايدۇردى، نەتىجىدە تىبەت داۋاسى غەرپ دۇنياسىدا تېزلا روناق تېپىپ، قىسقىغىنە 10 نەچچە يىل ئىچىدە تىبەت ۋە تىبەتلىكلەر دۇنيا جامائەتچىلىكىنىڭ ئەڭ موھىم دىققەت ئوختىسىغا ئايلاندى. دالاي لامانىڭ نوبېل تېنچلىق مۇكاپاتىغا ئېرىشىشى بىلەن تىبەت داۋاسى ئەڭ يۇقۇرى پەللىگە كۆتۈرۈلدى. ھازىر پۈتۈن غەرپ ئەللىرىدە تىبەتلىكلەرنى بىلمەيدىغانلار يوق، تىبەت داۋاسىمۇ ئاساسەن چەتئەللىكلەر تەرىپىدىن ئېلىپ بېرىلماقتا. ئىنشا ئاللا بىزنىڭ مىللى داۋايىمىزمۇ يېقىن كەلگۈسىدە غەرپ دۇنياسىدا خۇددى تىبەت داۋاسىدەك تېگىشلىك يېرىنى ئالار!

توپ - توغرا بىر كۈن داۋام قىلغان يېپىق مۇزاكىرە ئارقىلىق، مىللى قۇرۇلتاينىڭ نىزامنامە لايىھەسى قۇرۇلتاي ۋەكىللىرى تەرىپىدىن تولۇق تەستىقلاندى ۋە بۇ نىزامنامە 10 - ئاينىڭ 14 - كۈنىدىن ئېتىبارەن رەسمى كۈچكە ئىگە قىلىندى.

قۇرۇلتاينىڭ نىزامنامىسىغا ئاساسەن، بۇقېتىمقى مىللى قۇرۇلتاي قارمىقىدا تۆۋەندىكىدەك ئورگانلار تەسىس قىلىندى:

(1) قۇرۇلتاي رەئىسلىكى (بىرنەپەر رەئىس ۋە 2 نەپەر مۇئاۋىن رەئىس)
(2) قۇرۇلتاي دائىمى كومىتېتى (15 نەپەر ئەزادىن تەركىپ تاپىدۇ)
(3) مەسلىھەتچىلەر كېڭەشى (بىرنەپەر رەئىس ۋە بىرقانچىلىغان مەسلىھەتچىلەردىن تەركىپ تاپىدۇ)
(4) تەپتىش ھەيئىتى (بىرنەپەر باش تەپتىش ۋە 2 نەپەر تەپتىشتىن تەركىپ تاپىدۇ)
(5) باش كاتىپلىق (بىرنەپەر باش كاتىپ، بىرنەپەر مۇئاۋىن باش كاتىپ ۋە 7 نەپەر خىزمەت باشقارمىسىدىن تەركىپ تاپىدۇ)
(6) ۋەتەن فوندى (بىرنەپەر رەئىس ۋە 4 نەپەر مۇئاۋىن رەئىستىن تەركىپ تاپىدۇ)

مىللى قۇرۇلتاينىڭ مەقسىدى

بۇقېتىم قۇرۇلغان شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيىنىڭ مەقسىدى ھەققىدە قۇرۇلتاي نىزامنامىسىدا مۇنداق دەپ كۆرسۈتۈلگەن:

« شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيى - شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئىنسانى ھەق - ھوقۇقلىرىنى قوغداش، ئۆزتەقدىرىنى ئۆزى بەلگىلەش ھوقۇقىنى قولغا كەلتۈرۈش ۋە شەرقىي تۈركىستاننىڭ تولۇق مۇستەقىللىقى ۋە ئەركىنلىكى ئۈچۈن كۈرەش قىلىدۇ ».

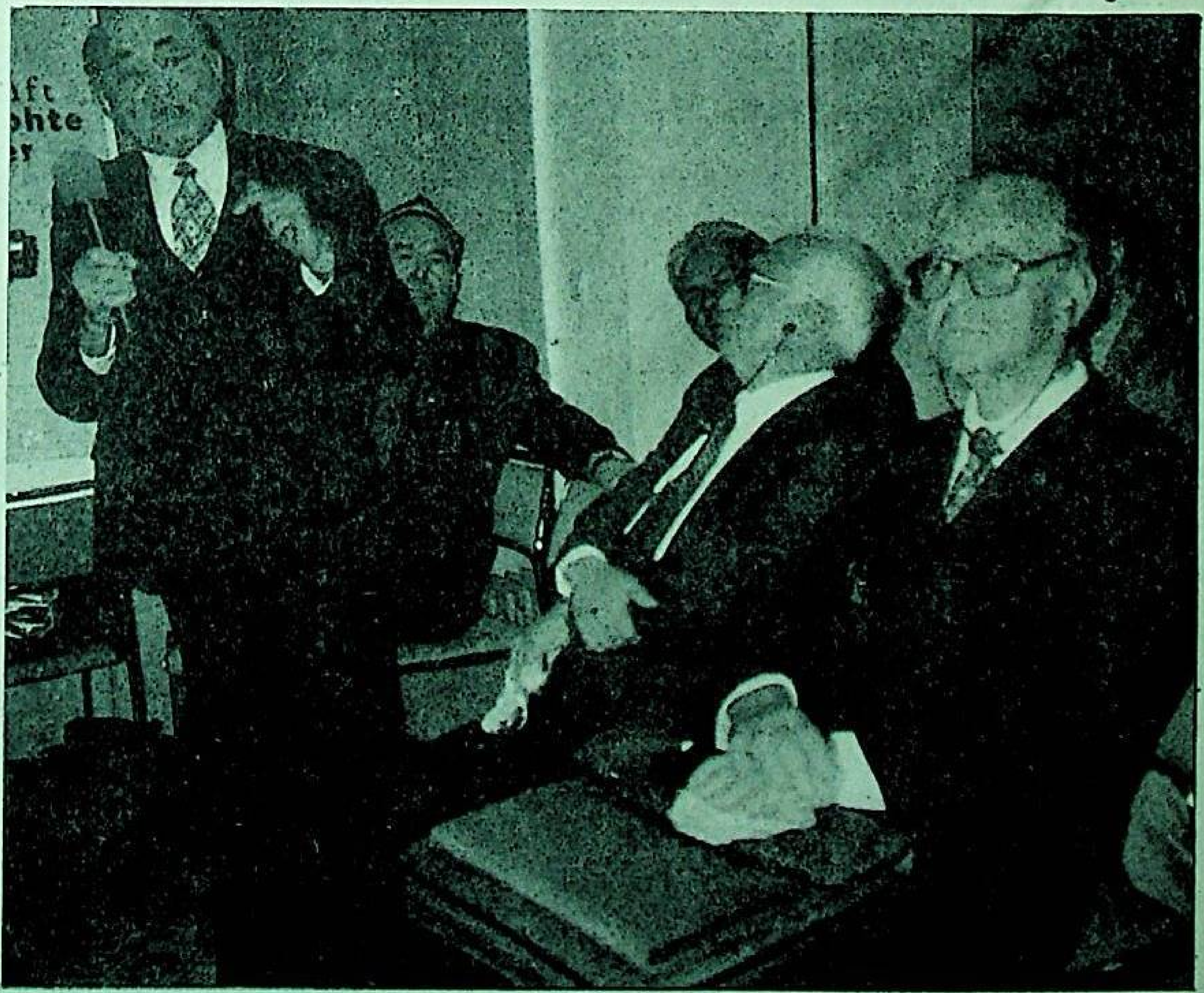

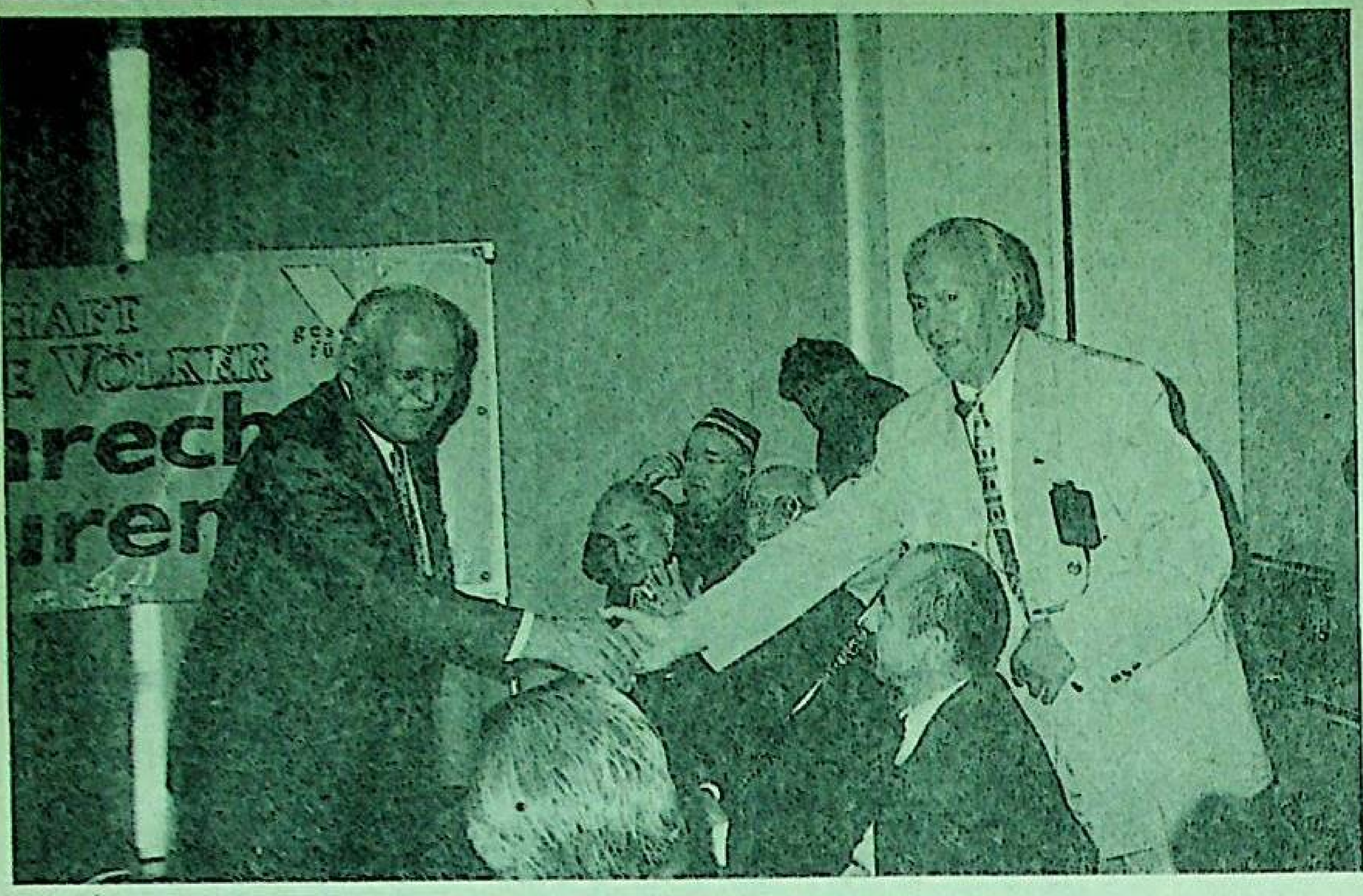

مىللى قۇرۇلتاينىڭ سالاھىيىتى

قۇرۇلتاينىڭ نىزامنامىسىدا، قۇرۇلتاينىڭ سالاھىيىتى ھەققىدە توختۇلۇپ مۇنداق دەپ كۆرسۈتۈلگەن:

« مىللى قۇرۇلتاي ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى بارلىق شەرقى تۈركىستان خەلقىنىڭ خەلقارادىكى بىردىن - بىر تولۇق ھوقۇقلۇق ئالى ئورگىنى بولۇپ، ئۇ - ۋەتەن سىرتىدىكى بارلىق شەرقى تۈركىستان تەشكىلاتلىرىغا سىياسى جەھەتتىن رەھبەرلىك ۋە يىتەكچىلىك قىلىدۇ ».

مىللى قۇرۇلتاينىڭ پىرىنسىپلىرى:

قۇرۇلتاينىڭ پىرىنسىپلىرى ھەققىدە نىزامنامىدە مۇنداق دەپ كۆرسۈتۈلگەن:

« مىللى قۇرۇلتاي - شەرقىي تۈركىستاننىڭ مىللى داۋاسىنى يۈرگۈزۈشتە، بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى ئىنسان ھەقلىرى ئومومى باياننامىسى ۋە بارلىق خەلقارالىق تەشكىلاتلارنىڭ سىياسى، ئىقتىسادى، ئىجتىمائى، دىنى ۋە مەدىنى ھەقلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان پۈتۈن شەرتنامىلىرىنىڭ روھىغا ھۆرمەت قىلىش ئاساسىدا، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ بەخت - سائادىتى ۋە مۇستەقىللىقى ئۈچۈن كۈرەش قىلىدۇ ».

قۇرۇلتاينىڭ نىزامنامىسىنىڭ روھىغا ئاساسەن، مىللى قۇرۇلتاي ھەر 2 يىلدا بىرقېتىم توپلىنىدۇ ۋە قۇرۇلتاينىڭ ئورگانلىرىغا سايلانغانلارنىڭ ۋەزىپە ئۆتەش مۇددىتى 2 يىل بولىدۇ.

(داۋامى 6 - بەتتە)

2 - نۆۋەتلىك شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللىي قۇرۇلتىيدا ئورگانلارغا سايلاپ چىقىلغانلارنىڭ ئىسىملىكى ۋە بۇ ئورگانلارنىڭ ھوقوق دائىرىسى:

يىغىننىڭ 3 - كۈنى، يەنى 10 - ئاينىڭ 14 - كۈنى قۇرۇلتاي ۋەكىللىرى نىزامنامە ئاساسىدا، بۇقېتىمقى مىللىي قۇرۇلتاينىڭ رەھبەرلىك ھەيئىتىنى سايلاپ چىقتى. سايلامدا، خەت ئارقىلىق يوشۇرۇن ئاۋاز بېرىش ۋە قول كۆتۈرۈپ ئوچۇق ئاۋاز بېرىپ سايلاش ئۇسۇللىرى يولغا قويۇلدى، پەقەتلا قۇرۇلتاي رەئىسىنى سايلاش جەريانىدىلا خەت ئارقىلىق يوشۇرۇن ئاۋاز بېرىش ئۇسۇلى قوللىنىلدى، باشقا سايلاملارنىڭ ھەممىسىلا قول كۆتۈرۈپ ئوچۇق ئاۋاز بېرىش شەكلى بىلەن ئېلىپ بېرىلدى.

قۇرۇلتاي ئورگانلىرى ۋە ئۇنىڭغا سايلاپ چىقىلغانلار تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:

قۇرۇلتاي رەئىسى :

ئەنۋەرجان (« ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى » نىڭ قۇرغۇچى ئەزاسى)

قۇرۇلتاينىڭ مۇئاۋىن رەئىسلىرى:

ئابدۇجېلىل قاراقاش (« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نىڭ رەئىسى)
قەھرىمان غوجامبەردى (« قازاقىستان ئۇيغۇر ئىتتىپاقى » نىڭ رەئىسى)

مىللىي قۇرۇلتاينىڭ رەئىسى ۋە مۇئاۋىن رەئىسلىرىنىڭ نىزامنامىدە كۆرسىتىلگەن ھوقوق دائىرىسى تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت:

(1) مىللىي قۇرۇلتاينىڭ ئومۇمىي خىزمەتلىرىگە رەھبەرلىك ۋە نازارەتچىلىك قىلىدۇ؛
(2) قۇرۇلتاي قارارلىرىنىڭ ۋە خىزمەت پروگراممىلىرىنىڭ ئىجرا قىلىنىپ - قىلىنمىغانلىقىنى تەكشۈرۈپ بىرتەرەپ قىلىدۇ.
(3) مىللىي قۇرۇلتاينىڭ ۋاقتىنى ئىلگىرى سۈرۈش ياكى كېچىكتۈرۈش، قۇرۇلتاي ئېچىلىدىغان ئورۇننى بەلگىلەش ۋە كۈنتەرتىپنى بېكىتىش، قۇرۇلتاي رەھبەرلىرىنىڭ ۋەزىپە ئۆتەش ۋاقتىنى ئۇزارتىش ياكى ئەمەلدىن قالدۇرۇش ھەققىدە تەكلىپ بېرىش سالاھىيىتىگە ئىگە. ئۇنىڭ تەكلىپى دائىمىي كومىتېتنىڭ قارارى ياكى ۋەكىللەرنىڭ يېرىمىدىن كۆپرەكىنىڭ ماقۇللىقى بىلەنلا كۈچكە ئىگە بولالايدۇ.
(4) مىللىي قۇرۇلتاي نامىدىن ھەرقايسى دۆلەت رەھبەرلىرى بىلەن، خەلقئارا تەشكىلاتلار بىلەن ئالاقە باغلايدۇ، پەقەت خىتاي دائىرىلىرى بىلەنلا بولغان ئۇچرىشىشنى دائىمىي كومىتېتنىڭ قارارى ۋە دائىمىي كومىتېت تەرىپىدىن تەيىنلەنگەن ھەيئەتلەرنىڭ ھەمرالىقىدا ئېلىپ بارىدۇ، ئۇلار بىلەن ۋەتەن داۋاسىغا مۇناسىۋەتلىك مەسىلىلەر بويىچە شەرتنامە، كېلىشىمنامە ۋە باشقا ھۆججەتلەرنى ئىمزالايدۇ.
(5) مۇئاۋىن رەئىسلەر، رەئىستىن كېيىنكى ئالىي لىۋازىملىق خادىملار ھېسابلىنىدۇ. قۇرۇلتاينىڭ مۇئاۋىن رەئىسلىرى رەئىسنىڭ خىزمىتىگە ياردەمچى بولىدۇ ۋە ماسلىشىپ بېرىدۇ. رەئىس بولمىغان پەۋقۇلاددە ئەھۋال ئاستىدا (ئاغرىپ قالغان، ئىستىپا قىلغان، ۋاپات بولغان ئەھۋال ئاستىدا) رەئىس ۋەكىلى رەئىسكە ۋاكالەتلىك قىلىدۇ.

قۇرۇلتاينىڭ باش تەپتىشى :

تۇرسۇن ئىسلام (« بىشكەك شەھەرلىك ئىنسان ھەقلىرى كومىتېتى » نىڭ رەئىسى)

تەپتىشلەر:

تۇرسۇن ئىيگۇن (« ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى » نىڭ قۇرغۇچى ئەزاسى)
ھامۇتخانكۆكتۈرۈك (« شەرقىي تۈركىستان ۋەخپى » نىڭ باش كاتىۋى)

قۇرۇلتاي تەپتىش ھەيئىتىنىڭ نىزامنامىدە كۆرسىتىلگەن ھوقوق دائىرىسى تۆۋەندىكىلەردىن ئىبارەت :

(1) تەپتىش ھەيئىتى - مىللىي قۇرۇلتاينىڭ ئەڭ يۇكسەك نازارەت ئورگىنى بولۇپ، قۇرۇلتايغا ۋاكالىتەن پۈتۈن ئورگانلارنىڭ پائالىيەتلىرىگە نازارەت قىلىدۇ.
(2) تەپتىش ھەيئىتى، بىرنەپەر باش تەپتىش ۋە 2 نەپەر تەپتىشتىن تەشكىلى تاپىدۇ. بۇلار قۇرۇلتاي ۋەكىللىرى تەرىپىدىن سايلىنىدۇ، ئۇلارنىڭ ۋەزىپە ئۆتەش مۇددىتى 3 يىل بولىدۇ.
(3) قۇرۇلتاي ئورگانلىرىنىڭ پائالىيەتلىرىنىڭ نىزامنامىگە مۇۋاپىق بولۇپ - بولمىغانلىقىنى تەكشۈرىدۇ.
(4) قۇرۇلتاي ۋەكىللىرىنىڭ ۋە ئورگانلىرىنىڭ ھەق - ھوقوقىنى قوغدايدۇ.
(5) قۇرۇلتاي ۋەكىللىرى ۋە ئورگانلىرى ھەققىدىكى شىكايەتنامىلارنى تەكشۈرۈپ دائىمىي كومىتېتقا بىلدۈرىدۇ.
(6) ۋەتەن فوندىنىڭ كىرىم - چىقىملىرىغا نازارەت قىلىدۇ ۋە فوند ھېساۋىنى تەكشۈرۈپ، قۇرۇلتايغا دوكلات بېرىدۇ.

(7) دائىمىي كومىتېتنىڭ قارارلىرىنىڭ نىزامنامىگە خىلاپ بولۇپ - بولمىغانلىقىنى تەكشۈرۈپ چىقىدۇ ۋە نىزامنامىگە خىلاپ كەلسە، قارارلارغا ئېتىراز بىلدۈرىدۇ.
(8) مىللىي قۇرۇلتاينىڭ پائالىيەتلىرىدە دېموكراتىك پرىنسىپلارنىڭ قانداق ئىجرا قىلىنىۋاتقانلىقىنى تەكشۈرىدۇ.
(9) قۇرۇلتاي ۋەكىللىرىنىڭ سالاھىيىتىنى تەكشۈرىدۇ.

قۇرۇلتاي مەسلىھەتچىلەر كېڭىشىنىڭ رەئىسى :

ھاجى ياقۇپ ئانات (31 يىللىق ھاياتى خىتاينىڭ قاراڭغۇ زىندانلىرىدا ئۆتكەن مەشھۇر جامائەت ئەربابىمىز ۋە تارىخچىمىز)

مەسلىھەتچىلەر:

غۇلامىددىن پاختا (« ئامېرىكا ئۇيغۇرلار بىرلىكى » نىڭ رەئىسى)
سىيىتجان قەيسەر (ئۆزبېكىستان ۋەكىلى)
فەرھات ھاسانوپ (« قازاقىستان جۇمھۇرىيەتلىك ئۇيغۇر مەدەنىيەت مەركىزى » نىڭ رەئىسى)

(ئىزاھات: مەسلىھەتچىلەر كېڭىشىنىڭ باشقا ئەزالىرى قۇرۇلتاي دائىمىي كومىتېتى تەرىپىدىن بەلگىلىنىدۇ)

قۇرۇلتاي مەسلىھەتچىلەر كېڭىشىنىڭ نىزامنامىدە كۆرسىتىلگەن ھوقوق دائىرىسى :

(1) مەسلىھەتچىلەر كېڭىشى — مىللىي ئازاتلىق ھەرىكىتىمىزگە ئالاھىدە تۆھپە قوشقان، مول تەجرىبىسى بولغان ۋە خەلقىمىز ئىچىدە مەلۇم ئىجابىي تەسىرى ۋە ئىناۋىتى بولغان شەرقىي تۈركىستانلىقلار ۋە شەرقىي تۈركىستان داۋاسىغا يېقىندىن ھېسداشلىق قىلىۋاتقان چەتئەللىك مۇتەخەسسىلەردىن تەشكىل تاپىدۇ.
(2) مەسلىھەتچىلەر كېڭىشى ئەزالىرىنىڭ بىر - ئىككى نەپىرى دائىمىي كومىتېتنىڭ ئەزاسى بولىدۇ.
(3) مەسلىھەتچىلەر كېڭىشى - مىللىي قۇرۇلتاي ۋە قۇرۇلتاينىڭ دائىمىي ئاپپاراتلىرىغا ھەرجەھەتتىن مەسلىھەت بېرىدۇ.

قۇرۇلتاينىڭ باش كاتىۋى :

ئەسقەرجان (« ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى » نىڭ رەئىسى)

مۇئاۋىن باش كاتىپ:

كېرەم شېرىپ (شىۋىتسارىيەدىكى ئۇيغۇرلارنىڭ ۋەكىلى)

قۇرۇلتاي باش كاتىپلىقىنىڭ نىزامنامىدە كۆرسىتىلگەن ھوقوق دائىرىسى :

(1) باش كاتىپلىق - مىللىي قۇرۇلتاينىڭ تولۇق ھوقوقلۇق دائىمىي ئىش بېجىرىش ئاپپاراتىدۇر.
(2) باش كاتىپلىق — مىللىي قۇرۇلتاي ۋە دائىمىي كومىتېتنىڭ قارارلىرىنى ئىجرا قىلىدۇ ۋە ئۇلار ئالدىدا جاۋابكار بولىدۇ.
(3) باش كاتىپلىق - قۇرۇلتاي ۋەكىللىرى تەرىپىدىن سايلاپ چىقىلغان بىرنەپەر باش كاتىپ، 1 نەپەر مۇئاۋىن باش كاتىپ ۋە تۆۋەندىكى 7 باشقارمىدىن تەركىب تاپىدۇ،

1. ئىنفورماتسىيون، تەشۋىقات، تەتقىقات باشقارمىسى
2. تاشقى ئالاقىلار باشقارمىسى
3. ئاياللار باشقارمىسى
4. مائارىپ ۋە مەدەنىيەت باشقارمىسى
5. ياشلار باشقارمىسى
6. قانۇن باشقارمىسى
7. ئىچكى ئىشلار باشقارمىسى

باش كاتىپلىقنىڭ ۋەزىپىسى ۋە ھوقوقى

باش كاتىپ تۆۋەندىكى ھوقوق ۋە ئىمتىيازلارغا ساھىپ:
(1) مىللىي قۇرۇلتاي دائىمىي كومىتېتىنىڭ خىزمەت پروگراممىلىرىنى ئىجرا قىلىدۇ.
(2) مىللىي قۇرۇلتايغا ۋاكالىتەن كۈندىلىك خىزمەتلىرىنى بېجىرىدۇ.
(3) باش كاتىپلىق — مىللىي قۇرۇلتاينىڭ پۈتۈن پائالىيەت خامچوتىنى تۈزۈپ چىقىپ، دائىمىي كومىتېتقا سۇنىدۇ ھەمدە پائالىيەت چىقىملىرى ئۈچۈن تولۇق سالاھىيەت ئالىدۇ.
(4) باش كاتىپلىق - پائالىيەت راسخوتلىرىغا ئائىت ھېساۋات دەپتىرىنى ھەر يېرىم يىلدا بىرقېتىم دائىمىي كومىتېتقا تەكشۈرۈش ئۈچۈن سۇنىدۇ.
(5) باش كاتىپلىق - مىللىي قۇرۇلتايغا ۋاكالىتەن پۈتۈن خەلقئارا تەشكىلاتلار، دۆلەت ۋە رايونلار بىلەن بىۋاستە ئالاقە باغلايدۇ ۋە ھەمكارلىق مۇناسىۋىتى قۇرالايدۇ.

(داۋامى 7 - بەتتە)

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

(6) خەلقئارادىكى ھەرقانداق سورۇندا، شەرقىي تۈركىستان مىللىي قۇرۇلتىيى نىزامنامىسى ۋە قارارلىرى ئاساسىدا شەرقىي تۈركىستان ۋە مىللىي قۇرۇلتايغا ۋاكالىتەن سۆز قىلىش، بايانات ئېلان قىلىش ھوقوقى ۋە سالاھىيىتىگە ئىگە.

(7) مىللىي قۇرۇلتاي تەركىبىدىكى ھەرقايسى تەشكىلاتلارنىڭ پائالىيەتلىرىگە يېتەكچىلىك قىلىش، پائالىيەت پۇروگراممىسىغا قارىتا تەكلىپ - پىكىر بېرىش ۋە بىر تۇتاش پائالىيەت ئېلىپ بېرىشقا سەپەرۋەرلىك قىلىش سالاھىيىتىگە ئىگە.

(8) ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكىلەر بىلەن بولغان بارلىق مەخپىي ئالاقە، خەت - چەك، دوكلات، ئارخىپ - بۇيۇملارنى بىۋاسىتە باشقۇرۇش ھوقوقىغا ئىگە بولۇپ، ئۇنىڭ جاۋاپكارلىقىنى ئۈستىگە ئالىدۇ.

(9) باش كاتىپلىق — پۈتۈن خىزمەتلىرىدە مىللىي قۇرۇلتاي ئالدىدا تولۇق جاۋاپكار بولىدۇ ۋە ئېلىپ بارغان پائالىيەتلىرىدىن قۇرۇلتاي رەئىسى ۋە دائىمىي كومىتېتنى ۋاقتى - ۋاقتىدا خەۋەرلەندۇرۇپ تۇرىدۇ، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ تەكلىپ - پىكىرلىرىنى جانلىق ئىجرا قىلىدۇ.

(10) باش كاتىپلىق — مىللىي قۇرۇلتاينىڭ پۈتۈن پائالىيەت پىلانلىرىنى تۈزۈپ چىقىپ، قۇرۇلتاي دائىمىي كومىتېتىغا سۇنىدۇ ۋە تەستىقلىتىدۇ.

(11) باش كاتىپلىق — خىزمەت جەريانىدا ھەر يېرىم يىللىق خىزمەت پىلانىنى دائىمىي كومىتېتقا سۇنۇپ تەستىقلىتىدۇ.

(12) باش كاتىپلىق تەركىبىدىكىلەرنىڭ ۋەزىپە ئۆتەش مۇددىتى 2 يىل. ئۇلار باش كاتىپ ۋە دائىمىي كومىتېت تەرىپىدىن ۋەزىپىگە تەيىنلىنىدۇ ياكى ئېلىپ تاشلىنىدۇ.

قۇرۇلتاي « ۋەتەن فوندى » نىڭ رەئىسى:

سېيىت تارانچى (تۈركىيەدىكى « شەرقىي تۈركىستان ھەمكارلىق جەمىيىتى » نىڭ رەئىسى)

« ۋەتەن فوندى » نىڭ مۇئاۋىن رەئىسلىرى :

دىلبىرىم ساماساقوۋا (قازاقىستاندىكى « نۇزۇگۇم فوندا جەمىيىتى » نىڭ رەئىسى)
ئىنئامەت بوساقوپ (« قىرغىزىستان ئۇيغۇرلار ئىتتىپاقى » نىڭ رەئىسى)

« ۋەتەن فوندى » نىڭ نىزامنامىدا كۆرسىتىلگەن ھوقوق دائىرىسى:

(1) ۋەتەن فوندى – مىللىي قۇرۇلتاينىڭ ئىقتىسادى ئورگىنى بولۇپ، قۇرۇلتاينىڭ پۈتۈن پائالىيەتلىرىنى ئىقتىسات بىلەن تەمىنلەيدۇ.

(2) ۋەتەن فوندىنىڭ بىرنەپەر رەئىسى، 4 نەپەر مۇئاۋىن رەئىسى قۇرۇلتاي ۋەكىللىرى تەرىپىدىن سايلاپ چىقىلىدۇ.

(3) ۋەتەن فوندىغا توپلانغان ئىقتىسات، باش كاتىپنىڭ خامچوت لاھىيەسى ئاساسىدا مىللىي قۇرۇلتاي ۋەياكى دائىمىي كومىتېتنىڭ تەستىقى بىلەن چىقىم قىلىنىدۇ.

(4) مىللىي قۇرۇلتاينىڭ ھاۋالىسى ياكى ۋەتەن فوندىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بولمىغان ئەھۋال ئاستىدا، قۇرۇلتاي تەركىبىدىكى ھەرقانداق بىر تەشكىلات ياكى شەخسلەرنىڭ قۇرۇلتاي نامىدىن ئىقتىسات توپلىشىغا ۋە چىقىم قىلىشىغا يول قويۇلمايدۇ.

(5) قۇرۇلتاينىڭ نامىدىن توپلانغان ھەرقانداق ئىقتىسات، ئەڭ كېچىككەندە 2 ئاي ئىچىدە ۋەتەن فوندى ھېساۋىغا ياتقۇزۇلۇپ بولۇشى كېرەك.

(6) ۋەتەن فوندى – پۈتۈن ئىقتىسادى پائالىيەتلىرىدىن مىللىي قۇرۇلتاي ۋە دائىمىي كومىتېت ئالدىدا تولۇق جاۋاپكار بولىدۇ.

(7) ۋەتەن فوندى – خىزمەت پىلانىنى تۈزۈپ چىقىپ، مىللىي قۇرۇلتاي ۋە مدائىمىي كومىتېتقا تەستىقلىتىدۇ.

(8) مىللىي قۇرۇلتاينىڭ پۈتۈن پائالىيەت راخوتلىرىنى قۇرۇلتاي رەئىسى ۋە فوند رەئىسى ئىمزالايدۇ.

(9) ۋەتەن فوندى ئىقتىسات يىغىشتا تۆۋەندىكى ئۇسۇللارنى قوللىنىدۇ:
1. مىللىي قۇرۇلتايغا ئەزا تەشكىلاتلاردىن بەدەل پۇلى يىغىدۇ.
2. ھەرخىل تىجارى پائالىيەتلەرنى ئورۇنلاشتۇرىدۇ.
3. ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى شەرقىي تۈركىستانلىقلاردىن ئىئانە توپلايدۇ.
4. شەرقىي تۈركىستان داۋاسىغا ھېسداشلىق قىلغان دۆلەت، رايون، خەلقئارالىق تەشكىلات ۋە شەخسلەرنىڭ شەرتسىز ھالدا قىلغان ئىئانىسىنى قوبۇل قىلىدۇ.

قۇرۇلتاي دائىمى كومىتېتىنىڭ 15 نەپەر ئەزاسىنىڭ ئىسمىلىكى

1. ئەنۋەرجان (گېرمانىيە)
2. ئابدۇجېلىل قاراقاش (گېرمانىيە)
3. ئەسقەرجان (گېرمانىيە)
4. ئابلىكىم باقى (تۈركىيە)
5. سېيىت تارانچى (تۈركىيە)
6. ھاجى ياقۇپ ئانات (تۈركىيە)
7. ئەركىن ئەكرەم (تۈركىيە)
8. ئەنۋەر راخمان (شۋېتسارىيە)
9. فارۇق سادىق (شۋېتسىيە)
10. غۇلامىددىن ئەخمەت پاختا (ئامېرىكا)
11. ئەخمەت ئىگەمبەردى (ئاۋۇستىرالىيە)
12. ساۋۇت ئابدۇراخمان (قازاقىستان)
13. قەھرىمان غوجامبەردى (قازاقىستان)
14. دىلبىرىم ساماساقوۋا (قازاقىستان)
15. گۈلنۇر جالانوۋا (قازاقىستان)

قۇرۇلتاي دائىمى كومىتېتىنىڭ نىزامنامىدە كۆرسىتىلگەن ھوقوق دائىرىسى

(1) قۇرۇلتاي نىزامنامىسى ئاساسىدا قارارلارنى قوبۇل قىلىدۇ.

(2) باش كاتىپنىڭ يېرىم يىللىق خىزمەت پۇروگراممىسىنى قاراپ چىقىپ تەستىقلايدۇ. باش كاتىپنىڭ خىزمەتلىرىگە نازارەتچىلىك قىلىدۇ.

(3) مىللىي قۇرۇلتاي قارارلىرىنىڭ ئىجراھاتىنى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىدۇ ۋە ئۇنىڭغا نازارەتچىلىك قىلىدۇ.

(4) مىللىي قۇرۇلتايىنى كەڭ ئاممىۋىلىققا ئىگە قىلىش ئۈچۈن جامائەت پىكرى توپلايدۇ، خەلقىمىزنى ۋە تەشكىلاتلىرىمىزنى ئىدىيە جەھەتتە ۋە ھەرىكەت جەھەتتە مىللىي قۇرۇلتاينىڭ قارارلىرىنى مەركەز ۋە يېتەكچى ئىدىيە قىلىشقا سەپەرۋەرلىك قىلىدۇ.

(5) ۋەتەن فوندىنىڭ يېرىم يىللىق كىرىم - چىقىم ھېساۋاتىنى كۆزدىن كەچۈرىدۇ ۋە ئۇنىڭغا نازارەتچىلىك قىلىدۇ.

(6) دائىمىي كومىتېتنىڭ كېيىنكى قېتىملىق يىغىنلىرىنىڭ ۋاقتىنى ۋە ئورنىنى بەلگىلەيدۇ.

(7) دۇنيادىكى ۋە خىتايدىكى جىددى ئۆزگىرىشلەرنى كۆزىتىپ، مىللىي ئازاتلىق ھەرىكىتىمىزگە بولۇدىغان تەسىرلىرىنى ئانالىز قىلىپ سىياسەت بەلگىلەپ چىقىدۇ.

(8) خىتاي رەسمى دائىرىلىرى بىلەن بولىدىغان مۇناسىۋەتلەر ھەققىدە قارار ئالىدۇ.

(9) دائىمىي كومىتېت يىغىنلىرىنى ئېچىشتىن ئەڭ كام بولغاندا 15 كۈن بۇرۇن يىغىننىڭ كۈنتەرتىپى قۇرۇلتاي رەئىسىنىڭ ئىمزاسى بىلەن مەركىزى كومىتېت ئەزالارغا ئۇختۇرۇلىدۇ.

(10) دائىمىي كومىتېت يىغىنلىرىغا قۇرۇلتاي رەئىسى بىلەن مەركىزى كومىتېت رەئىسى بىرلىكتە رىياسەتچىلىك قىلىدۇ.

(داۋامى 8 - بەتتە)

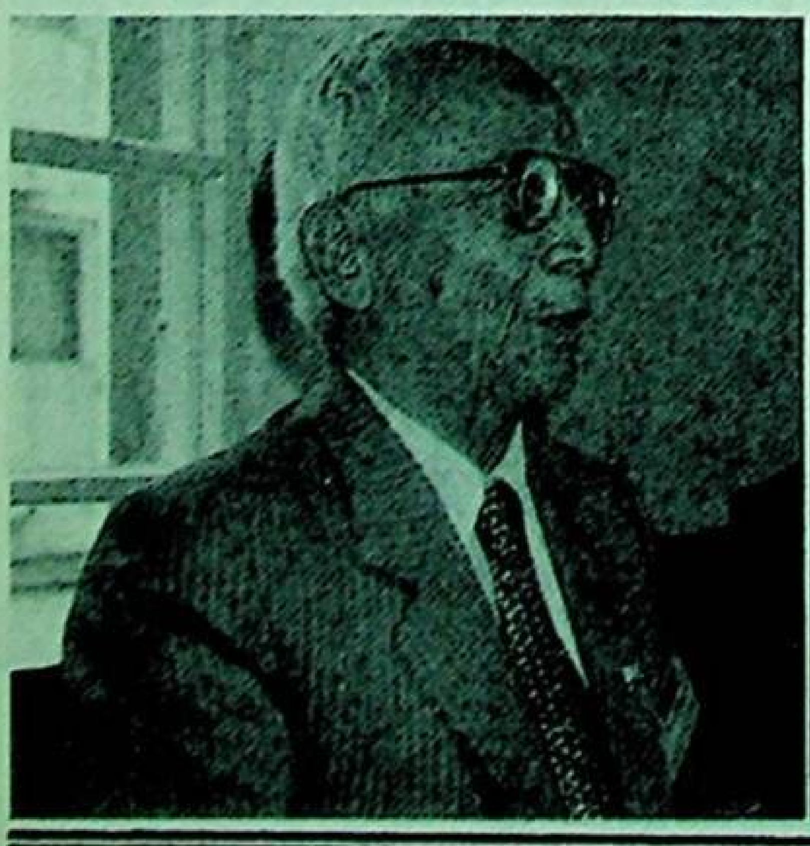

« شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيى » دائىمى كومىتېتىنىڭ ئەزالىرى

ئەنۋەرجان

قەھرىمان غوجامبەردى

ئابدۇجېلىل قاراقاش

ئەسقەرجان

ئەخمەت ئىگەمبەردى

دىلبىرىم ساماساقوۋا

ئابلىكىم باقى ئىلتەبىر

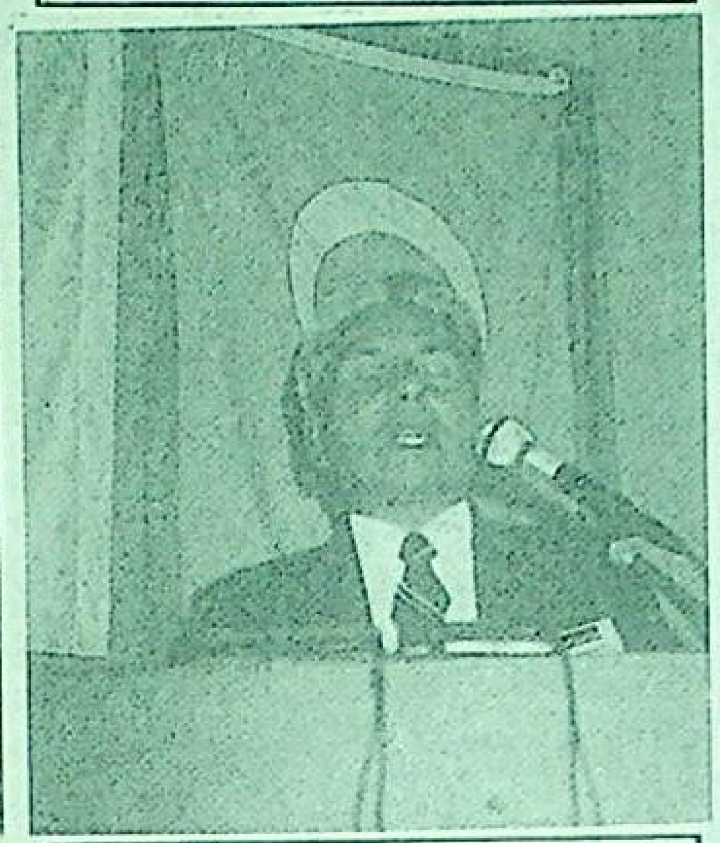

ساۋۇت ئابدۇراخمان

غۇلامىددىن ئەخمەت

فارۇق سادىق

ھاجى ياقۇپ ئانات

سىيت تارانچى

ئەنۋەر راخمان

گۈلنۇر جالانوۋا

ئەركىن ئەكرەم

قۇرۇلتاينىڭ بىرقىسىم ئاساسلىق رەھبەرلىرىنىڭ قىسقىچە تەرجىمەھالى

قۇرۇلتاي رەئىسى ئەنۋەرجاننىڭ قىسقىچە تەرجىمەھالى

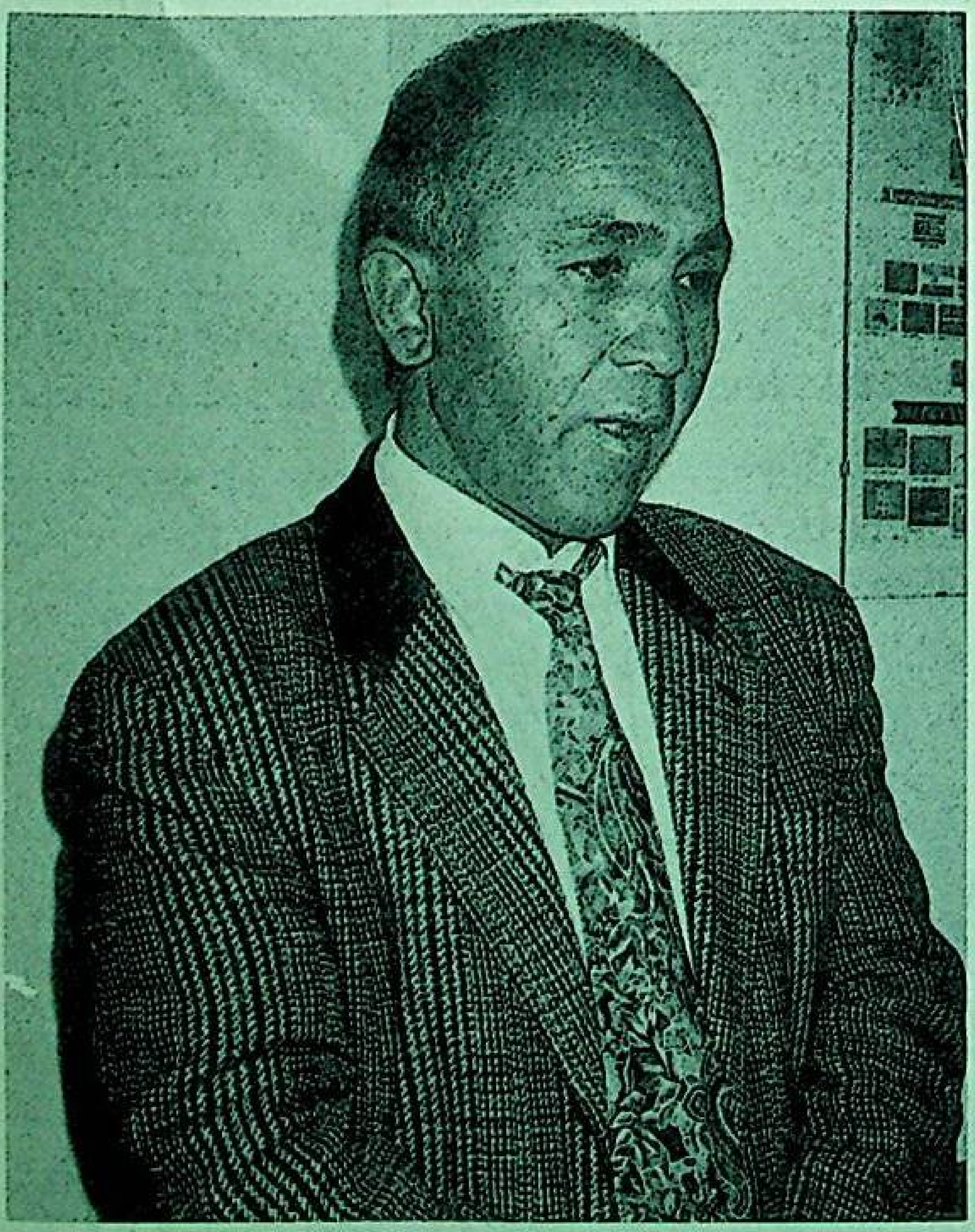

مەركىزى گېرمانىيەدىكى « ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى » نىڭ قۇرغۇچى ئەزالىرىنىڭ بىرى بولغان ئەنۋەرجان 1949 - يىلى غۇلجا شەھرىدە تۇغۇلغان، 1956 - يىلدىن 1960 - يىلغىچە غۇلجىدا باشلانغۇچ مەكتەپتە ئوقۇغان. 60 - يىلدىن 61 - يىلغىچە غۇلجا تىببى مەكتەپىنىڭ تەييارلىق سىنىپىدا بىلىم ئاشۇرغان، 62 - يىلدىن 67 - يىلغىچە ئافغانىستاندا تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇغان، 1970 - يىلدىن 72 - يىلغىچە تۈركىيە ئارمىيىسىدە ئەسكەر بولغان، 1972 - يىلدىن 74 - يىلغىچە تۈركىيەدە تىجارەت بىلەن شۇغۇللانغان، ئەنۋەرجان 1975 - يىلى تۈركىيەدىن گېرمانىيەگە كېلىپ ئورۇنلاشقان ۋە 1975 - يىلدىن 1995 - يىلغىچە ئامېرىكا تەرىپىدىن گېرمانىيەنىڭ مىيونخىن شەھرىدە تەسىس قىلىنغان « ئازاتلىق رادىيوسىدا خىزمەت قىلغان ۋە كېيىنكى 5 يىلدا مەزكۇر رادىيونىڭ ئۆزبېكچە بۆلۈمىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى بولۇپ ئىشلىگەن، بۇجەرياندا ئۇ، ئامېرىكىنىڭ ئىندىئانا ئۇنىۋېرسىتېتىدە سىياسى پەنلەر بويىچە مەخسۇس بىلىم ئاشۇرغان، ئەنۋەرجان ھازىرغا قەدەر « 1 - نۆۋەتلىك خەلقئارا شەرقىي تۈركىستان مىللى قۇرۇلتىيى » ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، « شەرقىي تۈركىستان، تىبەت ۋە ئىچكى موڭغۇلىستان خەلقلىرى بىرلىكى » ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ ئەزاسى، « ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى » نىڭ غەزىندارى، مۇئاۋىن رەئىسى ۋە رەئىسى قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۆتىگەن. ئەنۋەرجان رادىيودا خىزمەت قىلىش جەريانىدا ئىشتىن سىرتقى ۋاقىتدىن پايدىلىنىپ ئەنگىلىز تارىخچىسى ئاندىرېۋ فورېس ئەپەندىنىڭ « شەرقىي تۈركىستاندىكى ئىستىلاچىلار » دىگەن مەشھۇر تارىخى ئەسىرىنى ئەنگىلىزچىدىن تۈرۈكچىگە تەرجىمە قىلىپ نەشر قىلدۇرۇپ تارقاتقان. ئەنۋەرجان ئەنگىلىزچە، گېرمانچە ۋە تۈرۈكچە تىللارنى يۇقۇرى سەۋىيەدە بىلىدۇ.

(داۋامى 9 - بەتتە)

مۇئاۋىن رەئىس ئابدۇجېلىل قاراقاش

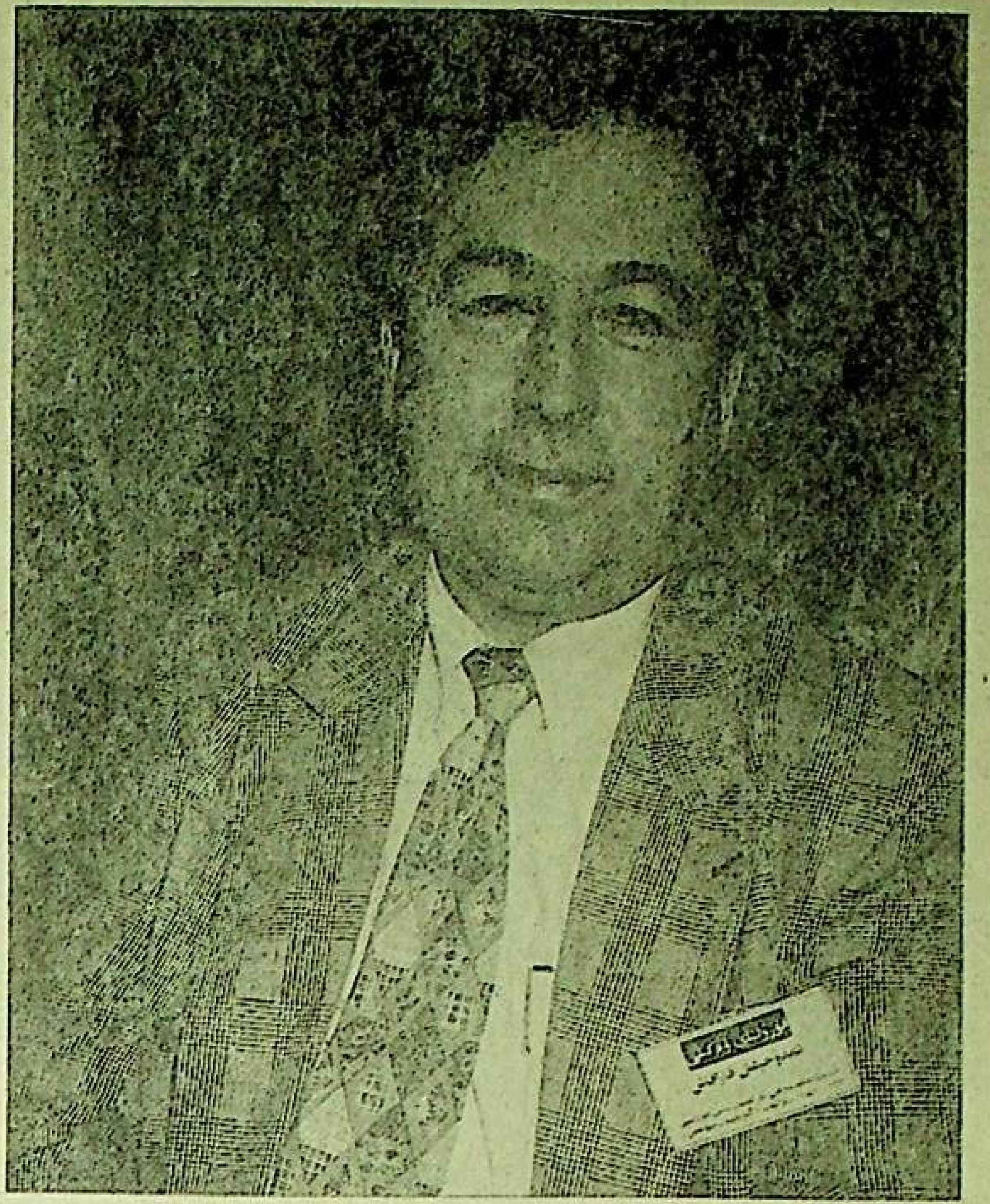

ئابدۇجېلىل قاراقاش 1959 - يىلى خوتەنىنىڭ قاراقاش ناھىيىسىدە تۇغۇلغان. ئۇ 1966 - يىلدىن 1972 - يىلغىچە قاراشەھەر - خاجىڭدا باشلانغۇچ ۋە تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپلەرنى ئوقۇغان. 1973 - يىلى يەنە قاراقاشقا قايتىپ، 73 - يىلدىن 75 - يىلغىچە تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپنى ئوقۇپ تاماملىغاندىن كېيىن، يەرئاستى مەدرىسلەردە 5 يىل ئۇدا دىنى تەلىم ئالغان. 1979 - يىلى ئابدۇجېلىل قاراقاش خوتەندىن ئىلىغا كېلىپ يەرلەشكەن ۋە ئىلى رايونىدا تاكى 83 - يىلغا قەدەر بىرتەرەپتىن دىنى تەتقىقات ۋە دىنى خىزمەتلەر بىلەن شۇغۇللانسا، يەنە بىر تەرەپتىن يوشۇرۇن قۇرئان كۇرۇسلىرىدا باللارغا دىنى دەرس بەرگەن. ئىلىدا دىنى پائالىيەت بىلەن شۇغۇللىنىش جەريانىدا دىنى ئەسەرلەرنىڭ ئىنتايىن كامچىللىقىنى چوڭقۇر ھېس قىلغان ئابدۇجېلىل ئەپەندى، يوشۇرۇن مەتبە قۇرۇپ دىنى ۋە تارىخى ئەسەرلەرنى نەشر قىلدۇرۇپ تارقىتىش غايىسى بىلەن، 1983 - يىلى باسما زاۋۇتلىرى بىلەن ئالاقىلىشىش ئۈچۈن شاڭخەيگە باردى ۋە تاكى 86 - يىلغا قەدەر شاڭخەي شەھرىدە قېلىپ، بىرتەرەپتىن شاڭخەيدە تىجارەت بىلەن تۇرىۋاتقان ئۇيغۇرلارغا دىنى تەلىم - تەربىيە بېرىپ ئۇلارغا ئىماملىق قىلسا، يەنە بىر تەرەپتىن بەزى مەتبەلەر بىلەن مۇناسىۋەت ئورنىتىپ، 30 مىڭ پارچىدىن ئارتۇق دىنى كىتاپنى باستۇرۇپ، بۇ كىتاپلارنى ۋەتەن ئىچىگە كەڭ دائىرىدە تارقاتتى.

1986 - يىلى ئابدۇجېلىل ئەپەندى يەرئاستى مەتبەنى كۈچەيتىش ۋە چەتئەللەردە ئوقۇغۇچى تەربىيلەش مەسىلىسى ھەققىدە تاشقى دۇنيادىكى ئۇيغۇرلار بىلەن ئالاقىلىشىش مەقسىدىدە چەتئەلگە چىققان ئىدى. ئەمما شارائىتىنىڭ چەكلىمىسى تۈپەيلىدىن ئۇ چەتئەلدە قېپ قېلىشقا مەجبۇر بولدى ۋە 1987 - يىلى 2 - ئايدا گېرمانىيەنىڭ ميۇنخېن شەھرىگە كېلىپ ئورۇنلاشتى. ئەمما ئابدۇجېلىل ئەپەندى ئۆزىنىڭ ئەسلى غايىسىدىن ئەسلا ۋاز كەچمىدى، ئۇ، 1987 - يىلدىن 90 - يىلغىچە ميۇنخېندىكى تۈرك جەمىيەتلىرىدە ۋە جاملىرىدە ئىمام - مايزىنلىق قىلىپ، تۈرك قېرىنداشلىرىغا دىنى جەھەتتىن تەلىم بەردى، 1990 - يىلدىن ئېتىۋارەن ئۇ كومپيۇتېر تېخنىكىسىنى ئۆگىنىشكە كىرىشىپ، 91 - يىلغىچە كېچە - كۈندۈز تىرىشىش ئارقىلىق ئاخىرى كومپيۇتېردا ئۇيغۇرچە ھەرپنى ياساپ چىقىپ، ئۇنى مەخسۇس پروگراملاشتۇردى. بۇ، تاشقى دۇنيادا ياساپ چىقىلغان تۇنجى ئۇيغۇرچە ئېلېكتىرونلۇق خەت نۇسخىسى ئىدى. ئابدۇجېلىل ئەپەندى 1992 - يىلدىن ئېتىبارەن ئۆزى تۈزگەن ئۇيغۇرچە پروگرامما ئارقىلىق دەسلەپكى قەدەمدە بەزى دىنى ئەسەرلەرنى بېسىپ نەشر قىلىشقا باشلىدى ۋە بۇ جەريانىدا، «لوقمان ھېكىمنىڭ 100 نەسىھىتى»، «جەۋامىئۇل كەلىم» ... قاتارلىق كىتاپلارنى ئۆزى بېسىپ نەشر قىلدۇرۇپ تارقاتتى. 1994 - يىلدىن ئېتىبارەن ئۇ، پەسىللىك دىنى، سىياسى ۋە ئىلمى ژورنال — «تامچە» نى نەشر قىلىشقا باشلىدى ۋە ھازىرغا قەدەر بۇ ژورنال جەمئى 10 سان نەشر قىلىنىپ، ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى خەلقىمىزنىڭ يۇقىرى باھاسىغا ئېرىشتى. 1996 - يىلى ئابدۇجېلىل ئەپەندىنىڭ شەخسەن رىياسەتچىلىكىدە «شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى»، 1998 - يىلى 8 - ئايدا «گېرمان - ئۇيغۇر دوستلۇق جەمىيتى» قۇرۇلدى. 1999 - يىلى 3 - ئاينىڭ 15 - كۈنىدىن ئېتىبارەن ئۇنىڭ بىۋاستە باشقۇرۇشىدا «ئۇچقۇن» ھەپتىلىك گېزىتى نەشر قىلىنىشقا باشلىدى.

ئابدۇجېلىل ئەپەندى 1996 - يىلى گېرمانىيەدە چاقىرىلغان تۇنجى نۆۋەتلىك «دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى» دا قۇرۇلتاينىڭ مۇئاۋىن رەئىسى بولۇپ سايلانغان ئىدى. 1998 - يىلى ئىستانبۇلدا قۇرۇلغان «خەلقئارا شەرقىي تۈركىستان مىللى مەركىزى» ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ ئەزاسى بولۇپ سايلانغان. ھازىر ئۇ، «شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى» نىڭ رەئىسى، «گېرمان - ئۇيغۇر دوستلۇق جەمىيتى» نىڭ مۇئاۋىن رەئىسى، «ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى» نىڭ مۇئاۋىن رەئىس، «ئۇچقۇن» ھەپتىلىك گېزىتى بىلەن «تامچە» ژورنىلىنىڭ ساھىبى قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۆز ئۈستىگە ئېلىپ كەلمەكتە. ئۇ، يۇقىرىقى گېرمانىيەدە چاقىرىلغان 2 - نۆۋەتلىك «شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيى» نىڭ مۇئاۋىن رەئىسى بولۇپ سايلاندى. ھازىر ئۇ ئايالى ۋە 3 پەرزەنتى بىلەن بىرگە ياشىماقتا.

مۇئاۋىن رەئىس قەھرىمان غوجامبەردى

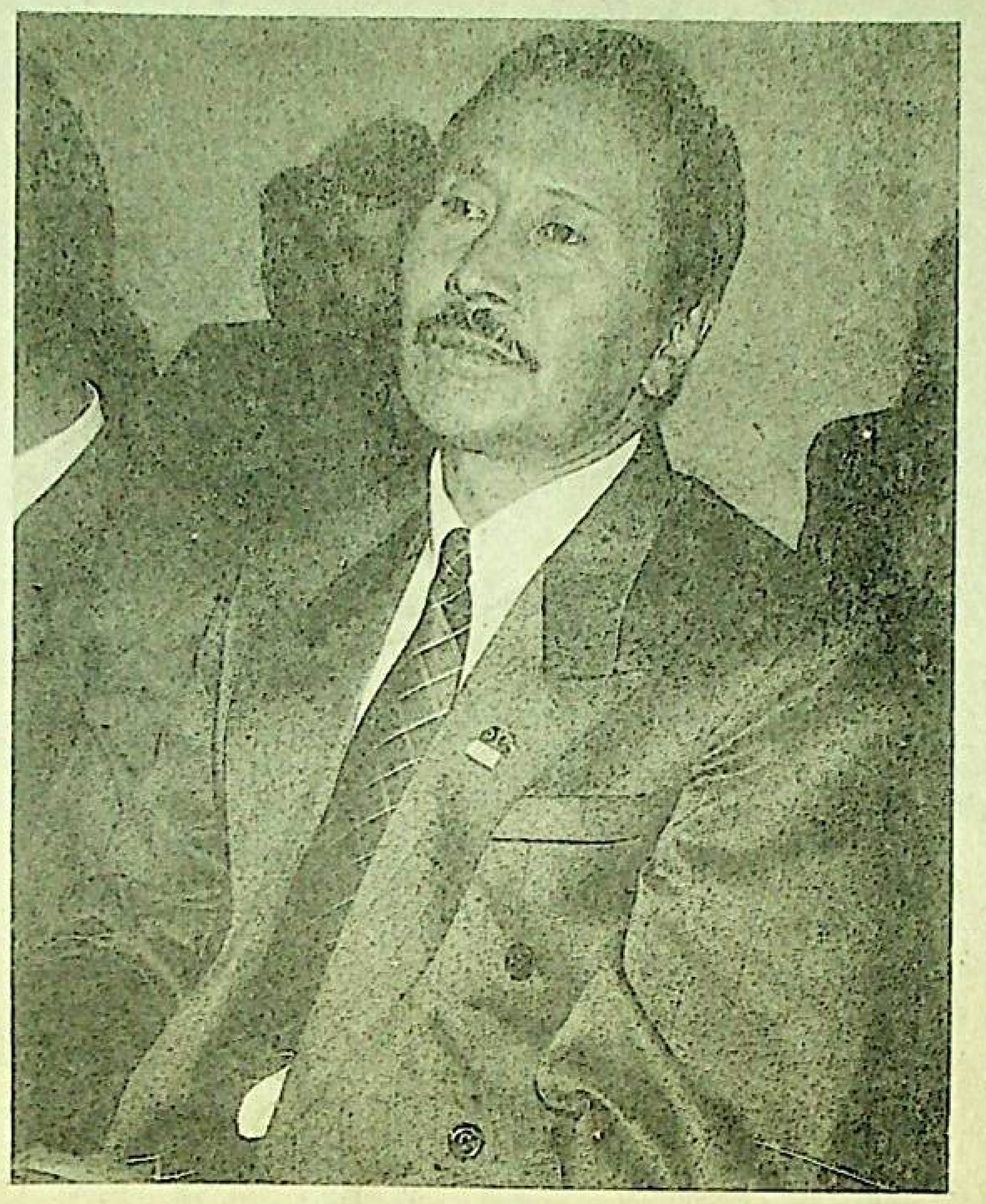

قۇرۇلتاينىڭ مۇئاۋىن رەئىسى قەھرىمان غوجامبەردى — 1946 - يىلى قازاقىستاننىڭ ئالمۇتا ۋىلايىتىدە تۇغۇلغان، ئۇ، ئۆزى تۇرۇۋاتقان رايوندىكى قازاق ئوتتۇرا مەكتىۋىدە تولۇقسىز ۋە تولۇق ئوتتۇرىنى تاماملىغاندىن كېيىن، موسكۋادىكى ئالى ھەربى ئوقۇتۇش يۇرتىدا ئوفىسسەرلىك ۋە ھەربى قوماندىرلىق كەسپى بويىچە مەخسۇس تەلىم كۆرگەن. ئۇ، 1964 - يىلدىن 1990 - يىلغىچە سابىق سوۋېت ئىتتىپاقى ئارمىيىسىدە ۋىزۋوت، روتا، باتالىيون قوماندىرى، پولك شتاپ باشلىقى، دىۋىزىيە ئوپېراتىۋ پولىمىنىڭ باشلىقى ... قاتارلىق ئىنتايىن موھىم ۋەزىپىلەردە بولغان، 1990 - يىلى ئۇ ھەربى ۋەزىپىسىدىن ئىستىپا بەرگەن، ئۇنىڭ ھەربى ئۇنۋانى — پود پولكولنىك.

قەھرىمان غوجامبەردى 1991 - يىلى قازاقىستان ئاكادېمىيەسىنىڭ ئۇيغۇرشۇناسلىق ئىنىستىتوتىغا ئىلمى خادىم سۈپىتىدە ئىشقا كىرگەن ۋە 93 - يىلغا قەدەر مۇشۇ خىزمەتتە بولغان. 1992 - يىلى قەھرىمان غوجامبەردى «ئۇيغۇرلارنىڭ جۇمھۇرىيەتلەر ئارا ئىتتىپاقى» غا پرېزىدېنت بولۇپ سايلانغان، 94 - يىلى ئۇ يەنە 2 - قېتىم بۇ تەشكىلاتقا پرېزىدېنت بولۇپ سايلاندى. 1995 - يىلى ئۇ قازاقىستاندىكى «ئۇيغۇرلار ئىتتىپاقى» نىڭ رەئىسى بولۇپ سايلاندى ۋە ھازىرغا قەدەر شۇ ۋەزىپىسىنى ئۆتەپ كەلمەكتە. قەھرىمان غوجامبەردى 1998 - يىلى ئىستانبۇلدا قۇرۇلغان «خەلقئارا شەرقىي تۈركىستان مىللى مەركىزى» ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ ئەزاسى بولۇپ سايلانغان. ھازىرغا قەدەر ئۇنىڭ 50 پارچىدىن ئارتۇق سىياسى - ئىلمى ماقالىسى تۈرلۈك مەتبۇئاتلاردا ئېلان قىلىنغان. ئۇ ھازىر ئايالى ۋە ئىككى بالىسى بىلەن بىرگە ياشىماقتا.

قۇرۇلتاينىڭ باش كاتىبى ئەسقەرجان

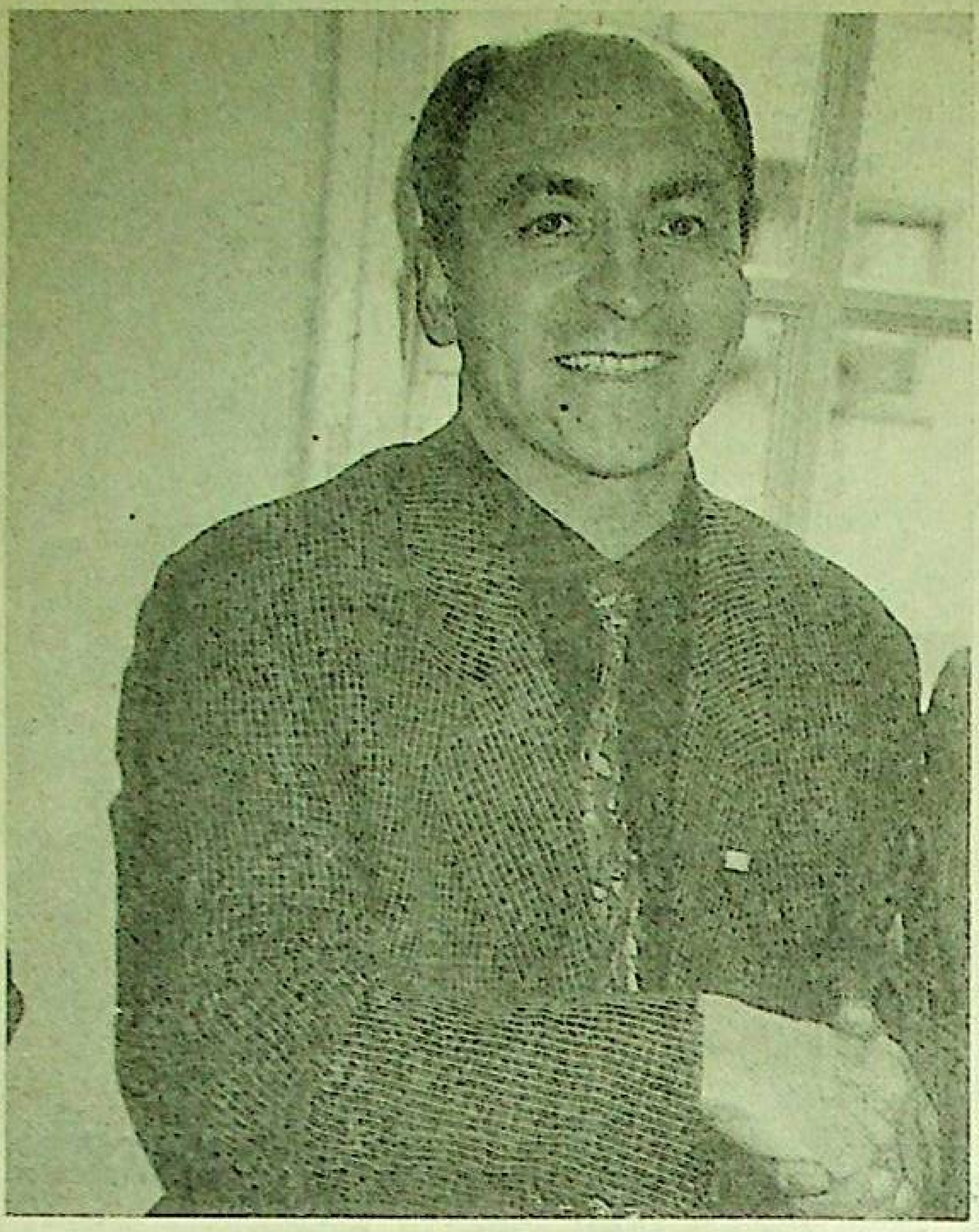

قۇرۇلتاينىڭ باش كاتىبى ئەسقەرجان 1958 - يىلى شەرقىي تۈركىستاننىڭ غۇلجا شەھرىدە تۇغۇلغان، 1961 - يىلى ئائىلىسى بىلەن بىرگە ئافغانىستانغا كېلىپ ئورۇنلاشقان، 1967 - يىلى يەنە ئائىلىسى بىلەن بىرگە تۈركىيەنىڭ قەيسىرى شەھرىگە كېلىپ يەرلەشكەن، ئۇ، باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ 1 - يىللىقىنى ئافغانىستاندا، داۋامىنى ۋە تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ 3 - يىللىقىغا قەدەر قەيسىرى شەھرىدە ئوقۇغان، 1975 - يىلى شىمالى قىبرىس تۈرك جۇمھۇرىيىتىگە ئوقۇغۇچى بولۇپ بېرىپ، تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ داۋامىنى ۋە تولۇق ئوتتۇرىنى قىبرىسنىڭ پايتەختى لەپكوشا شەھرىدە ئوقۇپ پۈتتۈرگەندىن كېيىن، 1978 - يىلى ئۇنىۋېرسىتېتتا ئوقۇش ئۈچۈن گېرمانىيەگە كېلىپ ئورۇنلاشقان. ئەسقەرجان گېرمانىيەدە ئىقتىسات فاكولتېتىنى تاماملىغاندىن كېيىن، 1989 - يىلى ميۇنخېن شەھەرلىك ھۆكۈمەتكە مەمۇرى خادىم بولۇپ ئىشقا كىردى، ئۇ يەنە 1993 - يىلدىن 1995 - يىلغىچە ئالى دەرىجىلىك مەمۇرى خادىم يېتىشتۈرۈش ئاكېدىمىيەسىدە ئوقۇدى، شۇندىن كېيىن ئەسقەرجان ميۇنخېن شەھەرلىك ھۆكۈمەت قارمىقىدا يۇقۇرى دەرىجىلىك خادىم ۋە بىر بۆلۈمنىڭ مۇدىرى بولۇپ خىزمەت قىلىپ كەلمەكتە.

ئەسقەرجان ھازىرغا قەدەر «ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى» نىڭ قۇرغۇچى ئەزاسى ۋە غەزىندارى، باش كاتىۋى ۋە رەئىسى، 1998 - يىلى تۈركىيەدە قۇرۇلغان «خەلقئارا شەرقىي تۈركىستان مىللى مەركىزى» نىڭ مۇئاۋىن رەئىسى، «شەرقىي تۈركىستان مىللى قۇرۇلتىيى تەييارلىق كومىتېتى» نىڭ رەئىسى، «شەرقىي تۈركىستان، تىبەت ۋە ئىچكى موڭغۇلىستان خەلقلىرى ئىتتىپاقى» ئىجرائىيە كومىتېتىنىڭ ئەزاسى ... قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۆتىگەن. يۇقىرىقى قۇرۇلتايدا ئۇ مىللى قۇرۇلتاينىڭ باش كاتىپلىقىغا سايلاندى.

باش كاتىپلىق - مىللى قۇرۇلتاينىڭ تولۇق ھوقوقلۇق دائىمى ئىش بېجىرىش ئاپپاراتىدىن ئىبارەت.

(داۋامى 11 - بەتتە)

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

باش تەپتىشى تۇرسۇن ئىسلام

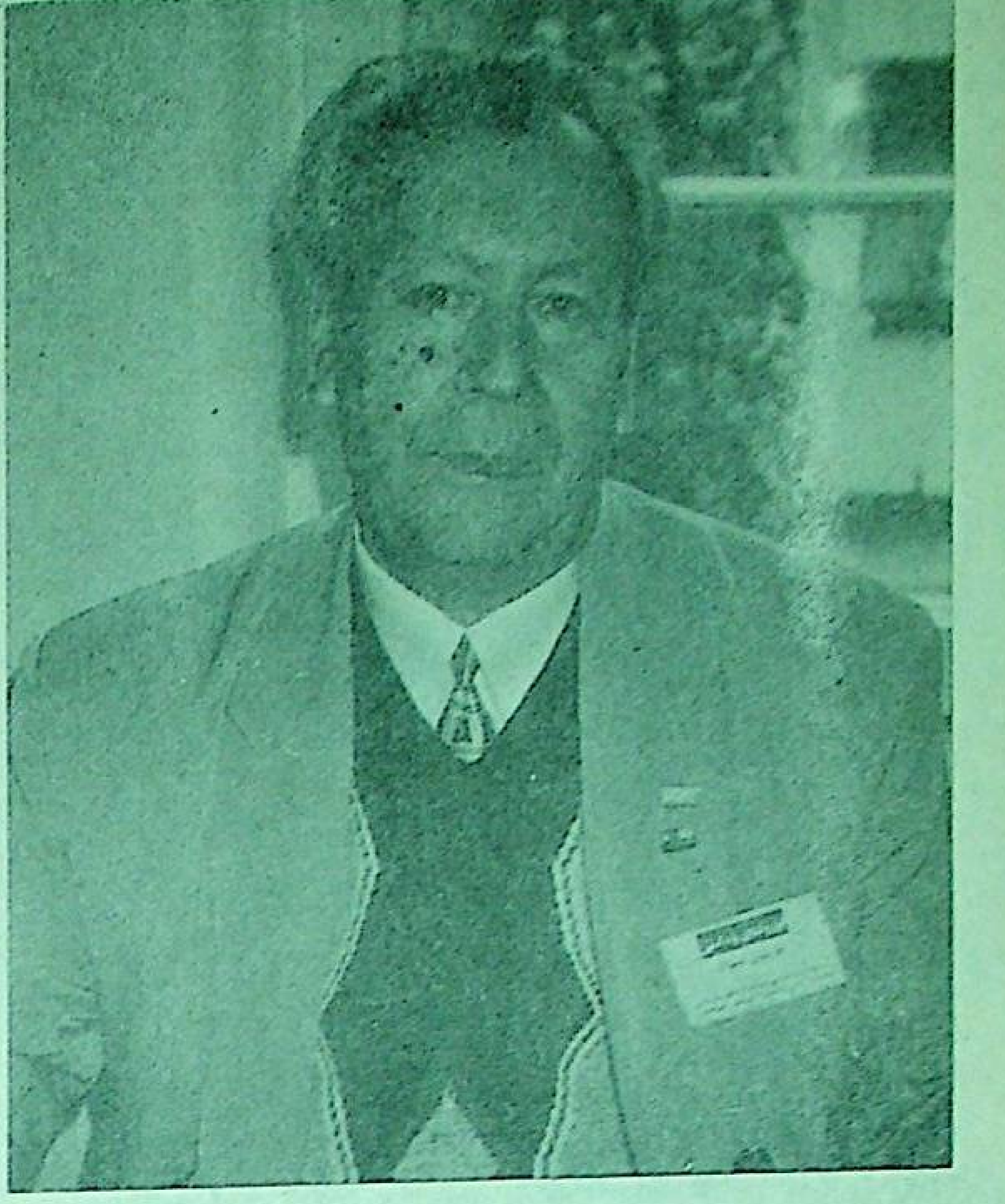

قۇرۇلتاينىڭ باش تەپتىشى تۇرسۇن ئىسلام 1936 - يىلى 5 - ئاينىڭ 9 - كۈنى شەرقىي تۈركىستاننىڭ غۇلجا شەھرىدە ئىشچى ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن. 1943 - يىلدىن 1952 - يىلغىچە باشلانغۇچ، تولۇقسىز ۋە تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپلەرنى غۇلجا شەھرىدە تاماملىغان. 1952 - يىلدىن 1954 - يىلغىچە ئۈرۈمچىدىكى « ئۆلكىلىك سودا - ئىقتىسات تېخنىكومى » دا ئوقۇغان. 1954 - يىلدىن 55 - يىلى 6 - ئايغىچە غۇلجا شەھەرلىك يىپ ماللار سودا شىركىتىدە ماگازىن مۇدىرى بولۇپ ئىشلىگەن. ئۇ، 1955 - يىلى 7 - ئايدا قىرغىزستانغا كېلىپ ئورۇنلاشقان. 1966 - يىلدىن 1972 - يىلغىچە قىرغىزستان دۆلەتلىك ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ قانۇنشۇناسلىق فاكۇلتېتىدا ئوقۇغان ۋە ئۇنىۋېرسىتېتنى پۈتتۈرگەندىن كېيىن، 1972 - يىلدىن 1996 - يىلغىچە قىرغىزستاندا سوتچى، ئادۋوكات، قىرغىزستان قارا بالتا شەھەرلىك ھۆكۈمەت قارمىقىدىكى قانۇن باشقۇرۇش بۆلۈمىنىڭ باشلىقى ... قاتارلىق ۋەزىپىلەرنى ئۆتىگەن ۋە 1996 - يىلى پېنسىيەگە چىققان. ئۇ، شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئىنسان ھەق - ھوقۇقلىرىنى قوغداش مەقسىتىدە، 1997 - يىلى قىرغىزستاندا « بىشكەك شەھەرلىك ئىنسان ھوقۇقىنى قوغداش (دېموكراتىيە) » تەشكىلاتىنى قۇرۇپ چىقتى ۋە ئۇنىڭ رەئىسى بولۇپ سايلاندى.

قۇرۇلتاي سىياسىي مەسلىھەت كېڭەشنىڭ رەئىسى ھاجى ياقۇپ ئانات

« ھاجى ياقۇپ » دېگەن بۇ ئىسىم، پۈتۈن شەرقىي تۈركىستان خەلقىگە ئىنتايىن تونۇش بىر ئىسىم. مەشھۇر جامائەت ئەربابىمىز ۋە تارىخچىمىز ھاجى ياقۇپ ئاكا بۈيىل 79 ياشتا بولۇپ، ئۇنىڭ ھاياتىنىڭ 31 يىلى تۈرمىلەردە، جازا لاگېرلىرىدا ئۆتكەن. ھاجى ياقۇپ ئاكا شەرقىي تۈركىستان تارىخىدا ئابدۇل ئەزىز مەخسۇمدىن قالسا ئۇيغۇرلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ ئۇزۇن تۈرمىدە ياتقان شەرقىي تۈركىستانلىق بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. ھاجى ياقۇپ ئاكىنىڭ دەسلەپكى تۈرمە ھاياتى 1939 - يىلى باشلانغان بولۇپ، ئەينى چاغدا ئۇ خوتەن گېزىتخانىسىنىڭ مۇدىرى ۋە باش مۇھەررىرى ئىدى، شىڭ شىسەي ئۇنى « ياپونىنىڭ جاسۇسى » دېگەن تۆھمەت بىلەن قولغا ئېلىپ تۈرمىگە تاشلىدى ۋە 45 - يىلى تۈرمىدىن چىقتى. ئارىدىن 4 يىل ئۆتۈپ، يەنى 1949 - يىلى 12 - ئايدا يەنە « پانتۈركىسىزىمچى، پانئىسلامىزىمچى » دېگەن قالپاق بىلەن قولغا ئېلىنىپ تۈرمىگە تاشلاندى ۋە شۇ ياتقانچە قالپاق - ئۈستىگە قالپاق كەيگۈزۈلۈپ، تاكى 70 - يىللارنىڭ ئاخىرىغا قەدەر ئىزچىل ھالدا تۈرمىلەردە ۋە جازا لاگېرلىرىدا قامالدى. ئۇ تۈرمىدىن چىققاندىن كېيىن، « شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى » نىڭ تىل فاكۇلتېتىغا ئوقۇتقۇچىلىققا ئورۇنلاشتۇرۇلدى، ھاجى ياقۇپ ئاكا داۋاملىق تۈردە خىتاي دائىرىلىرىنىڭ ئازارىتىگە، سىياسىي ۋە روھىي جەھەتتىكى بېسىمىغا ئۇچراپ كەلگەنلىكى ئۈچۈن، 1996 - يىلى يوشۇرۇن ھالدا ۋەتەندىن ئايرىلىپ، تۈركىيەگە كېلىپ ئورۇنلاشتى ۋە ھازىر تۈركىيە تارىخ تەتقىقات ئورنىدا تەتقىقاتچى بولۇپ ئىشلىمەكتە. مىللىي ئۇستاز ھاجى ياقۇپ ئاكا، شەرقىي تۈركىستاندا ئۇزۇن يىللاردىن بۇيان داۋام قىلىپ كېلىۋاتقان پانتۈركىسىزىمچىلىق (مىللەتچىلىك) ئېقىمىنىڭ ئاساسلىق ۋەكىللىرىنىڭ بىرى بولۇپ، پانتۈركىسىزىملىق ئىدىيىسى - خىتاي مۇستەملىكىچىلىرى ئۈچۈن باشتىن - ئاخىر ئەڭ زور تەھدىتلەرنىڭ بىرى بولۇپ كەلمەكتە.

2 - نۆۋەتلىك « شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللىي قۇرۇلتىيى مۇۋاپىقىيەتلىك ئاياقلاشتى

ئومۇملاشتۇرۇپ ئېيتقاندا بۇقېتىمقى مىللىي قۇرۇلتاي ئۆزىنىڭ كۈن تەرتىپىدە كۆرسىتىلگەن بارلىق پروگراممىلىرىنى تولۇق ۋە مۇۋاپىقىيەتلىك ئورۇنداپ، 10 - ئاينىڭ 16 - كۈنى چۈشتىن كېيىن غەلىبىلىك ئاياقلاشتى. شۇ كۈنى كەچتە قۇرۇلتاينىڭ يېپىلىش مۇراسىمى ئۆتكۈزۈلدى، يېپىلىش مۇراسىمىغا قۇرۇلتاي ۋەكىللىرىدىن سىرت، باشقا ئەللەردىن قۇرۇلتايغا كۆزەتكۈچى سۈپىتىدە كەلگەنلەر ۋە گېرمانىيەدە ئىستىقامەت قىلىۋاتقان شەرقىي تۈركىستانلىقلار ئىشتىراك قىلدى، مۇراسىمدا بۇ نۆۋەتلىك قۇرۇلتاينىڭ رەھبەرلىك ھەيئەتىدىكىلەرنىڭ ئىسملىكى ۋە قۇرۇلتاينىڭ رەئىسى ئەنۋەرجاننىڭ ئومۇمى مۇراجاتى ئوقۇپ ئۆتۈلدى. قۇرۇلتاي رەئىسى ئەنۋەرجان يېپىلىش مۇراسىمدا سۆز قىلىپ، بۇقېتىمقى قۇرۇلتاينىڭ مۇۋاپىقىيەتلىك ئۆتكۈزۈلۈشىگە ھەسسە قوشقان بارلىق تەشكىلاتلىرىمىزغا، شەخسلىرىمىزگە ۋە چەتئەللىك دوستلارغا قۇرۇلتاي نامىدىن ئاللاھقا رەھمەت ئېيتتى ۋە قۇرۇلتاي تەرىپىدىن ئۆزلىرىگە تاپشۇرۇلغان بۇ شەرەپلىك ۋەزىپىنى جانپىدالىق بىلەن ئورۇنداپ، مىللىي داۋايىمىزنى دۇنيا جامائەتچىلىكىگە تېخىمۇ لايىقىدا ئاڭلىتىش ئۈچۈن تىرىشىپ خىزمەت قىلىدىغانلىقىنى بايان قىلدى.

« شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللىي قۇرۇلتىيى » نىڭ رەئىسى ئەنۋەرجاننىڭ خىتاپنامىسى

(مەزكۇر خىتاپنامە، مىللىي قۇرۇلتاينىڭ 10 ـ ئاينىڭ 16 ـ كۈنى چۈشتىن كېيىن ئۆتكۈزۈلگەن يېقىلىش مۇراسىمىدا قۇرۇلتاي نامىدىن ئېلان قىلىندى)

ئالدى بىلەن، ئانا ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستاندىكى بارلىق قېرىنداشلىرىمىزغا، بىزگە خوشنا قېرىنداش ئەللەردە ياشاۋاتقان ۋە دۇنيانىڭ 6 قىتئەسىدىكى 20 دىن ئارتۇق دۆلەتلەردە مۇھاجىر بولۇپ ياشاۋاتقان بارلىق يۇرتداشلىرىمىزغا ھۆرمەت بىلەن ئالىي سالام يوللايمەن!

بارچە يۇرتداشلىرىمىزنى يېقىن تارىخىمىزدا يۈزبەرگەن موھىم، ئىجابىي بىر يېڭىلىق بىلەن تەبرىكلىيمەكچىمەن. بۇ يېڭىلىق بولسا ـ شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئىنسانىي ھەق ـ ھوقوقلىرىنى، جۈملىدىن، مىللىي، دىنىي، مەدەنىي، ئىجتىمائىي ۋە شۇنىڭدەك سىياسىي ھوقوقلىرىنى قوغداش ھەم خەلقىمىزنىڭ ئۆز ۋەتىنىدە ئەركىن ۋە ھۆر ياشىشىنى قولغا كەلتۈرۈش مەقسىدىدە قۇرۇلغان رەسمىي ۋە قانۇنلۇق خەلقئارالىق تەشكىلاتىمىزدىن ئىبارەتتۇر، بۇ تەشكىلاتىمىزنىڭ نامى ـ « شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللىي قۇرۇلتىيى » دىن ئىبارەت!

مىللىي قۇرۇلتىيىمىز، تۈرلۈك سەۋەپلەر بىلەن ھەرقايسى دۆلەتلەردە مۇھاجىرەتتە ياشاۋاتقان ئۇيغۇرلارنىڭ ئۆز تەشەببۇسى بىلەن ۋە ھەرتۈرلۈك پىداكارلىقلىرى بىلەن ۋۇجۇتقا كەلدى. بۇ قۇرۇلتىيىمىزنى قىسقا ۋاقىت ئىچىدە ئەركىن، دېموكراتىك ياۋروپا ئەللىرىنىڭ بىرىدە رەسمىي تەشكىلات سۈپىتىدە قانۇنلۇق تىزىمغا ئالدۇرىمىز.

بىز بۇ يېڭى ئورگىنىمىزنى قۇرۇش ئارقىلىق، چەتئەللەردە ۋەتەن داۋاسى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان باشقا تەشكىلاتلىرىمىزنى ۋە بەزى سەۋەپلەر تۈپەيلىدىن يەككە ھالدا ئۆز ئالدىغا پائالىيەت قىلىپ كېلىۋاتقان ۋەتەنپەرۋەر زاتلىرىمىزنى بىر ئومۇمىي ئۇيۇشما ئىچىدە ئاساسىي جەھەتتىن بىرلەشتۈرگەن بولدۇق!

ئەسلىدە تاشقى دۇنيادا ياشاۋاتقان بارلىق ئۇيغۇر ئەۋلاتلىرى ۋەتەنپەرۋەردۇر، ئۇلارنىڭ كۆپ قىسمى باللىق چاغلىرىدىن تارتىپلا ۋەتەنپەرۋەرلىك تەربىيىسى بىلەن چوڭ بولغان بولسا، يەنە بىر قىسمى چەتئەللەردە مۇھاجىر بولۇپ يۈرۈپ ۋەتەنسىزلىكنىڭ دەرت ـ پىراقىنى يەتكىچە تارتقاندىن كېيىن ئۆز ۋەتىنىنىڭ قەدرىگە يەتكەنلەردىن ئىبارەتتۇر. ئۇلارنىڭ ھەممىسى دىگۈدەك چامىسىنىڭ يېتىشىچە يا تەشكىلاتلارنىڭ ئىچىدە تۇرۇپ ۋەياكى يەككە ھالدا ۋەتىنىمىزنىڭ مۇستەقىللىقىنى ۋە خەلقىمىزنىڭ ھۆر ـ ئازاتلىقىنى قولغا كەلتۈرۈش غايىسى بىلەن، ھەرقايسى ھۆر ۋە دېموكراتىك ئەللەردە ئىمكانىيىتىنىڭ بېرىچە تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ كەلمەكتە. چەتئەللەردىكى بارلىق تەشكىلاتلىرىمىزمۇ، « بىز قانداق قىلساق ۋەتەن ئىچىدە ئېزىلىۋاتقان ۋە خارلىنىۋاتقان خەلقىمىزگە تېخىمۇ پايدىلىق خىزمەت قىلالايمىز؟ » دىگەننى كۆڭلىگە پۈكۈپ، پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن خىزمەت قىلىپ كەلمەكتە (شۇنى ئەسلىتىپ ئۆتمەكچىمەنكى، مىللىي داۋايىمىز بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان ھەركىم ئۆزىنىڭ ئائىلە تۇرمۇشىنى قامدىغاندىن سىرت، قالغان ۋاقىتلىرىدا پۈتۈن كۈچى بىلەن ۋەتەن ـ مىللەت ئۈچۈن خالىسانە ھالدا خىزمەت قىلىپ كەلمەكتە) . ئەپسۇسكى، ھەرقايسى ئەللەردىكى كۆپ ساندىكى تەشكىلات ۋە شەخسلىرىمىز بىر ـ بىرى بىلەن تولۇق ئالاقە ۋە ھەمكارلىق مۇناسىۋىتى ئورنىتالماي تارقاق ھالدا پائالىيەت قىلىپ كەلگىنى ئۈچۈن، خەلقئارا سىياسىي سەھنىلەردە تولۇق بىر نەتىجە يارىتالمىدۇق. بىزنىڭ مەقسىدىمىز، مانا مۇشۇ تارقاق كۈچلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۇيۇلتاشتەك مۇستەھكەم بىرلەشتۈرۈپ، بىر يەردىن قول چىقىرىپ، مىللىي داۋايىمىزنى خەلقئارا سەھنىلەرگە مۇۋاپىقىيەتلىك ھالدا ئېلىپ چىقىشتىن ئىبارەتتۇر! شۇنىڭغا ئىشىنىمىزكى، يېڭى قۇرۇلغان بۇ تەشكىلاتىمىز ئارقىلىق، ئۆۋەتتە ئېلىپ بېرىۋاتقان ئىشلىرىمىزنىڭ ئۈنۈمى تەبىئىي ھالدا بىرنەچچە ھەسسە يۇقىرى كۆتۈرۈلگۈسى! چۈنكى بىز بۇ مىللىي قۇرۇلتاي ئارقىلىق، ھەرقايسى جەھەتلەردىكى مەۋجۇت كۈچىمىزنى كۈچەيتكەن بولدۇق. ئەمما، خىزمەتلىرىمىزنىڭ تېخىمۇ ئۈنۈملۈك بولۇشى ۋە خەلقئارا سەھنىلەردە ئۆزىمىزگە لايىق ئورۇننى ئىگەللىشىمىز ـ ئەلۋەتتىكى بىزنىڭ بىرلىك ـ باراۋەرلىكىمىزگە، ئۆزئارا سەممىيىتىمىزگە، تىرىشچانلىقىمىزغا، ئىقتىسادى كۈچىمىزگە ۋە پىداكارلىقىمىزغا باغلىق!

تاشقى دۇنيادا ياشاۋاتقان شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىڭ ئاساسىي ۋەزىپىسى ـ ئۆزلىرى تۇرىۋاتقان ھەرقايسى ئەللەردە مىللىي مۇجادىلىمىزنىڭ تەرەققىياتىنى نەزەردە تۇتقان ھالدا تەشكىلاتلىنىشقا قاراپ يۈزلىنىشىمىز ۋە بۇ يول بىلەن مىللىي قۇرۇلتاي سېپىگە قوشۇلۇپ، بىرياقىدىن باش چىقىرىپ، داۋاملىق تەشكىلى رەۋىشتە ھەممىمىزنى ئۆزئىچىگە ئالغان بىرپۈتۈن تەشكىلات سۈپىتىدە دادىل قەدەملەر بىلەن خەلقئارا سەھنىگە چىقىشتىن ئىبارەت!

ھۆرمەت بىلەن: ئەنۋەرجان

(« شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللىي قۇرۇلتىيى » نىڭ رەئىسى)

1999 ـ يىلى 16 ـ ئۆكتەبىر (گېرمانىيە ـ ميونخېن)

ئانا ۋەتەندىن مىللىي قۇرۇلتايغا ئاتاپ يېزىلغان مەكتۇپ

(مەزكۇر مەكتۇپ، ۋەتەن ئىچىدىكى خەلقىمىز تەرىپىدىن بۇقېتىم گېرمانىيەدە چاقىرىلغان مىللىي قۇرۇلتايغا ئاتاپ مەخسۇس يېزىلغان بولۇپ، بۇ خەت مىللىي قۇرۇلتاينىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ۋە « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نىڭ رەئىسى ئابدۇجېلىل قاراقاش ئەپەندى ئارقىلىق قۇرۇلتاي ئەھلىگە يەتكۈزۈلدى ۋە قۇرۇلتاينىڭ ئېچىلىش مۇراسىمىدا يىغىن رىياسەتچىسى دولقۇن ئەيسا تەرىپىدىن ئوقۇپ ئۆتۈلدى)

ھۆرمەتلىك ئابدۇجېلىل ئاكا، سىز ئارقىلىق قۇرۇلتاي ئەھلىگە:

خېتىمىزنىڭ بېشىدا، ۋەتەن ئىستىقلالى ئۈچۈن بىر ئۆمۈر كۈرەش قىلغان سابىت داموللام، خوجا نىياز ھاجى، ئېلىخان تۆرە، ئەخمەتجان ئەفەندىم، مەھەممەت ئىمىن بۇغرا، ئەيسا ئالىپ تېكىن ... قاتارلىق پېشقەدەملىرىمىزگە ئاللاھتىن رەھمەت تىلەپ ۋە ئۇلارنى چوڭقۇر ياد ئېتىش بىلەن بىرگە، ئۇلارنىڭ ئىزىدىن كېلىۋاتقان شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ بارلىق ئارزۇ ـ ئىستەكلىرىنى ئۆزىگە يۈكلەپ، بۈگۈن گېرمانىيەگە توپلانغان بارلىق قۇرۇلتاي ئەھلىگە ئاللاھتىن رەخمەت تىلەپ، ئالىي ئېھتىرام بىلدۈرىمىز ۋە سىزلەردىن تۆۋەندىكىدەك ئۈمۈتلەرنى كۈتىمىز:

« ئۇيغۇر » دىگەن مۇبارەك نامىمىزغا مۇناسىپ ھەربىرىڭلاردىن شەخسىي مەنپەئەتتىن كېچىپ، ۋەتەن ـ مىللەتنىڭ مەنپەئەتىنى ھەممىدىن ئەلا بىلىپ، مۇشۇ سايلامغا قاتنىشىۋاتقان ھەر بىر ئىنسان، ۋىجدان ئەھلى ۋەتىنىمىزدە قىزىل كوممۇنىستلىرىنىڭ ئىنسان قىلىپىدىن چىققان زۇلۇملىرى ئاستىدا ئىڭراۋاتقان، خورلىنىۋاتقان مەزلۇم خەلقنىڭ ئاھ ـ زارىنى ئۇنتۇماي، ۋەتىنىمىزگە، خەلقىمىزگە داھىي بولۇشقا مۇناسىپ كىشىلەرنى سايلاپ، ياخشى بىر ھۆكۈمەت قۇرۇپ چىقىشىڭلارنى ئۈمۈت قىلىمىز. شەيتاننىڭ ئازدۇرۇشى بىلەن، قابىلىيتى يەتمىسىمۇ ئەمەل تاماسىغا چۈشكەن ھەر قانداق ئىنسان، ۋەتىنىمىزنىڭ تۈرمىسىدە دەھشەتلىك قىيىن ـ قىستاقلار دەستىدىن ئۆلۈۋاتقان، پۈتكۈل تىرناقلىرى سۇغۇرلىۋاتقان ھالدىمۇ تىز پۈكمەي، ئازاپقا چىداۋاتقانلارنى ھەم ئىچكى ئەزالىرى سۆكۈلۈپ خىتاينىڭ ئىچكىرى ئۆلكىلىرىگە سېتىلىۋاتقان باللارنى، موسۇلمان بولغانلىقى ئۈچۈن ئىش ئورنىدىن قوغلىنىۋاتقان، سەرسان بولىۋاتقان زىيالىرىمىزنى، ھاشا ـ سېلىق دەستىدىن، مەجبۇرىيەت ئەمگەك دەستىدىن كۈن ئېلىشقا ئامالسىز قېلىپ، خىتاينىڭ ئىچكىرى ئۆلكىلىرىگە بېرىپ مەدىكارچىلىق قىلىۋاتقان، قوغلىنىپ سەرسان بولىۋاتقان كىشىلىرىمىزنىڭ ئاھ ـ زارىنى ئويلاپ ۋە كۆزئالدىغا كەلتۈرۈپ، ھەقىقىي قابىلىيەتلىك كىشىلەرگە ئورۇن بېرەيلى.

2 . خىتايغا تاقابىل تۇرۇشتا، ئېپچىللىق، دېموكراتىك ئۇسۇللار بىلەن قوراللىق قارشى تۇرۇشنىڭ ھەر ـ ئىككىلىسىدە چىڭ تۇرۇشنىڭ زۆرۈرلىگىنى ئۇنتۇپ قالمايلى. چۈنكى خىتاي ھىچ قاچان ئۆز خەلقىگىمۇ دېموكراتىيە، ئىنسان ھەق ـ ھوقوقى بېرىپ باققان ئەمەس. ئوقۇل ھالدا قوراللىق توقۇنۇش قىلىشقا خەلقىمىز تېخى تەييار ئەمەس. خەلقارا جامائەتچىلىكتىمۇ تەسىرى ياخشى بولمايدۇ. شۇڭلاشقا، ئىچكى جەھەتتە ھەر ـ خىل ۋاستىلەرنى قوللىنىپ، خىتايلارغا بىر كۈنىمۇ ئارامليق بەرمەسلىك، شۇ ئارقىلىق خەلقارادا تەسىر قوزغاپ، دېموكراتىك دۆلەتلەرنىڭ خىتايغا بېسىم ئىشلىتىشىنى قولغا كەلتۈرۈپ، خىتاينى يول قويۇشقا مەجبۇرلاش كېرەك. ھەر بىرىڭلارنىڭ ۋەتەننىڭ كېلەچىگى توغرىسىدىكى پىلانلىرىڭلاردا بۇ پىكرىمىزنى ئويلىشىپ كۆرۈشۈڭلارنى ئۈمۈد قىلىمىز.

3. قۇرۇلتايدا ھۆكۈمەت سايلاپ چىقىلغاندىن كېيىن. بارلىق ئىمكانىيەتلەردىن پايدىلىنىپ تەشۋىقات سالمىغىنى كۈچەيتىپ، كىشىلەرنىڭ ۋەتەنگە بولغان تۇيغۇسىنى ئويغىتىپ، ۋەتىنىمىزنىڭ مۇستەقىللىقىغا بولغان ئىشەنچىسىنى تۇرغۇزۇپ، ۋەتىنىمىزنى ئەۋال بارلىق شەرقىي تۈركىستانلىقنىڭ قەلبىدە ئازات قىلىشىمىز لازىم.

ئاخىردا قۇرۇلتايغا قاتناشقان بارلىق ۋەتەنپەرۋەر زاتلىرىمىزغا ئۇلۇغ ئاللاھدىن سالامەتلىك، ئىشلىرىغا ئۇتۇق تىلەيمىز. مىليونلىغان شەرقىي تۈركىستانلىقنىڭ مۇستەقىللىق ئارزۇسى ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ يېتەكلىشىدىن قالسا، ھەر ـ بىرىڭلارنىڭ يېتەكلىشىگە مۇھتاج.

ئىنشائاللاھ، ئاللاھ بىزلەرنى پات ئارىدا ۋەتىنىمىزدە ئاي ـ يۇلتۇزلۇق كۆك بايراقنىڭ ئاستىدا جەم قىلغاي!

دەپ ۋەتەنداشلاردىن.

ئۇچقۇن

9 ـ 10 ـ 1999

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

گېنېرال مۇھەممەت رىزا بېكىننىڭ 2 ـ نۆۋەتلىك «شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللىي قۇرۇلتىيىدا قىلغان ئېچىلىش نۇتقىنىڭ تولۇق تېكستى

ھۆرمەتلىك مېھمانلار، قىممەتلىك ھەمشەھەرلىرىم،

بۈگۈن بىز، ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستاننىڭ كەلگۈسىگە مۇناسىۋەتلىك تولىمۇ ئەھمىيەتلىك بولغان بىر تارىخىي ھادىسىنىڭ يەنىمۇ ئەمەلىيلىشىشىنىڭ خۇشاللىقى ۋە ھاياجىنىغا چۆمۈلمەكتىمىز ۋە بۇ مۇھىم تارىخىي ۋەقە ـ مىللىي مەركىزىمىز ئۇيۇشتۇرغان بۇ قۇرۇلتايدۇر.

بىزنى بۇ شاتلىققا مۇيەسسەر قىلغان، بۇ ھاياجاننى ياشاتقان ۋە بىزنى كۈتۈۋالغان «ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى»، «شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى» ۋە «دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى» تەشكىلاتلىرىغا، خەلقارا تەھدىت ئاستىدىكى خەلقلەرنى ۋە ئاز سانلىقلارنى قوغداش تەشكىلاتىنىڭ قىممەتلىك باشلىقى تىلمان زۈلىچ ئەفەندىگە، ئىشلىرىمىزغا كۆڭۈل بۆلۈپ، ياردەملىرىنى ئايىمىغان بارلىق ھەمشەھەرلىرىمىزگە شەرقىي تۈركىستان مىللىي مەركىزى نامىدىن تەشەككۈرلىرىمنى بايان قىلىمەن ھەمدە مۇھەببەتلىك سالاملىرىمنى يوللايمەن.

مۆھتەرەم مېھمانلار، سۆيۈملۈك ۋەكىللەر،

بۇ قۇرۇلتاي، شەرقىي تۈركىستان مىللىي مەركىزى مۇئاۋىن باشلىقى ئەزىز قېرىندىشىم ئەسقەرجاننىڭ رىياسەتچىلىكىدە، ئۇنىڭ تەشەببۇسى ۋە ئەمگەكلىرىنىڭ نەتىجىسىدە قۇرۇلغان قۇرۇلتاي تەييارلىق كومىتېتىنىڭ ئىستانبۇلدىكى مىللىي مەركەز قارارگاھى بىلەن مەسلىھەتلىشىشى ئارقىلىق پىلانلاندى ۋە تەييارلاندى. پىلانلاش ۋە تەييارلىق جەريانىدا، ئىمكانلار دائىرىسىدە مىللىي مەركەزگە ئەزا تەشكىلاتلار ۋە كىشىلەر بىلەن مەسلىھەتلىشىشكە ئەھمىيەت بېرىلدى.

چوڭ غەيرەت ۋە پىداكارانە ئەمگەكلىرى ئۈچۈن ئەسقەرجان، ئابدۇجېلىل قاراقاش، دولقۇن ئەيسا قاتارلىق كۈچ سەرپ قىلغان بارلىق قېرىنداشلارغا ھېساپسىز تەغدىر ۋە تەشەككۈرلىرىمنى سۇنىمەن، شۇنىڭدەك، بەكمۇ قىممەتلىك پىكىر، كۆز قاراشلىرى ۋە تەۋسىيەلىرى بىلەن قۇرۇلتاينىڭ ئەمەللىشىشىگە چوڭ رول ئوينىغان قىممەتلىك قېرىندىشىم ئەنۋەرجانغا، پەرھات ۋە ئابلىكىم ئەپەندىلەرگە ھوزۇرۇڭلاردا تەشەككۈر بىلدۈرۈشنى ۋەزىپەم دەپ تونۇيمەن.

مۇجادىلىمىزدە بىزنى ھېچبىر زامان يالغۇز تاشلاپ قويمىغان، مەنىۋى مەنبەيىمىز، داۋايىمىزنىڭ ئالدىنقى قاتاردىكى قوغدىغۇچىلىرىدىن سابىق پارلامېنت ئەزاسى، ھەربىي، ھوقۇقشۇناس، ستراتېگىيە ئالىمى، «تۈرك دۇنياسى ۋە شەرقىي تۈركىستان *سىياسى ستراتېگىيىسى» ناملىق كىتابىنىڭ ئاپتورى ھۆرمەتلىك مۇزاپپەر ئۆزتاغقا، «شەرقىي تۈركىستان تۈركلىرى تارىخى»* ناملىق كىتابنى يازغان شەرقىي تۈركىستان ۋەقپىنىڭ دائىمىي ھەيئەت ئەزاسى قىممەتلىك ئالىم ھۆرمەتلىك پروفېسسور دوكتور مەھمەت ساراي، شەرقىي تۈركىستان داۋاسىنىڭ جەسۇر قوغدىغۇچىسى، بارلىق پائالىيەتلىرىمىزگە قاتنىشىپ بىزگە مەدەت بەرگەن، دوكلاتلىرى ۋە يازغان قىممەتلىك ماقالىلىرى بىلەن بىزگە ھەردائىم كۈچ بېغىشلىغان ھۆرمەتلىك پىرافېسسور دوكتور ئابدۇلقادىر دونۇقلار، يەنە بىزنى يالغۇز قويماسلىق ئۈچۈن تۈركىيەدىن كېلىپ ئارىمىزغا قوشۇلدى. بۇنىڭ ئەكسىچە بولىشىمۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى.ھوزۇرۇڭلاردا بۇلارغىمۇ «خوش كەلدىڭلار» دېمەكچىمەن، ئۇلارغا مىننەتدارلىقىمنى ۋە تەشەككۈرۈمنى بىلدۈرىمەن.

ھۆرمەتلىك ھەمشەھەرلىرىم،

ئەزىز ۋەتىنىمىز شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئەلەملىك، ۋەھىمىلىك ئەھۋالى ھەممىمىزگە مەلۇم. بۇ ھەقتە قۇرۇلتاي داۋامىدا سۆزلىشىمىز. كېيىنكى ئەھۋاللار ھەققىدە قۇرۇلتاي قاتناشقۇچىلىرى تەپسىلى توختۇلىدۇ. مەن سىلەرگە شەرقىي تۈركىستان مىللىي مەركىزىنىڭ تەشكىللىنىش سەۋەپلىرى ۋە مۇھىم پائالىيەتلىرى ھەققىدە قىسقىچە مەلۇمات بېرىش بىلەن چەكلىنىمەن.

خەلقىمىز 1759 ـ يىلدىن بېرى، 240 يىلغا يېقىن ۋاقىت ئىچىدە ئىستىلاچى دۈشمەنگە قارشى قوراللىق ۋە قورالسىز ھالدا داۋاملىق قارشىلىق كۆرسىتىپ كەلدى. ئىستىقلال ھەركەتلىرى ھېچبىر زامان توختىمىدى. بۇ ئارىلىقتا مىللىتىمىز قىسقا بولسىمۇ ئۈچ قېتىم ھۆرىيەت ۋە مۇستەقىللىقنىڭ تەمىنى تېتىشقا مۇيەسسەر بولدى.

خىتتاي، پەقەت شەرقىي تۈركىستاننىڭ ئۆز خوجايىنى بولغان شەرقىي تۈركىستانلىقلارغىلا ئەمەس، پۈتۈن خوشنىلىرى، بارلىق ئاسىيا مىللەتلىرىگە بارغانسىرى تەھدىت پەيدا قىلىۋاتقان يۇقۇرى نوپۇس كۈچى ۋە سىياسىي ئۈستۈنلىكىدىن پايدىلىنىپ، 18 ـ ئەسىرنىڭ كېيىنكى يېرىمىدا ئورغۇن ھەربىي قىسىملىرى بىلەن يۇرتىمىزغا بېسىپ كىرىپ قانلىق قىرغىنچىلىقلارنى ئېلىپ باردى.

خىتتاي دائىرلىرى، ھەربىي قىسىملىرىنىڭ ئىشغالىيىتى بىلەن، ئىشغال قىلىشقا قادىر بولالمىغان چاغلىرىدا ئەنئەنىۋى ئىچكى بىرلىكنى بۇزۇدىغان زىتلىق تەدبىرلىرى بىلەن مىللىتىمىزنى ئاجىزلاشتۇردى، پارچىلىدى.

شەرقىي تۈركىستان، خىتتايلارنىڭ بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلىدىغان، ئاتوم سىناق قىلىدىغان مەيدانى، ئىنسانىيەت دۇنياسىنىڭ مەزلۇم ئەزاسى شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىڭ قەدىمى ۋەتىنى، ئەبىدى يۇرتىدۇر.

ئىنسانىيەت دۇنياسىنىڭ بۇ زۇلۇمغا تاماشاچى بولۇپ قالماسلىقىنى ئۈمىت قىلىمەن.

خىتتاي كومۇنىستىك پارتىيىسى مەركىزى كومىتېتىنىڭ «شىنجاڭنىڭ مۇقىملىقىنى قوغداش» ھەققىدىكى 1996 ـ يىلى 19 ـ مارتتا ئىلان قىلىنغان 7 ـ نومۇرلۇق ئەڭ مەخپىي ھۆججىتىنىڭ 8 ـ ماددىسىدا، چەتئەللەردە ئېلىپ بېرىلىۋاتقان مۇستەقىللىق كۆرەشلىرىمىزنى زەئىپلىتىش ۋە يوق قىلىش ئۈچۈن «ھەر قانداق چىقىمدىن قورقماي، ھەر ـ تۈرلۈك ۋاستە ۋە چارىلەرنى قوللىنىش» ھەققىدە بۇيرۇق بېرىلگەن. ئۇلار ئارىمىزدىكى بىرلىك، بارەۋەرلىك ۋە ھەمكارلىقنى بۇزۇشنى، بىر ـ بىرىمىزنى زىت قىلىشنى، بىزدىكى ئۆز ئارا سۆيگۈ، ئىشەنچ تۇيغۇلىرىنى بۇزۇشنى، ئاخىردا بىزنى يوق قىلىشنى مەقسەت قىلماقتا. بولۇپمۇ، ئېنىقلىشىمىزچە، بىزنى شەپقەت، سۆيگۈ، ۋاپادارلىق تۇيغۇلىرى بىلەن باغرىغا باسقان، قۇچاقلىغان ئەسلداش، دىنداش، ۋەتەنداش دۆلەتلەر خەلقلىرى، تەشكىلاتلىرى، جەمىيەتلىرىنىڭ بىزگە بولغان سۆيگۈ رىشتىلىرىنى ئۈزۈپ تاشلاشنى مەركىزى مەقسەت قىلماقتا.

بىزگە مەلۇم، شەرقىي تۈركىستاننىڭ قەدىمى ۋە يېقىنقى تارىخى، پىتنە ـ پاساتلارنى ئەڭ ئۆتكۈر قورال قىلىپ قوللىنىپ، ئىشانلىرىمىزنى ئەڭ ئاسان ۋەيران قىلغانلىقىنى ئىسپاتلايدىغان ئاچچىق ۋەقەلەر بىلەن تولغان. بۈگۈنكى كۈندىمۇ بۇ قورالنىڭ ئوخشىمىغان تاكتىكىلار بىلەن كەڭ كۆلەمدە قوللىنىۋاتقانلىقى ئېنىق.

تارىخىمىزدىن ئىبرەتلىك دەرس ئالغان ۋە كېيىنكى غۇلجا قىرغىنچىلىقى بىزگە يۈكلىگەن ئېغىر ۋە مۇقەددەس ۋەزىپىنى ئۈستىگە ئالغان، خەلقارا ھوقۇق، كىشىلىك ھوقۇق دەۋرىنىڭ ئۆرلىكىسىدە، داۋايىمىزنى خەلقارا سەھنىگە ئېلىپ چىقىش، دۇنيا جامائىتىگە ئاڭلىتىش مەجبۇرىيىتىنى تونۇپ يەتكەن ۋە «بىرلەشكەن يىگەر» ھېكمىتىنىڭ روھى كۈچىنى ھېس قىلغان تەشكىلاتلىرىمىز ۋە كىشىلىرىمىز، 1998 ـ يىلى 12 ـ ئاينىڭ 9 ـ كۈنىدىن،11 ـ كۈنىگىچە ئىستانبۇلدا بىر يەرگە جەم بولۇپ، ئۇزۇن ـ ئۇزۇن مۇڭداشتى، ۋەزىيەتنى مۇھاكىمە قىلدى، شەرقىي تۈركىستاننى قۇتقۇزۇش داۋاسىنى ئەڭ كۈچلۈك بىر شەكىلدە ئېلىپ بېرىشنىڭ يولىنى ۋە يۆلۈنىشىنى ئىزدەش مەجبۇرىيىتىنى ھېس قىلدۇق.

تەرەققىي قىلىۋاتقان ۋە ئۆزگۈرۈۋاتقان دۇنيا شەرتلىرىگە ئاساسەن، ھەممىمىز بىر مۇشتۇمدەك بولۇپ، داۋايىمىزنى خەلقارا سەھنىگە ئېلىپ چىقىشقا مەجبۇر ئىكەنلىكىمىزنى بىردەك تەستىقلاپ، بىر ئىزرامانامە ئىمزالاپ چىقتۇق. 12 ـ دېكابىر كۈنى ئەنقەرەدە ئاتا تۈرۈك كۇلتۇر، تىل ۋە تارىخ ئاكادىمىيىسىنىڭ زالىدا تۈرك ئوچاقلىرى تەشكىللىگەن «دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى» دا، تاللانغان ۋەكىللەر ۋە ھەمشەھەرلەر ئالدىدا مىللىي مەركەزگە قاتناشقان ئەزالار قولغا ـ قول تۇتۇشۇپ، بىر يۈرەك ھالىتىدە مىللىي مەركەزنىڭ قۇرۇلغانلىقىنى دۇنياغا جاكالاشنىڭ غۇرۇرى ۋە شاتلىقىغا ئېرىشتى. بۇ تارىخىي ھادىسىنىڭ ئەكس ساداسى ۋە تەسىرى بەك كەڭ بولدى.

مىللىي مەركەزنىڭ پائالىيەتلىرى ھەققىدە ئىجرا ئىيە كومىتېتى رەئىسى ھۆرمەتلىك ئابدۇل ھېكىم ئىلتەبىر مەلۇمات بېرىدىغانلىقى ئۈچۈن، مەن پەقەت بەزى ئالاقە ۋە كۆرۈنۈشلەر ھەققىدە توختۇلىمەن.

داۋايىمىزنى داۋاملىق ئۆردە كېڭەيتىش ھەمدە تۈرۈك، دۇنيا جامائەتچىلىكىگە يەتكۈزۈش مەقسىدىدىكى ئالاقە ۋە خەت ـ چەكلەر، ئىمكان ھەمدە شارائىتىمىزنىڭ چەكلىمىسى ئۆلچىمىدە ئېلىپ بېرىلدى.

بۇ جەرياندا، بىر ھەيئىتىمىز ئۆزبېكىستان ۋەكىلىمىزنىڭمۇ قاتنىشى بىلەن قازاغىستان، قىرغىزىستانلاردا زىيارەتتە بولدى (بۇ ھەقتە ئەزالارغا ئايرىم دوكلاد قىلىندى). خەلقارا كەچۈرۈم تەشكىلاتى، شەرقىي تۈركىستان مەسىلىلىرىگە كۆڭۈل بۆلىدىغان بەزى يەرلىك ۋە چەتئەللىك تەشكىلات ، جەمىيەت، كىشىلەر بىلەن كۆرۈشتۇق . شۇنىڭدەك، بەزى كىشىلەر تەرىپىدىن تەنقىتلەنگەن، خىتتاي دېموكراتلىرىنىڭ ۋەكىلى بىلەن كۆرۈشۈپ ئىمزالىغان سۆھبەت خاتىرىمىزمۇ بار.

ئەزىز ھەمشەھەرلەر، «بېيجىڭ باھارى» ژورنىلىنى چىقىرىۋاتقان خىتتاي دېموكراتلىرى بىلەن مىللىي مەركىزىمىز قۇرۇلغاندىن تارتىپ يىراقتىن بولسىمۇ بىر ئالاقىمىز بار ئىدى، ھەممىمىزگە مەلۇمكى، خىتتاي دېموكراتلىرى چوڭ قۇرۇغلۇقتا كومۇنىستىك تۈزۈمنى ئاغدۇرۇپ، دېموكراتىك سىستېمىنى تىكلەش ، ھۆكۈمران قىلىش مەقسىدىدە تەشكىللەنگەن ۋە كۆرەش قىلىۋاتقان بىر تەشكىلاتتۇر. بۇ تەشكىلات بىلەن خىتتايدىكى كومۇنىستىك تۈزۈمنىڭ يىقىلىشىنى خالايدىغان ۋە كۈچەيتىۋاتقان دۆلەت، تەشكىلات ۋەجەمىيەتلەر ھەمكارلاشماقتا. بىزمۇ خىتتاي دېموكراتىك ھەركەتچىلىرىنىڭ تەلىۋىگە ئاساسەن، ۋەكىلى شۆ ۋېي ئەفەندى بىلەن 1999 ـ يىل 1 ـ مايدىن 7 ـ مايغىچە ئىستانبۇلدىكى ۋەقىپ مەركىزىمىزدە بىر يەرگە كېلىپ پىكىر ئالماشتۇردۇق. مۇزاكىرىلەردە شەرقىي تۈركىستان مىللىي مەركىزىنىڭ قۇرۇلتىيىدا

(داۋامى 13 ـ بەتتە)

(بېشى 13 - بەتتە)

ئېلىنغان تارىخى قارارلار بويىچە ئىش ئېلىپ باردۇق. پىكىر ۋە ئارزۇلىمىزنى تۈرۈكچە ۋە خىتتايچە خاتىرلەپ هۆججەتلەشتۈردۇق. هۆججەتنىڭ ئىسمى « سۆهبەت خاتىرسى » بولۇپ ، هەرگىزمۇ توختام ، كېلىشىم ، بېتىم ئەمەستۇر. سۆهبەت خاتىرسى ئۆز ۋاقتىدا ئەزالارغا خەۋەر قىلىندى. بەزى تەنقىدلەر كەلدى. ئاساسلىغى 2 - ماددا تەنقىت قىلىندى. بىزنى، « خىتتايلار بىلەن هەمكارلاشتى ، توختام تۈزۈش هوقوقى يوق » دېيىلدى. 1992 - يىلى 12 - دېكابىردا ئىستانبولدا چاقىرىلغان تارىخى ئەهمىيەتكە ئىگە بولغان تۇنجى قېتىملىق شەرقى تۈركىستان مىللى قۇرۇلتىيى - نىشان، چاقىرىق ۋە كۆلىمى جەهەتتىن ئاهايىتى غەلىبىلىك بولدى. قۇرۇلتاي ئىشلىرمىزغا يول كۆرسۈتىدىغان مىللى سىياسەت ۋە ستراتىگىيلىك مەقسىدىمىزنى ئايدىڭلاشتۇردىغان بىر هۆججەت ئېلان قىلدى. مەرهۇم رەهبىرىمىز ئەيسا يۈسۈف ئالىپتېكىن قاتارلىق بارلىق هەيئەتلەر ئورنىدىن تۇرۇپ قىزغىن ئالقىشلار بىلەن قوبۇل قىلغان بۇ تارىخى هۆججەتنىڭ 8 - ماددىسىدا: « شەرقى تۈركىستان مىللى قۇرۇلتىيى - شەرقى تۈركىستان خەلقىنىڭ ئۆز تەغدىرىنى ئۆزى بەلگىلەش هوقوقىغا هۆرمەت قىلغان ۋە هېسداشلىق قىلغان، خىتتاينىڭ كومۇنىستىك رېجىمىگە قارشى پائالىيەت ئېلىپ بېرىۋاتقان خىتتاي دېموكراتىك هەركەتلىرى بىلەن هەمكارلىشىدۇ » . مانا بۇ ماددا يۇقۇرىدىكى تەنقىدلەرگە ئەق جاۋاپتۇر.

ئەزىز ۋە سۆيۈملۈك قېرىنداشلىرىم، قۇتۇلۇش كۈرۈشىمىز مەقسىدىگە يەتكەنگە قەدەر سۈرىنتىنى ۋە تەسىرىنى ئاشۇرۇپ داۋاملاشتۇرىمىز. مەقسىدىمىزگە ئەڭ قىسقا ۋاقىت ئىچىدە يېتىش هەممىزنىڭ ئورتاق تىلىگى. ئىشلىرىمىزنى، غەيرىتىمىزنى ۋە پىداكارلىغىمىزنى بۇ مەقسەت ئۈچۈن سەرىپ قىلىشىمىزلازىم.

بىز هازىر 21 - ئەسرىنىڭ بوسۇغىسىدا تۇرىۋاتىمىز. دەۋر، كىشىلىك هوقوق، هوقوق، دېموكراتىيە دەۋرىدۇر. بۇ دەۋرىنىڭ شەرتلىرىنى ۋە ئۆزگۈرۈۋاتقان دۇنيا شەرتلىرىنى يېقىندىن كۆزىتەلەيدىغان، ئەسەبىيلىكتىن ساقلىنالايدىغان، دېموكراتىك ۋە كىشىلىك هوقوقلارنى قوغدايدىغان دۆلەت، تەشكىلات ۋە جەمىيەتلەرنىڭ قوللۇشى ۋە هىمايىسىنى قولغا كەلتۈرەلەيدىغان، دىنالوگقا ئوچۇق بىر سىياسەت، بىزنىڭ ئىجرا قىلىدىغان سىياستىمىز بولۇشى كېرەك.

تەڭرىگە مىڭ قەترە شۈكرى، بۈگۈن داۋايىمىزنى، 21 - ئەسىرنىڭ تەلەپلىرىگە، رىئاللىققا ئويغۇن هالدا ئېلىپ بارالايدىغان، سىياسەت ۋە ستراتىگىيە بەلگىلىيەلەيدىغان تەربىيەلەنگەن كىشىلىمىز بار. قىممەتلىك زىيالىلىرىمىز، ۋەتەن ۋە مىللىتىمىزنىڭ مۇقەددەس داۋاسىنىڭ تاللانغان ئەۋلاتلىرى، خىزمەت ئۈۋۈتىنى ، بايراقنى ئۆتكۈزۈۋېلىشقا تەييار بولسا بەختىيار ۋە خاتىرجەم بولىمەن.

مەن ئەندى، مەدىنىيەتلىك دۇنياغا ۋە پۈتۈن ئىنسانىيەتكە شۇنداق مۇراجەت قىلىمەنكى، بىزنى ئۇنۇتماڭلار! ئىسىڭلاردا بولسۇنكى ، شەرقى تۈركىستان خەلقىگە ۋە زېمىنىغا قىلىنىۋاتقان تەهدىد ، هېچقاچان بۇ خەلق ۋە بۇجۇغراپىيە بىلەن چەكلىنىپ قالمايدۇ!!

خىتتاينىڭ يۈرگۈزۈۋاتقان ئىنسان قىلىپىدىن چىققان سىياستى پەقەت دۇنيا تېنىچلىقىنى بۇزۇپلا قالماستىن، بەلكى خىتتاي خەلقىنىمۇ ئوزۇن مۇددەتلىك دەرت ۋە نومۇس كەلتۈرىدۇ.

بىز پۈتۈن ئىنسانىيەتنىڭ ، ئىرق ، رەڭ ، ئەسل ، تىل ، دىن، ئىدىيە زىتلىقلىدىن خالى بولغان ، سۆيگۈ ۋە ئىناقلىق ئىچىدە ياشايدىغان بىر چوڭ ئائىلە بولۇشىنى ئۈمۈت قىلىمىز.

شەرقى تۈركىستان تۈركلىرى ، بۈگۈنكى كۈندە بۇ ئائىلىنىڭ ئەڭ ئەلەملىك ، تەلەيسىز ، ئەڭ چوڭ دەرت تارتقان بىر ئەزاسىدۇر .

ئەچچە مىڭ يىللىق قەدىمى ئانا ۋەتىنىمىز شەرقى تۈركىستان مەڭگۈلۈك يوق قىلىنىشقا ، شەرقى تۈركىستان خەلقى يوقۇلۇش تەهدىتىكە دۇچ كەلمەكتە.

1999 - يىل 12 - ئۆكتەبىر (گېرمانىيە - مىيونخېن)

ۋەتەندىن كەلگەن خەت:

« كۆچ بىرلىكتە، ئىش ئۆملۈكتە »

(مەزكۇر خەت، ۋەتەن ئىچىدىكى خەلقىمىز تەرىپىدىن يېقىنقى گېرمانىيەدە چاقىرىلغان مىللى قۇرۇلتايغا ئاتاپ مەخسۇس يېزىلغان بولۇپ، بۇ خەت مىللى قۇرۇلتاينىڭ مۇئاۋىن رەئىسى ۋە « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نىڭ رەئىسى ئابدۇجېلىل قاراقاش ئەپەندى ئارقىلىق قۇرۇلتاي ئەهلىگە يەتكۈزۈلدى)

قۇرۇلتاي ئېچىلىش ئالدىدا تۇرىۋاتىدۇ، ئاددى بولسىمۇ يېزىق سوغىسى قىلماقچىمەن: « كۆچ بىرلىكتە، ئىش ئۆملۈكتە » (قۇرۇلتايغا بېغىشلايمەن)

هۆرمەتلىك دوستلار، قېرىنداشلار:

شەرقى تۈركىستان داۋاسىدا ئىنتايىن موهىم ئورۇننى ئۆتقان هەمدە تارىخي ۋەزىپىسى، رولى ۋە ئەهمىيتى پەۋقۇلئاددە موهىم بولغان قۇرۇلتاي ئېچىلىش ئالدىدا تۇرىۋاتىدۇ، بۇنىڭ ئۈچۈن، پۈتۈن ۋەتەندىكى بارلىق ئوت يۈرەك ئۆز مىللىتىنى تونۇيدىغان، ئۆز ۋەتىنىڭ قايسىلىغىنى بىلىدىغان شەرقى تۈركىستانلىقلار ئىنتايىن خوشال ۋە ئۈمۈتۋار. مەن بۇ يەردە ئالدى بىلەن شۇ ئوت يۈرەكلەرگە ۋاكالىتەن قۇرۇلتايغا غايەت زور ئۇتۇغلارنى تىلەيمەن. ئۇلۇغ ئاللاھ بۇ يۈكسەك قۇرۇلتايىمىزغا ئۆملۈك، ئىتتىپاقلىق ۋە ئۇتۇقلارنى هەسسىلەپ ئاتا قىلغاي، ئامىن!

تۆۋەندە قۇرۇلتايغا ئاتاپ ۋەتەندىكى بىر قانچە مەسىلە توغرۇلۇق توختالماقچىمەن:

1 . دىنغا بولغان بېسىم

خىتتايلار هازىر ئۆزىنىڭ مۇستەبىت هاكىمىتىنى شەرقى تۈركىستاندا تېخىمۇ مۇستەهكەملەش ئۈچۈن، دىنىنىڭ ئۆزىگە ئەڭ چوڭ دۈشمەن ئىكەنلىكىنى پەرەز قىلىپ، جېنىنىڭ بېرىچە دىنغا نىسبەتەن بېسىم ئىشلىتىۋاتىدۇ. ئۇلارنىڭ ئاخىرقى مەقسىدى - شەرقى تۈركىستاندا ئىسلام دىنىنى يوق قىلىپ، ئۇيغۇرلارنى ئۆزىگە ئاسسىمىلاتسىيە قىلىپ، ئۇلۇغ ۋەتىنىمىزنى، مىللىتىمىزنى يوق قىلىش ئۈچۈندۇر، خالاس! خىتتايلار ئاساسەن ئىككى تەرەپتىن ئۆزىگە پايدىلىق بولغان شارائىتتىن پايدىلىنىۋاتىدۇ. (1) دىني ساهەيىمىزدىكى ئىتتىپاقسىزلىق: يەنى هازىر شەرقى تۈركىستاندا دىني ساهە ئىككى تەرەپ بولۇپ كېتىكلىك، بىرسى، هەقىقى دىندار ۋە يېڭىلىق تەرەپ، هۆكۈمەتنىڭ يۈركىگە مىق بولۇپ سانجىلىپ تۇرىۋاتىدۇ.يەنە بىرسى سوپىلار، يەنى مۇتەئەسسىپلەر، ئۇلار خىتتايلارنىڭ قوينىغا ئۆزىنى ئېتىپ، خىتتايلارنى ئۆزىگە پاناه تىلەپ، خىتتايلار ئۈچۈن جان دەپ ئىشلەۋاتىدۇ. خىتتايلارنىڭ جان دوسلىرى بولغان خىتتاي پەرەسلەر، مەسىلەن: ئۆزىنىڭ رەزىل مەقسىدىگە يېتىش ئۈچۈن دىن تورىغا ئورۇنۇۋالغان مۇناپىق سوپىلار. ئۇلار دىنى ئۆزىنىڭ پۇل تېپىشىدىكى موهىم يولى قىلىۋالغان، دىندىكى يېڭىلىق تەرەپتىكلەر ئۇلارغا قاقشاتقۇچ زەربە بەرگەنلىگى ئۈچۈن، ئۇلار خىتتايلارنى ئۆزىگە پاناه تارتىپ، ئۆزىنىڭ شۇ ئىجىس يولىنى دەسمايە قىلىپ، ئادان خەلقىمىزنى مەڭگۈ زۇلمەت قاراڭغۇلۇق ئىچىدە تۇتۇپ تۇرۇش ئۈچۈن جان جەهلى بىلەن تىركەشمەكتە. ئاللاهنىڭ ئۆيى بولغان مەسجىدنى ئۈچۈق - ئاشكارە هالدا كومموئىست خىتتايلارنىڭ سىياستىنى تەرغىپ قىلىدىغان سىياسى مەيدانغا ئايلاندۇرۇپ قويماقتا. ئۆزىنىڭ رەزىل يولىنى ساقلاپ قىلىش ئۈچۈن خىتتايلارنىڭ بارلىق خورلۇقلىرىنى جان دەپ قوبۇل قىلماقتا.

(2) پۇل پەرەسلەر، ئۆزىنىڭ كىملىكىنى بىلمەيدىغان، پۇلنى دەپ تۇققان ئانىسىنى ساتىدىغان پۇل پەرەسلەر، مۇناپىقلاردۇر، بۇنداقلار دۇنيادا هەرقانداق مىللەتتىن چىققىدىكەن. لېكىن بىز ئۇيغۇرلاردا ئالاهىدە كۆپتۇر. مەسىلەن: هازىر خوتەندە ئاشكارە قىرغىنچىلىق بولىۋاتىدۇ. بۇنىڭ بىرىنجى سەپ يارادەمچىلىرى - دەل ئەنەشۇ كۈنلىكىگە 50 - 100 يۈەن خەلق پۇلىغا سېتىلغان مۇناپىق پۇلپەرەسلەر. ئۇلۇغ ئاللاه ئۇلارنىڭ جازاسىنى لايىقىدا بەرگەي!

2 . مائارىپقا بولغان « مائارىپسىز قالدۇرۇش » سىياستى

خىتتايلار پۈتكۈل دۇنياغا ئۆزىنىڭ يالغان - ياۋىداق سۆزلىرى بىلەن « مەجبۇرى مائارىپ » نى تەشۋىق قىلغان بىلەن، ئەملىيەتتە ئىش پۈتۈنلەي ئۇنىڭ ئەكسىچە بولىۋاتىدۇ. بىر ئوقۇغۇچىنىڭ باشلانغۇچ مەكتەپنى پۈتتۈرىشى ئۈچۈن خىتتايلار 400 يۈەن خەلق پۇلى كېتىدۇ دەپ ئېلان قىلدى. ماهيەتتە 400 يۈەن خەلق پۇلى مەكتەپتىكى هەرخىل بولمىغۇر سېلىقلار بىلەنلا پاك - پاكىز تۈگەپ تېخى يەتمەيدۇ. يىللىق ئوتتۇرىچە كىرىمى 600 يۈەنگىمۇ يەتمەيدىغان شۇ دېخانلار قانداقمۇ ئۆز پەرزەنتلىرىنى ئوقۇتالىسۇن؟ مۇستەبىت مالۇزىدۇڭ ۋاقتىدىمۇ يېزا مائارىپى هەرهالدا هەقسىز ئىدى. هازىر مىللى مائارىپقا ئالاهىدە « كۆڭۈل بۆلىۋاتقان » جاڭزېمىننىڭ سىياستىنىڭ نىمە ئىكەنلىكىنى ئېنىق كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ،خالاس!

(داۋامى 14 - بەتتە)

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

(بېشى 13 - بەتتە)

بىر مىللەتنى باشقۇرۇشنىڭ ئەڭ ياخشى ئۇسۇلى - ئۇنى مەڭگۈ نادان، ئىتتىپاقسىز قالدۇرۇش ئەلۋەتتە. ئالىي مەكتەپلەردە ئوقۇش ئەسلا مۇمكىن ئەمەس، تۇرمۇش سەۋىيەسىنىڭ قانچىلىك ئىكەنلىكىنى ئېنىق بىلىدىغان شۇ خىتتايلار ياخشىراق بولغان شىنجاڭ مېدىسىنا ئىنىستىتوتىنى ئوقۇتۇش ئۈچۈن كېتىدىغان خىراجەتنى 6000 يۈەنگە كۆتۈرۈپ قويدى. بۇ، ئوچۇق - ئاشكارە « ئوقۇما » دېگەنلىك ئەمەسمۇ؟ دېخانلار ئەمەس، ھۆكۈمەت كادىرلىرىمۇ بالىلىرىنى ئوقۇتالمايۋاتىدۇ، ئۇلار ئاخىرى نېمە ئىش قىلىدۇ؟ ئىنقىلا خىتتايلار ئۆزىگە قول قىلىدۇ. يېمەي - ئىچمەي بالىلىرى تولۇق ئوتتۇرىنى ئوقۇتۇپ، بالىلىرىنى ئالىي مەكتەپكە كىرگۈزەلمەيۋاتقان ئاتا - ئانىلار شەرقىي تۈركىستاندا سان - ساناقسىزدۇر. دۆلەتنىڭ موھىم ، ئۇختۇلۇق كەسىپلىرىگە ئۇيغۇرلار قوبۇل قىلىنمايدۇ. ئاساسەن نەزىرىيە - سىياسەت كەسىپلىرىدۇر.

3 . مىللىتىمىزنىڭ ئۆز ئىچىدىكى ئىتتىپاقسىزلىق

خەلقىمىز نادان، گەرچە « ئۇيغۇر » دېگەن سۆزنىڭ « ئۇيۇشماق » دېگەندەك مەنىسى بولسىمۇ، بىزنىڭ ئۆز ئىچىمىزدىكى ئىتتىپاقسىزلىق بىزگە ئەڭ چوڭ دۈشمەن بولىۋاتىدۇ. تارىختىن بېرى بىزنىڭ مىللىي ئازاتلىق ھەركەتلىرىمىزنىڭ قايسى بىرى ئۆز مىللىتىمىزنىڭ سېتىۋېتىشىدىن خالىي بولالىغان؟ بۇنىڭ ئاساسلىق سەۋەۋى - نادانلىق، مەنپەئەتپەرەسلىك، ئاچاخورلۇقتىن خالىي ئەمەس ئەلۋەتتە. بىرسى قورتۇلۇش ئۈچۈن، ئۆز قېرىندىشىنى ساتسا، بىرسى ئورنىنى مەڭگۈ ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن ئۆز قېرىندىشىنى ساتىدۇ. شەرقىي تۈركىستانغا دەسلەپ چاڭگىلىنى ئاچقان ياكۇبىگىدىن تارتىپ ھەممە مۇستەبىت بۇ بوشلۇقتىن ئاھايىتى ئۇنۇملۇك پايدىلانغان. ھازىرمۇ ھەم شۇنداق! ئۇنىڭ ئۈستىگە ئوچۇق - ئاشكارە ھالدا پايدىلىنىۋاتىدۇ. يەنە قاچانغىچە مۇشۇنداق ئۆتەرمىز؟؟؟. خىتتايلار ھازىر ئوچۇق - ئاشكارە ھالدا خىتاي چوڭ مىللەتچىلىكىنى يۈرگۈزىۋاتىدۇ، كۈچەيتىۋاتىدۇ. مەسىلەن: خوتەن رايونىنى ئېلىپ ئېيتساق، 98% ئاھالىسى ئۇيغۇر، 2% ئاھالىسى باشقا مىللەت، ئېغىر پۈتۈنلەي خىتتايمۇ ئەمەس، ئەمما ھۆكۈمەتنىڭ ئورگانلىرىغا قارىساق، 90% خەنزۇ، 10% باشقا مىللەت، ئېغىر پۈتۈنلەي ئۇيغۇرمۇ ئەمەس. مۇھىم بولغان ئورۇنلاردا شۇ خىتتايلارنىڭ قول چوماقچىلىرىدىن باشقا ئۇيغۇر ئېرىش مۇمكىن ئەمەس. مۇشۇنىڭ ئۆزى بىر ئاپتونومىيەلىك ھوقۇقى بولغان ئورۇنمۇ؟؟ ياق ئۇنداق ئەمەس، بۇ پەقەت بىر ئۆزىنىڭ جايىغا قورۇلغان جازا لاگىرىدىن ئىبارەت. مەسىلەن، يېقىندىن ئىبارەن يۈرگۈزۈلۈۋاتقان بارلىق سىياسەتلەر پۈتۈنلەي خىتتايلار ئۈچۈن چىقىرىلغان. ناددىسى، ئۆز نامى بولغان خىتتاينى « كاپىر » دېيىشكىمۇ يول قويۇلمايۋاتىدۇ.

4 . قانۇنسىزلىق

ھازىر شەرقىي تۈركىستاندا خىتتايلارنىڭ قانۇنى پەقەت « ئىبقى قەغەز، قارىسى سىيا » دۇر، خالاس! پۈتكۈل قانۇن پەقەت خىتتاي ئۈچۈنلا خىزمەت قىلىدۇ. مىللىتىمىز ئۈچۈن ئەلۋەتتە تەتۈرسىچە، خالىغانچە ئۇي ئاختۇرۇش، كىشىلەرنى خالىغانچە تۇتقۇن قىلىش، دەپەندە قىلىش، خالىغانچە ھەر خىل بوھتانلار بىلەن ئۆلتۈرۈش ئادەتتىكى ئىشلارغا ئايلىنىپ قالدى.

5 . پىلانلىق تۇغۇت

« پىلانلىق تۇغۇت » - خىتتايلارنىڭ مىللىتىمىزنى ئاجىزلاشتۇرۇشتىكى ئەڭ رەزىل سىياسىتى. ھازىر پۈتۈن شەرقىي تۈركىستاندا تۇغۇت يېشىدىكى ئاياللارنىڭ 80% تىن كۆپرەكى مەجبۇرى ھەرخىل تۇغۇت چەكلەش تەدبىرلىرىنىڭ قۇربانى بولۇپ بولدى. ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى بىرىمىدىن كۆپرەگى مەڭگۈ تۇغۇت ئىقتىدارىدىن مەھرۇم قىلىندى. ھازىر ئۆلۈش نىسبىتى تەبىئىي كۆپىيىش نىسبىتىدىن خېلىلا يۇقىرى بولىۋاتىدۇ. بۇ، ھەرقانداق بىر ئەقىل ئىگىسى كۆرۈۋالالايدىغان تەبىئىي يوقىتىش ئۇسۇلىدۇر. مەسىلەن، ناددىسى خوتەن كېرىيە ناھىيەسىنىڭ مەلۇم بىر يېزىسىنىڭ ستاتىستىكىسىدا (پىلانلىق تۇغۇت ئورۇنلىرىنىڭ ئۆزىنىڭ ستاتىستىكىسى) تەبىئىي كۆپىيىش نىسبىتى 3.77 پىرسەنت بولغان، ئۆلۈش نىسبىتى بولسا 10.3 پىرسەنت بولغان. ئەگەر مۇشۇنداق كېتىۋەرسە، مىللىتىمىز يەنە قانچىلىك ۋاقىت مەۋجۇت بولۇپ تۇرالار؟؟؟. مەجبۇرى تۇغۇت چەكلەش ئوپېراتسىيەسى جەريانىدا ئۆلۈپ كەتكەنلەر، مەجرۇھ بولغانلار، كېسەل ئاسارىتىدە قالغانلار سان - ساناقسىز، ئەلۋەتتە. خىتتايلار بۇ جەھەتتىكى ستاتىستىكىسىنى قەتئىي مەخپىي تۇتىدۇ. شۇنداقتىمۇ خەلقىمىزنىڭ كۆزى بار، كۆرىدۇ، قۇلىقى بار، ئاڭلايدۇ. بۇ ۋەھشىلىكلەرنىڭ پاكىتىنى، ئەتىجىسىنى يوشۇرۇپ قالالمايدۇ ئەلۋەتتە. ئاللاھ بەرگەن بالىنى خىتتاينىڭ ئىرادىسى بويىچە تۇغىمىز. بىز موسۇلمانلار ئۈچۈن بۇنىڭدىنمۇ ئوشۇق خورلۇقلار بارمۇ؟؟.

6 . نادانلىق

يۈز ئەچچە يىل مۇناپىق سوپىلار، مۇناپىق خىتتايلار ۋە باشقا كاپىرلار سەۋەۋىدىن نادانلىق، مەدەنىيەتسىزلىك، مائارىپسىزلىقنىڭ ئاسارىتىدە ئۆتتۇق. ھازىر ئويغىنىۋاتىمىز ھەم ئويغىنىۋاتىدۇ. ئەمما، موھىم بىر مەسىلە - خەلقىمىز نادان. نىمىنىڭ ئۆز ۋەتىنى، نىمىنىڭ ئەركىنلىك ئىكەنلىكىنى چۈشەنمىدىغانلار گەرچە كۆپىيىۋاتقان بولسىمۇ، يەنىلا ئورغۇن خەلقىمىزنىڭ ئىدىيەسىدە يورۇق ئەمەس، ئۇلارنىڭ يۈرۈگىنى خىتتايلار ئۆز ئاجاۋۇزىدىن بۇيان ئېلىپ بېرىلغان بىر قانچە قېتىملىق پەيدىن - پەي ئېلىپ بېرىلغان ھەركەتلىرىدە قاتتىق ئېزىۋەتكەچكە، « ئاكاڭ كىمنى ئالسا، يەڭگەڭ شۇ » دەيدىغان خەلقىمىزمۇ ئاز ئەمەس. شۇڭا، ۋەتەننى خەلقىمىزنىڭ ئىدىيەسىدە ئازات قىلىشىمۇ بىر موھىم مەسىلە دەپ ئويلايمەن. ۋەتەن، ئەۋۋەل خەلقىمىزنىڭ ئىدىيەسىدە ئازات بولسا، خىتتايلارغىمۇ ئۆز مۇستەبىتىنى داۋاملاشتۇرۇشقا چوڭ توسالغۇ، ۋەتىنىمىزنىڭ ئازات بولۇشىغا ئەڭ چوڭ يولەك بولار ئىدى دەپ ئويلايمەن.

7 . ئۈمۈدىمىز

ۋەتەن قاراڭغۇلۇق ئىچىدە، بىر - بىرىمىزنى كۆرەلمەيۋاتىمىز. نادانلىق، ئىشتىپاقسىزلىق، ئاچاخورلۇق، مەن - مەنچىلىك، مەنپەئەتپەرەسلىك، مۇناپىقلىق ئىنتايىن ئېغىر. ۋەتەن ئىچىدە ئۇرغۇن قېتىم ئۇرغۇنلىغان ئازاتلىق تەشكىلاتلىرى قۇرۇلدى، خېلى ئەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى، ئەمما ئاخىرىدا يۇقارقى سەۋەپلەر تۈپەيلىدىن مەغلۇپ بولدى. ھەر قايسى تەشكىلاتلار ۋە گورۇھلار ھەممىسى ئۆز ئالدىغا ئىش كۆرۈۋاتىدۇ، ھەركەت قىلىۋاتىدۇ. بۇ، ئەلمىساقتىن قالغان تەجرىبە - سەۋاق، شۇڭا، بۈيۈك مەقسىدىمىزگە يېتىش ئۈچۈن ھەم پۈتكۈل خەلقارانىڭ ياردىمىگە ئېرىشىش ئۈچۈن، ئۆزىمىزگە لايىغىدا ھەركەت قىلمىساق بولمايدۇ دەپ قارايمەن. بۇنىڭ ئۈچۈن بىز ۋەتەندىكى ۋە پۈتكۈل خەلقارادىكى شەرقىي تۈركىستان تەشكىلاتلىرىنى بىرلىككە كەلتۈرەلەيدىغان، ئىتتىپاق ، ئىناق، ھەقىقىي بىر شەرقىي تۈركىستان ئازاتلىقى ئۈچۈن جان دىلى بىلەن خىزمەت قىلىدىغان ئوپۇزلۇق بىر تەشكىلاتنىڭ تېزراق قورۇلىشىنى تەت كۆزىمىز بىلەن كۈتىۋاتىمىز، ئۈمۈت قىلىۋاتىمىز، ھەقىقىي « ئىش ئۇملۇكتە. كۈچ بىرلىكتە » دېگەن ئەجدادلىرىمىزنىڭ ئەن - ئەنىسىگە ۋارىسلىق قىلىپ، ۋەتەننى خىتتايلارنىڭ چاڭگىلىدىن تارتىپ ئېلىپ، ئەچچە مىڭ يىلدىن بېرى ھېچكىمگە تارتقۇزۇپ قويماي مەھكەم يۈرتىنى، ۋەتىنىنى قوغدىغان شۇ ئەجدادلىرىمىز روھىنى خوش قىلىش، ۋەتەندىكى خىتتايلار تەرىپىدىن ئېزىلىۋاتقان شۇ گۇناھسىز خەلقىمىزنى تېزراق قۇتقۇلدۇرۇش بەكمۇ زۆرۈر. بۇ ئۇزۇۋۇن مۇددەتلىك كۆرەشنى داۋاملاشتۇرۇش ئۈچۈن ھەم ئۇنىڭ غەلبىسىگە ئېرىشىش ئۈچۈن، يىمىرىلمەس، مۇستەھكەم، ئىتتىپاق بولغان بىر بۈيۈك تەشكىلات كېرەك ئەلۋەتتە. مۇشۇنچىلىك يازدىم. ئەگەر شارائىتىم بولغان بولسا، قورۇلتايغا ئىقتىسادى جەھەتتىمۇ ياردەم قىلغان بولسام تېخىمۇ ياخشى بولغان ئىدى. شۇ كۈنلەرمۇ كېلەر! ئاللاھ شۇ كۈننى تېزراق كۆرۈشكە نىسىپ قىلغاي، ئامىن! تىنىڭىزگە سالامەتلىك تىلەپ:

ئېنىڭىز ئۇچقۇندىن

(ئانا ۋەتەندىن) 07 - 10 - 1999

گوللاندىيەدە خىتايغا قارشى نامايىش

ئۆز مۇخبىرىمىز خەۋىرى: بۇيىل 10 - ئاينىڭ 15 - كۈنى گوللاندىيەدە ياشاۋاتقان ئۇيغۇرلار سانىنىڭ ئاز بولۇشىغا قارىماي، كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستانىنى ئىشغال قىلغانلىقىنىڭ 50 - يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن خىتاينىڭ گوللاندىيەدىكى باش ئەلچىخانىسىنىڭ ئالدىدا نارازىلىق نامايىشى ئۆتكۈزدى. نامايىش جەريانىدا ئۇيغۇرلار نۇتۇق سۆزلەپ، گوللاندىيەلىك يەرلىك ئاممىغا كوممۇنىست خىتاينىڭ 50 يىلدىن بۇيان شەرقىي تۈركىستان خەلقى ئۈستىدىن يۈرگۈزۋاتقان ئىنسان قېلىپىدىن چىققان ۋەھشى زۇلۇملىرىنى پاش قىلىش بىلەن بىرگە، ئۇلارغا شەرقىي تۈركىستانىنىڭ ئىۋەتتىكى ۋەزىيىتى بايان قىلىنغان تەشۋىقات ۋەرەقلىرىنى تارقىتىپ بەردى. نامايىشچىلار سانىنىڭ ئاز بولۇشىغا قارىماي، شەرقىي تۈركىستانىنىڭ ئاي - يۇلتۇزلۇق كۆك بايرىقىنى ۋە خىتاي ھاكىمىيىتىگە قارشى شوئارلار يېزىلغان لوزۇنكىلارنى ئېگىز كۆتۈرۈپ، ئۆزلىرىنىڭ كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىگە بولغان غەزەپ - نەپرىتىنى نامايەن قىلىشتى.

ھازىر گوللاندىيەنىڭ ھەرقايسى شەھەرلىرىدە چوڭ - كىچىك بولۇپ 20 گە يېقىن ئۇيغۇر ياشايدۇ ۋە بۇلارنىڭ ھەممىسى خىتاي ھۆكۈمىتىنىڭ زۇلمى ۋە بېسىمى تۈپەيلىدىن يۇرتىنى تاشلاپ گوللاندىيەگە كېلىپ سىياسىي پاناھلىق تىلەپ تۇرىۋاتقانلاردىن ئىبارەت. بۇقېتىمقى نامايىش - گوللاندىيەدە ئۇيغۇرلار تەرىپىدىن ئۆتكۈزۈلگەن تۇنجى قېتىملىق نامايىش بولۇپ ھېساپلىنىدۇ.

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

گېرمانىيەدە خىتايغا قارشى بىرلەشمە نامايىش ئۆتكۈزۈلدى

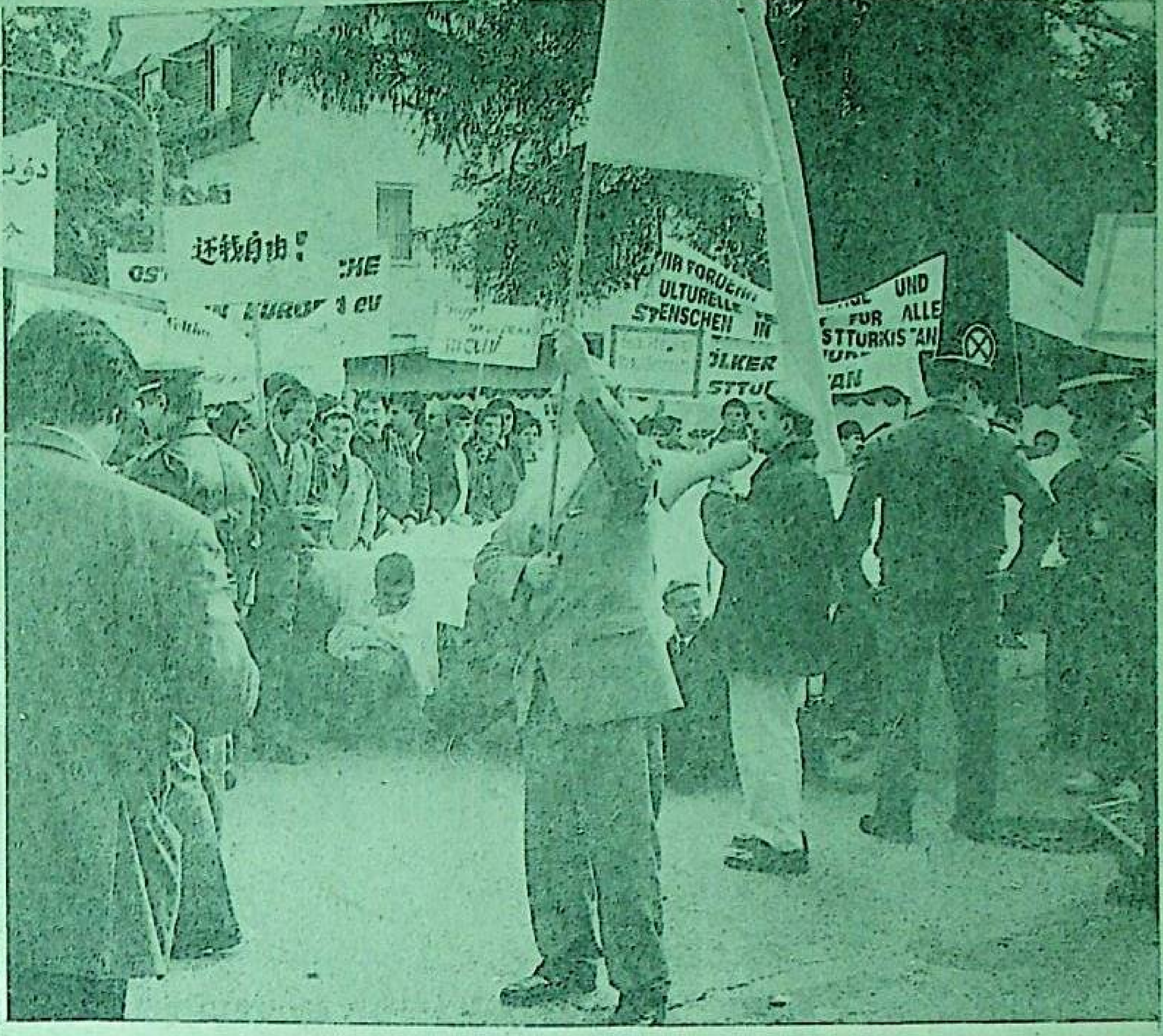

ئۆزمۇخبىرىمىز خەۋىرى: بۇيىل 10 - ئاينىڭ 15 - كۈنى چۈشتىن كېيىن، كوممۇنىست خىتاي ئارمىيىسىنىڭ شەرقىي تۈركىستاننى ئىشغال قىلغانلىقىنىڭ 50 - يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن گېرمانىيەنىڭ ميۇنخېن شەھرىدىكى خىتاي كونسۇلخانىسى ئالدىدا داغدۇغۇلۇق ھالدا نارازىلىق نامايىشى ئۆتكۈزۈلدى. بۇقېتىمقى نامايىشقا، ميۇنخېن شەھرىدە چاقىرىلغان 2 - نۆۋەتلىك شەرقىي تۈركىستان مىللىي قۇرۇلتىيغا قاتنىشىش ئۈچۈن دۇنيادىكى 10 دۆلەتتىن كەلگەن 16 شەرقىي تۈركىستان تەشكىلاتىنىڭ ۋەكىللىرى، بىرقىسىم مەشھۇر جامائەت ئەرباپلىرىمىز ۋە گېرمانىيەنىڭ ميۇنخېن شەھرىدە ياشاۋاتقان شەرقىي تۈركىستانلىقلاردىن بولۇپ 300 گە يېقىن ئۇيغۇر قاتناشتى.

شۇكۈنى چۈشتىن كېيىن گېرمانىيە ۋاقتى سائەت 2 ئەتراپىدا شەرقىي تۈركىستانلىق نامايىشچىلار ئالدى بىلەن خىتاي كونسۇلخانىسىغا تەخمىنەن 2 كىلومېتىر يىراقلىقتىكى شابىن پىلاتس مەيدانىغا توپلاندى، ئارقىدىن ئۇلار ئاي - يۇلتۇزلۇق كۆك بايرىقىمىزنى ۋە خىتايغا قارشى شوئارلار يېزىلغان لوزۇنكىلىرىمىزنى ئېگىز كۆتۈرۈپ، رەتلىك ھالدا سەپ تۈزۈپ، گېرمانىيە ساقچىلىرىنىڭ ھەمرالىقىدا خىتاي كونسۇلخانىسىغا قاراپ يولغا چىقتى.

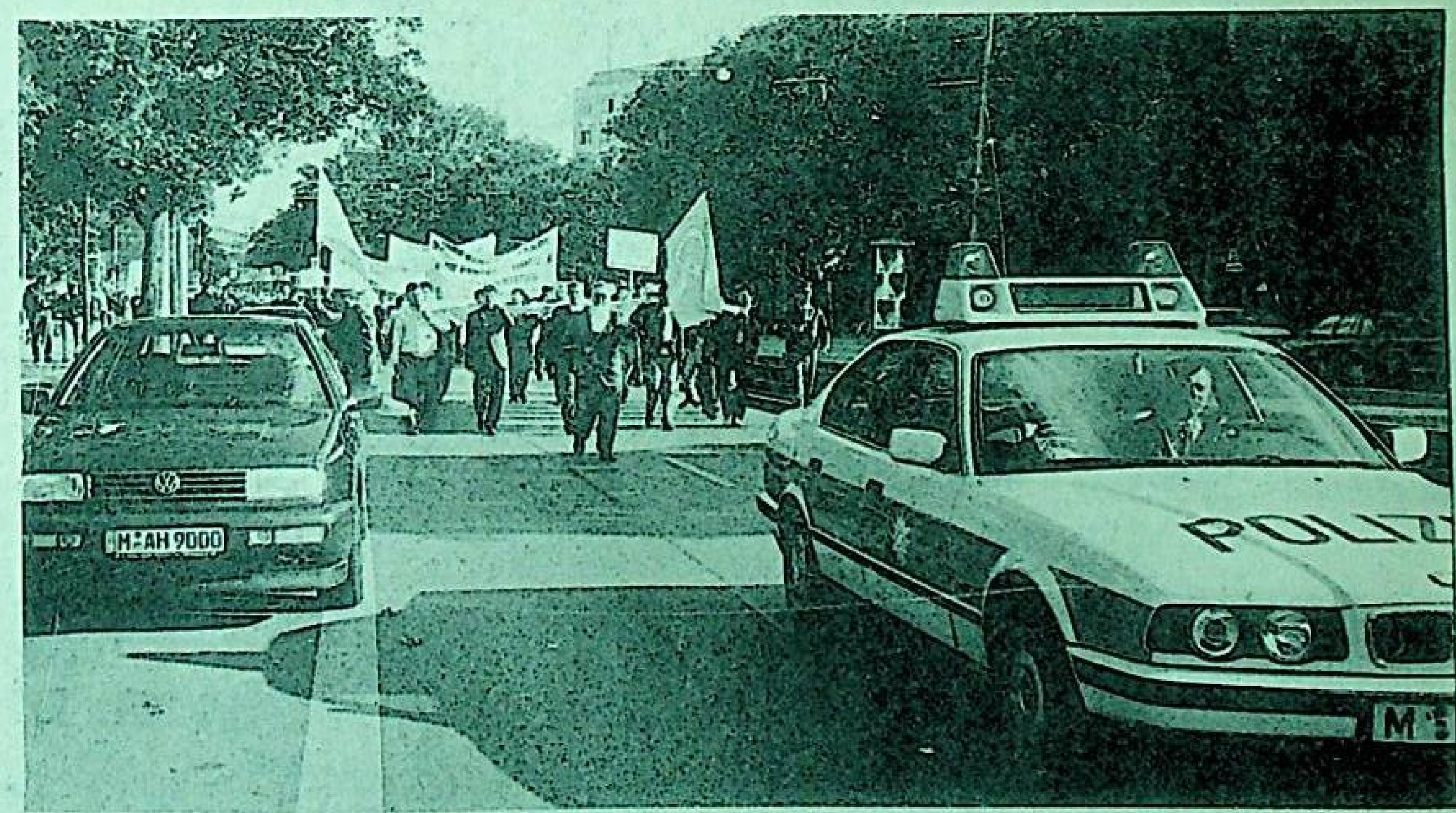

نامايىشچىلىرىمىز سەپ تۈزۈپ ماڭغان مەشھۇر رومان شتراسى كوچىسىدىكى قاتناشلار پۈتۈنلەي قامال قىلىندى. نامايىشچىلىرىمىزنىڭ ئالدىنقى سېپىدە 10 دىن ئارتۇق يىگىتىمىز بۇقېتىمقى نامايىش ئۈچۈن تۈركىيەدىن بۇقېتىمقى نامايىش ئۈچۈن ئالاھىدە ئېلىپ كېلىنگەن كەڭلىكى 4 مېتىر، ئۇزۇنلۇقى 6 مېتىر كېلىدىغان چوڭ ئاي - يۇلتۇزلۇق كۆك بايرىقىمىزنى قول - قولچە ئېگىز كۆتۈرۈپ، دەمبەس قەدەملەر بىلەن ھەيۋەتلىك ھالدا يول ئېچىپ ماڭدى. نامايىشچىلىرىمىز يول بويى خىتايغا قارشى جاراڭلىق ھالدا شوئار توۋلاپ، ئەتراپتا نامايىشىمىزنى كۆزىتىۋاتقان چەتئەللىك ئاممىنىڭ ئالاھىدە دىققەت - ئېتىۋارىنى قوزغىدى. نامايىشچىلار قوشۇنىمىز ھەيۋەت بىلەن خىتاي كونسۇلخانىسىنىڭ ئالدىغا يېتىپ كەلگەندە بولسا، كونسۇلخانىنىڭ ئالدىدىكى كىچىك مەيدان تەرتىپ قوغدىغۇچى ساقچىلار بىلەن تولۇپ كەتكەن ئىدى. نامايىشچىلىرىمىز خىتاي كونسۇلخانىسىنىڭ ئالدىدا رەتلىك تىزىلىپ، كونسۇلخانىغا قاراپ جاراڭلىق ھالدا شوئار توۋلاپ، ئەتراپنى زىل - زىلگە سالدى. نامايىشچىلىرىمىز گېرمانچە، خىتايچە، ئەنگلىسچە، روسچە ۋە ئۇيغۇرچە تىللاردا ھېچ ئۈزۈلدۈرمەي، « خىتايلار شەرقىي تۈركىستاندىن چىقىپ كەتسۇن! »، « ۋەتەن بىزنىڭ! »، « شېھىتلەر ئۆلمەس! »، « شېھىتلىرىمىزنىڭ قىساسىنى چوقۇم ئالىمىز! »، « شەرقىي تۈركىستانغا مۇستەقىللىق! »، « ياشىسۇن ئەركىنلىك! ياشىسۇن دېموكراتىيە! ياشىسۇن ئىنسان ھەقلىرى! »، « شەرقىي تۈركىستاندىكى قىرغىنچىلىق توختىتىلسۇن! »، « پىلانلىق تۇغۇت توختىتىلسۇن! »، « ئاتوم سىناقلىرى توختىتىلسۇن! » ... دېگەن شوئارلارنى جانلىق، جاراڭلىق ۋە ھېسسىياتلىق ھالدا توۋلاپ، ئۆزلىرىنىڭ خىتاي مۇستەملىكىچىلىرىگە بولغان غەزەپ - نەپرىتىنى تولۇق نامايەن قىلىشتى.

نامايىش جەريانىدا، « شەرقىي تۈركىستان مىللىي قۇرۇلتىيى » نىڭ يېڭىدىن سايلانغان باش كاتىۋى ۋە « ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى » نىڭ رەئىسى ئەسقەرجان شەرقىي تۈركىستانلىقلارغا ۋاكالىتەن گېرمانچە نۇتۇق سۆزلەپ، 50 يىلدىن بۇيان كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىغە پۈتمەس - تۈگىمەس بالايى - ئاپەتلەرنى ئېلىپ كەلگەنلىكىنى، نۆۋەتتە شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئىنسانى ھەق - ھوقۇقلىرىنىڭ تارىختا ھېچ بىر مىللەت دۇچ كېلىپ باقمىغان دەرىجىدە ئېغىر ھالدا دەپسەندە قىلىنىۋاتقانلىقىنى، سانسىزلىغان بىگۇناھ ئۇيغۇرلارنىڭ خىتاي دائىرىلىرى تەرىپىدىن ئۆلۈم جازالىرىغا ھۆكۈم قىلىنىپ ئېتىپ ئۆلتۈرۈلۈۋاتقانلىقىنى، ناھەق ھالدا تۈرمىلەرگە تاشلىنىۋاتقانلىقىنى تەپسىلىي بايان قىلىپ ئۆتكەندىن كېيىن، غەرب باشچىلىقىدىكى پۈتۈن دۇنيا جامائەتچىلىكىنى كوممۇنىست خىتاي ھاكىمىيىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستان خەلقىغە قارىتا يۈرگۈزۈۋاتقان ئىنسان قېلىپىدىن چىققان ۋەھشىي زۇلۇم سىياسەتلىرىنى ئەيىبلەشكە ۋە شەرقىي تۈركىستان خەلقىنىڭ ئۆز تەقدىرىنى ئۆزى بەلگىلەش ۋە ئىنسانچە ياشاش ھوقۇقىنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن ئېلىپ بېرىۋاتقان ھەققانى كۈرەشلىرىنى قوللاپ - قۇۋۋەتلەشكە ھەم ئۇنىڭغا ھېسداشلىق قىلىشقا چاقىردى.

« شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » نەشر قىلدى

ۋەتەنداشلار دىققىتىگە:

ئەسسالامۇئەلەيكۇم مۆھتەرەم ۋەتەنداشلار، بۇيىل 10 - ئاينىڭ 11 - كۈنى گېرمانىيەدە چاقىرىلغان شەرقىي تۈركىستان ھەققىدىكى خەلقئارالىق ئىلمى مۇھاكىمە يىغىنىنىڭ ۋە ئۇنىڭغا ئۇلاپلا چاقىرىلغان 2 - نۆۋەتلىك شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيىنىڭ بارلىق كاتىۋاتلىق ئىشلىرىنى « ئۇچقۇن » گېزىتى تەھرىر بۆلۈممىز ئۆزئۈستىگە ئالغىنى ئۈچۈن، ۋاقتىمىزنىڭ پەۋقۇلاددە زىچلىقى ۋە خادىملىرىمىزنىڭ كامچىل بولۇشى تۈپەيلىدىن گېزىتىمىزنىڭ كېيىنكى سانلىرىنى سىزلەر بىلەن ۋاقتىدا يۈز كۆرۈشتۈرەلمىدۇق، بۇسەۋەپتىن سىزلەردىن ئۆزۈرتىلەيمىز! يەنەبىر جەھەتتىن، ئوتتۇرا ئاسىيادىكى ئۇيغۇر قېرىنداشلىرىمىزنىڭ كۈچلۈك ئارزۇسىغا ئاساسەن، گېزىتىمىزنىڭ مۇشۇ ساندىن ئىتىبارەن گېزىتىمىزنى ئۇيغۇرچە ۋە كىرىلچە يېزىقلاردا نەشر قىلىشنى قارار قىلغان ئىدۇق، بۇنىڭ تەييارلىق خىزمەتلىرى ئۈچۈنمۇ خېلى كۆپ ۋاقتىمىزنى سەرىپ قىلدۇق. شۇسەۋەپلەر تۈپەيلىدىنمۇ گېزىتىمىزنىڭ 26 - ۋە 27 - سانلىرىنى، شۇنداقلا 28 - ۋە 29 - سانلىرىنى بىرلەشتۈرۈپ قوش سان قىلىپ نەشرقىلىشقا مەجبۇر بولدۇق.

سىزلەرگە شۇ خوش خەۋەرنى يەتكۈزمەكچىمىزكى، بۇيىل 10 - ئاينىڭ 12 - كۈندىن 16 - كۈنىگىچە (قۇرۇلتاينىڭ ۋاقتى 2 كۈن ئۇزارتىلدى) گېرمانىيەنىڭ مىيونخىن شەھرىدە چاقىرىلغان 2 - نۆۋەتلىك شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيىدا، « ئۇچقۇن » گېزىتى مىللى قۇرۇلتاينىڭ ئورگان گېزىتى قىلىپ قارارلاشتۇرۇلدى، بۇنىڭ بىلەن بىزنىڭ زىممىمىزدىكى يۈك ۋە مەسئۇلىيتىمىز يەنىمۇ ئېغىرلاشتى. بىز بۇنىڭدىن كېيىن مىللى قۇرۇلتايىمىز بىزگە تاپشۇرغان بۇ شەرەپلىك ۋەزىپىنى تېخىمۇ لايىقىدا ئورۇنداشقا تىرىشىمىز! ئەلۋەتتىكى بۇجەرياندا سىزلەرنىڭ ماددى ۋە مەنىۋى جەھەتتىكى ياردىمىڭىزلارغا مۇھتاجمىز!

سىزلەرگە چەكسىز ھۆرمەت ۋە ئېھتىرام بىلەن:

« ئۇچقۇن » گېزىتى تەھرىر بۆلۈمى

2 - نۆۋەتلىك شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيى دائىمى كومىتېتىنىڭ قارارى

1999 - يىلى 10 - ئاينىڭ 16 - كۈنى گېرمانىيەنىڭ مىيونخىن شەھرىدە 2 - نۆۋەتلىك شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيى دائىمى كومىتېتىنىڭ 1 - قېتىملىق يىغىنى ئۆتكۈزۈلدى. بۇقېتىمقى يىغىندا، مىللى قۇرۇلتاينىڭ تەشكىلى ۋە ئىقتىسادى مەسىلىلىرى مۇزاكىرە قىلىنىپ، مەخسۇس تۆۋەندىكى قارارلار ئېلىندى:

ھازىرغىچە ئابدۇجېلىل قاراقاشنىڭ باشقۇرىشىدا پائالىيەت ئېلىپ بېرىۋاتقان « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى »، مىللى قۇرۇلتايغا بىۋاستە قاراشلىق تەشۋىقات ئورگىنى قىلىپ بېكىتىلدى. « ئۇچقۇن » گېزىتى بىلەن « بىرلىك » ژورنىلى مىللى قۇرۇلتاينىڭ ئورگان گېزىتى ۋە ئورگان ژورنىلى قىلىندى. ئابدۇجېلىل قاراقاشقا، شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيى نامىدىن « شەرقىي تۈركىستان ئىنفورماتسىيون مەركىزى » ئۈچۈن ئىئانە توپلاش سالاھىيىتى بېرىلدى. ئابدۇجېلىل قاراقاش توپلانغان ئىئانە ۋە ياردەملەر ھەققىدە ھەر 6 ئايدا بىرقېتىم قۇرۇلتاي دائىمى كومىتېتىغا دوكلات بېرىدۇ.

« شەرقىي تۈركىستان (ئۇيغۇرىستان) مىللى قۇرۇلتىيى نامىدىن:

رەئىس: ئەنۋەرجان

مۇئاۋىن رەئىس: ئابدۇجېلىل قاراقاش

باش كاتىپ: ئەسقەرجان

1999 - يىلى 10 - ئاينىڭ 16 - كۈنى (گېرمانىيە - مىيونخىن)

ئاكام لۇتپۇللا مۇتەللىپنىڭ شېھىت روھى سىلەرگە مەدەت بولسۇن!

(ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ئوت يۈرەك شائىرى لۇتپۇلـــــــلا مۇتـــــــەللىپنىڭ نۆۋەتتـــــــــە قازاقســـــــتاندا ئىستىقامەت قىلىپ تۇرىۋاتقان ئىنىسى كەشـــــــپۇللا مۇتەللىپنىڭ مىللى قۇرۇلتايغا ئاتاپ يازغـــــــان تەشەككۈرنامىسىنىڭ تولۇق تېكىستى)

1999 - يىلى 10 - ئاينىڭ 11 - كۈندىن 16 - كۈنىگىچە گېرمانىيەنىڭ مىيونخىن شەھرىدە ئۆتكۈزۈلگەن مىللى قۇرۇلتىيىمىزغا قاتنىشىپ ئۈستۈن كەيپىيات ئاستىدا تۆۋەندىكىدەك تەسىراتلارنى ئالدىم:

1. بۇقېتىمقى قۇرۇلتاينىڭ دېموكراتىك ۋە خەلقچىللىق ئاساسىدا ئېچىلىشىغا شارائىت يارىتىپ بەرگەن گېرمانىيە ھۆكۈمىتىگە چىن قەلبىمدىن مىننەتدارلىقىمنى بىلدۈرىمەن!

2. قۇرۇلتاينىڭ تەييارلىق كومىتېتىنىڭ رەئىسى ئەسقەرجاننىڭ ھەممە قىيىنچىلىقلارنى يېڭىپ (بولۇپمۇ ئىقتىسادى جەھەتتىكى قىيىنچىلىقلارنى)، قۇرۇلتاينى ئۇتۇقلۇق ئۆتكۈزگەنلىكىگە كۆپ رەخمەت ئوقۇيمەن!

3. قۇرۇلتايغا ھەرقايسى مەملىكەتلەردىن كەلگەن تەشكىلات ۋەكىللىرى مەھكەم ئىتتىپاقلىشىپ ئۆزلىرىنىڭ ئالى ئورگىنىنى قۇرۇپ، نىزامنامىسىنى قوبۇل قىلىپ، ۋەتەننى ئازات قىلىش يولىدا مۇستەھكەم بىر كۈچ بولۇپ تەشكىللەندى.

4. بولۇپمۇ مىيونخىن شەھرىدە سىياسى پاناھلىق تىلەپ، مۇساپىرلىقنى بېشىدىن كەچۈرۈۋاتقان غايىلىك ياشلارنىڭ ۋەتەن سۆيۈش روھىنىڭ ئۈستۈنلىكى، ئۆزئارا ئىناقلىقى مېنى ھەيران قالدۇردى.

5. جاھاننىڭ بۇلۇڭ - پۇشقاقلىرىدا ياشاۋاتقان، ۋەتەنسىز مۇساپىرلىقتا يۈرگەن بارلىق ئۇيغۇر ۋەتەنداشلىرى، مىيونخىندا ياشاۋاتقان ۋەتەنپەرۋەر ياشلارنىڭ ۋەتەن سۆيۈش، ئىتتىپاق ۋە ئىناق بولۇش روھىنى ئۆگىنىپ، كېلەچەكلەردىكى قۇرۇلتايلارنىڭ بۇنىڭدىنمۇ ياخشى ئۆتۈشى ئۈچۈن كۈچ چىقىرىشىنى ئۈمىت قىلىمەن!

ھۆرمەت بىلەن: كەشپۇللا مۇتەللىپ

1999 - يىلى 10 - ئاينىڭ 16 - كۈنى (گېرمانىيە - مىيونخىن)

ئىزاھات: ۋاقتىمىزنىڭ چەكلىك بولۇشى تۈپەيلىدىن، قۇرۇلتايدا سۆزلەنگەن بەزى مۇھىم نۇتۇقلارنى گېزىتىمىزنىڭ بۇ سانىدا دىققىتىڭلارغا سۇنالمىدۇق. گېزىتىمىزنىڭ كېيىنكى سانلىرىدا بۇھەقتە تېخىمۇ تەپسىلىي ۋە تولۇق مەلۇمات بېرىشنى ئۈمىت قىلىمىز.
ھۆرمەت بىلەن: « ئۇچقۇن » گېزىتى تەھرىر بۆلۈمىدىن

گېزىتنىڭ قۇرغۇچىسى ۋە ساھىبى:
ئابدۇجېلىل قاراقاش
گېزىت مەسئۇلى ۋە باش تەھرىر:
پەرھات مۇھەممەدى
كۆررېكتور:
چولپان ئۇيغۇرقىزى
مونتاژ: نەبىجان

تەھرىر ھەيئەت ئەزالىرى:
ئابلىكىم باقى (تۈركىيە)
سىدىقھاجى روزى (ئامېرىكا)
سىيىتجان قەيسەر (ئۆزبېكىستان)
ئوختاخۇن ئەركىن (سەئۇدى ئەرەبىستان)
ھاجى ياقۇپ (تۈركىيە)
ئەخمەت ئىگەمبەردى (ئاۋىستىرالىيە)
ئەنۋەرجان (گېرمانىيە)
قەھرىمان غوجامبەردى (قازاقىستان)

گېزىتىمىزدە ئېلان قىلىنغان ماقالىلارنىڭ مەزمۇنىغا ئاپتورلىرىمىزغا ئۆزى مەسئۇل، گېزىتىمىزگە ئەۋەتىلگەن ماقالىلار قايتۇرۇلمايدۇ، ۋەتەن ھەققىدىكى مۇھىم ئاخبارات - ئۇچۇرلارغا مۇۋاپىق ھەق بېرىلىدۇ.

ياردەم بېرىشنى خالىغان ۋەتەنداشلىرىمىز ئۈچۈن بانكا ھېساپ نومۇرىمىز:
uygurischer Verein.e.V
Konto: 907227110
BLZ: 70150000
Bank:
Stad sparkasse
Muenchen - Germany

E.T.I.C.
Lindwurmstr 99
80337 München
Germany

Internet:www.uygur.net
E-mail: etic@uygur.com
Tel: 0049-89-54 40 47 72
Fax: 0049-89-54 45 63 30